

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1949

ΑΡΙΘΜΟΣ 11

28η 'Οκτωβρίου	C. M. Woodhouse	1157
'Από τί προέρχεται ό πονοκέφαλος		
«Vecko Journalen», Στοκχόλμη		1164
'Η Ευρωπαϊκή συνείδηση	Kenneth Lindsay	1168
Ψυχίατροι και ψυχοπαθείς	Διάφορες πηγές	1172
Κομμισσαροφοβία . 'Αντισυνταγματάρχης	Grigori Tokden	1175
Ξέρετε πού είναι τó Τεχουαντεπέκ; Miguel Covarrubias		1181
'Όταν ή θέληση θριαμβεύη: 'Αθλητές-θαύματα.—Πίσω στη δουλειά	Willy Meisl, Dermot McKay	1187
Μπορεί κανείς νά έμπιστευθί στην 'Αμερική τήν Παγκό- σμια ήγηση; «The Nineteenth Century», Νέα 'Υόρκη		1193
Σειρά σου και σειρά μου (διήγημα)	R. K. Narayan	1198
Λεοσκέν, τό έσχατο χωριό τής Γαλλίας	John Miegley	1203
Σίννεϋ και Βεατρίκη Ουέμπ	Kingley Martin	1210
'Ο 'Ικαρος έπεσε εδώ... ('Αποτελέσματα ποιητικού δια- γωνισμού) Α. Ζαχαρόπουλος, Ν. Γιαλούρης, Π. Μελέτης		1216
Δύο γράμματα από τó 'Αλβανικό Μέτωπο		
'Ανθ'γός Α. Κ. Κ., Κ. Παπαδάκης		1218
Ινδικό τείχος	«The Economist», Λονδίνο	1223
Ανάθημα εϋγνωμοσύνης πριν από 2.000 χρόνια		
«Nieuwe Rotterdamse Courant», Ρότερνταμ		1230
Ο Σοπέν στο Παρίσι	«France Illustration», Παρίσι	1233
Καταδιώκοντας τούς λαθρεμπόρους ναρκωτικών	Sir Thomas Russell Pasha	1237

Ὁρκίζομαι στὴ φλόγα τῶν Ὀμήρων,
ἡρώων γεννήτρα με τὴν Ἰλιάδα,
στοῦ λόγου, στῆς ἰδέας καὶ στῶν ὀνείρων

ὀρκίζομαι τὴν ἄσβηστην Ἑλλάδα.

Ὁρκίζομαι στὸ φῶς καὶ στὴν ὑγεία,
στὴν καθαρὴ τῆς ἀρετῆς λαμπάδα,

στὴν πίστη τῶν πατέρων τὴν ἁγία,
τοῦ χαμοῦ καὶ τῆς νύχτας ὀδηγήτρα,
πότε Ἀθηνᾶ καὶ πότε Παναγία,

τοῦ ἀλλόφυλου νικήτρα, καταλύτρα.

Ὁρκίζομαι στὴ γλύκα τῆς εἰρήνης,
στὰ λιόφυτα γλαυκά, στὰ ξανθὰ κίτρα,

στὴν ὁμορφιά πού ἀπὸ τὴ βρύση χύνει
τῆς τέχνης κι ἀπ' τῆς φύσης τὰ μαστάρια·
ὀρκίζομαι, γῆ θεία τῆς Ρωμοσύνης,

στ' ἀρχαῖα σου καὶ στὰ νέα σου παλικάρια —
Φωκάδες, Καραϊσκάκηδες, Λεωνίδες —
στον Ὀλυμπο τὸν κλέφτη, στὰ βλαστάρια

πού τὰ τρῶν τουρκομάνικες ἀκρίδες :

Ἦ τὴν ἀσπίδα, ἢ τὴν ἀσπίδα ἐπάνω !

Ὁρκίζομαι σ' Ἐσέ, τοὺς Διγενῆδες

πού γεννᾷς : θὰ νικήσω ἢ θὰ πεθάνω !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἀπὸ τὴν « Πολιτεία καὶ Μοναξία »

Ἡ « Ἐκλογὴ » ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά :

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλία).
INTERNATIONAL ECHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).

NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αὐστρία).

ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα).

WITYA : Γνώση (Σίβηρ). — ANGIN BARAT (Ἰνδονησία).

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΕΚΛΟΓΗ

ΤΟΜΟΣ 11

N O E M B P I O Σ 1949

ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ 1. Τζόρα
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36005

28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Τοῦ C. M. WOODHOUSE

(Ἄρθρο γραμμένο εἰδικὰ γιὰ τὴν « Ἐκλογὴ »)

Ὁ Κ. Μ. Γούντχαους πού ἔγραψε τὸ παρακάτω ἄρθρο εἶναι γνωστός στο Ἑλληνικὸ κοινὸ, ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ περίφημο βιβλίο του « Τὸ μῆλον τῆς ἐριδος » καὶ διάφορα ἄρθρα του οἱς ἐφημερίδες (βλ. Ἐκλογὴ 3/1949 « Παιδομάζωμα ») ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν δράση του στὸν πόλεμο. Ὄταν κηρύχτηκε ὁ πόλεμος στὰ 1939, ὁ Κ. Μ. Γούντχαους ἦταν 22 ἐτῶν. Κατετάγη στο Βρετανικὸ πυροβολικὸ καὶ τὸ 1944 εἶχε φθάσει στὸ βαθμὸ τοῦ συνταγματάρχη. Στὴν Ἑλλάδα ὑπηρετοῦσε ὅλο κατῶς καὶ τῆς μάχης τῆς Κρήτης. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1942 ἔπεσε μὲ ἀλεξιπλωτο στὴν Σιγρὰ Ἑλλάδα καὶ ἔμεινε ἐκεῖ ὡς τὸ τέλος τοῦ πολέμου ὡς ἀρχηγὸς τῆς Συμμαχικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς. Μιὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ὑπηρετοῦσε στὴν Βρετανικὴ Πρεσβεΐα Ἀθηνῶν, καὶ οἱς ἐκλογὴς τοῦ 1946 ἦταν Γεν. Γραμματεὺς τῆς Συμμαχικῆς Ἀποστολῆς Παρατηρητῶν. Ὁ Κ. Μ. Γούντχαους μιλά ἑλληνικά σὰν Ἕλληνας καὶ συμπαθεῖ

ἰδιαίτερος τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν λαὸ της. Στὰ 1948 κυκλοφόρησε τὸ περίφημο βιβλίο του « Τὸ μῆλον τῆς ἐριδος », πού ἀποτελεῖ ἀνασκόπηση τῶν ἑλληνικῶν πολιτικῶν πραγμάτων στὰ τελευταῖα χρόνια καὶ τῆς θέσεώς του μέσα στὴ διεθνή κατάσταση.

Πρὶν ἀπὸ ἑννέα χρόνια, στίς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940, ἄρχισε ἕνας πόλεμος πού ἀκόμα δὲν ἔχει τελειώσει. Ἐκεῖνο πού θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ καταλάβουμε τὴν συνεχῆ πολεμικὴ προσπάθεια τῆς Ἑλλάδας, ἀπὸ τότε ὡς σήμερα, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ὁ σημερινὸς ἀρχιστράτηγος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, Στρατηγὸς Παπάγος, εἶναι ὁ ἴδιος ἄνδρας πού εἶχε αὐτὴ τὴ θέση καὶ στίς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940: ὁ μόνος, νομίζω, ἀπὸ

κεντρώθηκε στη μιὰ λέξη πού πρόσφερε εκ μέρους του Έλληνικού λαού ο άρρωστος και ήλικιωμένος πρωθυπουργός του τὰ ξημερώματα εκείνης τῆς ἡμέρας, άπαντώντας στο τηλεσίγραφο ένός δειλου έκβιαστή: «OXI!»

Ἡ λέξη αὐτὴ ξυπνᾷ άμέτρητες άναμνήσεις και έπειδὴ όλες είναι άναμνήσεις προσωπικές, ἄς μου συγχωρηθῇ ἂν θὰ αναφέρω μερικές. Κάθε χρόνο στις 28 Ὀκτωβρίου θὰ θυμάμαι τις γυναίκες πού κουβαλούσαν τὰ έφόδια του Έλληνικού στρατού στις πλάτες τους και τὰ ανέβριζαν από τὰ μονοπάτια του Γράμμου και τῆς Πίνδου ως τὴ γραμμὴ του μετώπου, άνοιγοντας δρόμο μέσα στο χιόνι. Θὰ θυμάμαι τὸν ταγματάρχη πού, όταν τὸν ρώτησαν ως πότε θὰ μπορέσει νὰ κρατήση με τὰ τρόφιμα πού είχε, άπάντησε: «Θὰ κρατήσουμε ένα μήνα» δεκαπέντε μέρες θὰ τρώμε και δεκαπέντε δὲν θὰ τρώμε.» Θὰ θυμάμαι τὸν πιλότο τῆς ΡΑΦ πού έχασε και τὰ δυό του χέρια, όταν τὸ άεροπλάνο του έπεσε στο άλβανικό μέτωπο, και παραπονιόταν στο νοσοκομείο οτι τώρα δὲν θὰ μπορούσε νὰ συνεχίση τὰ μαθήματα των έλληνικων γιατί κανένας δὲν μπορεῖ νὰ μιλήση έλληνικά χωρὶς νὰ έχη χέρια. Θὰ θυμάμαι τοὺς άνδρες πού κρατούσαν άκόμη στο δχυρὸ Ροῦπελ στα Βουλγαρικά σύνορα, άφοῦ ἡ Θεσσαλονίκη 50 μίλια πίσω τους, είχε ἤδη καταληφθῇ από τοὺς Γερμανούς. Και έπειδὴ ὁ πόλε-

μος δὲν έτελείωσε όταν οἱ Γερμανοὶ κατέλαβαν τὴν Ελλάδα, οὔτε άκόμη όταν οἱ Γερμανοὶ έφυγαν από τὴν Ελλάδα στα 1944, οἱ άναμνήσεις πού μου ξυπνᾷ ἡ 28 Ὀκτωβρίου συνεχίζονται ως σήμερα. Θυμάμαι τις χιλιάδες τοὺς Βρεταννούς, Νεοζηλανδούς και Αυστραλούς στρατιώτες πού έμειναν στὴν Ελλάδα και στὴν Κρήτη στα 1941, και πού πολλοὺς άπ' αὐτοὺς τοὺς προσάτευσαν έλληνικές οἰκογένειες χρόνια δλόκληρα. Θυμάμαι μιὰ γριὰ στὴν Κρήτη πού δικαιολογήθηκε σ' ένα Γερμανὸ άξιωματικό των Ἑς - Ἑς γιατί είχε κρύψει έναν Ἀγγλο στο σπίτι της, λέγοντας πὼς ἦταν ξένος, οτι όλους τοὺς ξένους τοὺς στέλνει ὁ Θεός και οτι τὸ ἴδιο θὰ έκανε και για ένα Γερμανὸ ἂν γύριζαν οἱ Ἀγγλοι και τῆς ζητούσε καταφύγιο. Θυμάμαι τις γυναίκες στὴν Ἀθήνα πού πήραν τις σκουπες από τὰ χέρια των Βρεταννων αιχμαλώτων, όταν τοὺς είχαν βάλει νὰ σκουπίσουν τοὺς δρόμους, και σκούπισαν αὐτές. Θυμάμαι τὰ μικρὰ ξυπόλυτα άγόρια νὰ πετοῦν τὰ τσιγάρα πού πουλούσαν στα φορητὰ αυτοκίνητα πού μετέφεραν Βρεταννούς αιχμαλώτους. Θυμάμαι τὸ μικρὸ χοριστάκι — θὰ ἦταν τότε έπτά χρόνων, — πού άρνήθηκε νὰ πάρη τὴ σοκολάτα από έναν Ναζὶ άξιωματικό πού κυνηγοῦσε κάτι φυλακισμένους και ἤθελε νὰ τὴν καλοπιάση για νὰ τοῦ δώσει πληροφορίες. Ἡ μικρὴ εἶπε οτι ὁ πατέρας της τῆς είχε άπαγορεύσει νὰ μιλά με

κακούς άνθρώπους. Σήμερα όμως δὲν είναι πολὺ εύκολο νὰ θυμηθοῦμε τι σήμαινε στα 1941 ένα κομμάτι σοκολάτα για άνθρώπους πού είχαν νὰ δοῦν δυό χρόνια ζάχαρη.

Αὐτὸ είναι τὸ κακό: εύκολα κανεις ξεχνᾷ, και με κάθε χρόνο πού περνᾷ τόσο δυσκολώτερα θυμάται. Γι' αὐτὸ είναι σωστὸ πού μᾶς δίνεται ἡ εύκαιρία μιὰ ώρισμένη ἡμέρα νὰ θυμόμαστε ὅσα δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε. Και τὰ θυμόμαστε εύκολώτερα ὅσο πλησιάζουμε πρὸς τὴ σημερινὴ ἡμέρα. Είναι εύκολο νὰ θυμηθοῦμε τὸν γέρο πού χαιρέτησε τοὺς πρώτους Βρεταννούς άλεξιπτωτιστὲς πού έπεσαν στὴν Ελλάδα με τις λέξεις: «Ὁ Θεός μᾶς έστειλε Ἀγγλους από τὸν οὐρανο» ἔχουμε καθῆκον νὰ τοὺς βοηθήσουμε.» Είναι εύκολο νὰ θυμηθοῦμε τοὺς ἡρωϊσμούς τῆς Ἑλληνικῆς ταξιαρχίας πού κατέλαβε στα 1944 τὸ Ρίμινι, στὴν Ἰταλία, όταν ύπηρετοῦσε στὴ στρατιὰ του Στρατάρχη Ἀλεξάντερ, και πού πήρε τὸ ὄνομα της από τὴν ἴδια τὴν πόλη. Είναι εύκολο νὰ θυμηθοῦμε τὴν τραγωδία τῆς Ἀθήνας τὸν Δεκέμβριο του 1941, και τὴν άκόμη μεγαλύτερη τραγωδία πού ὁ έένος κομμουνισμὸς μηχανεύτηκε εναντίον τῆς Ἑλλάδος ένα χρόνο άργότερα, όταν ἡ συνωμοσία στὴν Ἀθήνα άπέτυχε. Είναι εύκολο νὰ θυμηθοῦμε τὴν πρώτη μεγάλη επίθεση των ληστοσυμμοριτών, όταν ἡ Κόνιτσα, στὴ Βό-

ρειο Ἡπειρο, από τριχα γλίτωσε τὴ φριχτὴ τύχη νὰ γίνη πρωτεύουσα των κομμουνιστών στὴν Ἑλλάδα και είναι άκόμη εύκολώτερο νὰ θυμηθοῦμε πὼς ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη έπήγε στὴν Κόνιτσα με τζήπ, πριν άκόμη τελειώση ἡ μάχη, για νὰ τιμήση τοὺς κατοίκους της και τοὺς στρατιώτες, και άκόμη περισσότερο για νὰ τιμήση τὸν έλληνικό θρόνο. Είναι εύκολο νὰ θυμηθοῦμε τὰ φοβερά χρόνια ὅπου ὁ στρατὸς έδιωχνε τοὺς άντάρτες πέρα από τὰ σύνορα τὸ φθινόπωρο κ' εκείνοι ξανάμπαιναν τὴν άνοιξη, ενισχυμένοι από τοὺς κρυφούς έχθρους τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ξέρουμε άκόμη ἂν αὐτὰ τελείωσαν ὡστόσο στὴ φτεινὴ επέτειο τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἔχουμε βάσιμους λόγους για νὰ ἐλπίζουμε. Για πρώτη φορὰ σὲ τόσα χρόνια οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος μποροῦν νὰ τολμοῦν νὰ κοιτάζουν τὸ μέλλον ὅπως και τὸ παρελθόν.

Ἀτενίζοντας τὸ μέλλον, δὲν τολμῶ νὰ προφητέψω, ὡστόσο θὰ πῶ λίγα πράγματα πού με κάνουν νὰ αισιοδοξῶ. Πρῶτα και πάνω άπ' όλα θὰ ἤθελα νὰ τονίσω τὸν σεβασμὸ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας στο νόμο ὅλα αὐτὰ τὰ πέντε χρόνια τῆς δικτατορίας.

Ἀκούω νὰ λένε μερικοὶ άνδρωποι πού προτιμοῦν τὰ μεγάλα λόγια από τὴν άκριβὴ σκέψη για κάτι πού ὀνομάζεται «Μοναρχοφασισμός». Θὰ μου ἦταν δυσάρεστο νὰ προσπαθῶ νὰ

τὸ καθορίσω, τοῦλάχιστον ὅμως ὑποθέτω πὼς γιὰ νὰ γίνη κανεὶς «μοναρχοφασίστας» πρέπει νὰ ἔχη μονάρχη. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη, ἡμεῖς βρισκόμαστε στὴν ἴδια θέση μὲ τοὺς Ἕλληνες· σήμερα, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ διαμφισβητήσῃ, οἱ Ἕλληνες χάρις τοὺς σημερινούς τοὺς Βασιλεῖς — κατὰ μεγάλο μέρος — ἔχουν κάτι ποὺ ἡ Ἀγγλία τὸ εἶχε πρὶν: μιὰ μοναρχία ποὺ μόνο ἓνας προδότης τῆς πολιτείας θὰ προτιμοῦσε νὰ μὴν ὑπάρχῃ. Καὶ τώρα ἂς δοῦμε τὸ ἄλλο μισὸ τοῦ μοναρχοφασισμού. Στὴν κομμουνιστικὴ γλώσσα, πολὺ λίγο μπορεῖ κανεὶς ν' ἀμφιβάλῃ τί σημαίνει. Γιὰ μᾶς ὅμως σημαίνει σεβασμὸ τοῦ νόμου στὸ ἐσωτερικὸ καὶ σεβασμὸ τῶν συνθηκῶν στὸ ἐξωτερικόν. Μπορεῖ κανεὶς νὰ ὀνομάσῃ μιὰ χώρα ποὺ νὰ ἔχη δείξει πρὸς ἀπόλυτο σεβασμὸ στὴν ὀργάνωσιν τῶν ἠνωμένων Ἑθνῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα; Μιὰ πολὺ ἀπλὴ σύγκριση θὰ δείξῃ τί ἐννοῶ. Στὰ 1925 συνέβη ἓνα ἐπεισόδιον στὰ ἑλληνοβουλγαρικὰ σύνορα γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν εἶπε ὅτι ἔφταιγε ἡ Ἑλλάδα· καὶ ἡ Ἑλλάδα δέχτηκε ἀπόλυτα ὅλες τὶς προτάσεις ποὺ ἔκανε ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν γιὰ τὸν διακανονισμό τῆς διαφορᾶς. Στὰ 1947 τὰ πράγματα ἀντιστράφηκαν· καὶ τὰ ἠνωμένα Ἑθνη δήλωσαν ἐπίσημα ὅτι, γιὰ ὅσα ἔγιναν ἀπὸ τότε, ἔφταιγε ἡ Βουλγαρία· καὶ τί ἀποτέλεσμα εἶχαν οἱ σχετικὲς προτάσεις, δὲν χρειά-

ζεται νὰ σᾶς τὸ πῶ γιὰ νὰ τὸ καταλάβετε.

Περὶ σσότερο μπορεῖ νὰ ὑπερφηφανεύεται ἡ Ἑλλάδα γιὰ τὸ τί ἔγινε στὸ ἐσωτερικόν της. Ἡ ἑλληνικὴ πολιτεία ἐπέζησε ὥστε — ἀπὸ ἓνα μεγάλο πόλεμον, ἔχοντας ἐλευθερίαν λόγου, ἐλευθερίαν τοῦ συνεταιρίζεσθαι, δικαίωμα τῆς ἀπεργίας, ἐλευθερίαν νὰ ζῇ κανεὶς ὅπως θέλῃ στὰ πλαίσια τοῦ νόμου, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ κείνους ποὺ ζητοῦν νὰ καταστρατηγήσουν τὸν νόμον. Πολλὰ ἐπιτυχημένα πράγματα ἔχουν γίνῃ, ὅπως ἡ σχολὴ ἀναμορφώσεως τῶν κομμουνιστῶν στὴ Μακρόνησο καὶ οἱ Παιδονόμοι γιὰ τοὺς μικροὺς ἄστεγους πρόσφυγες. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει ἀκόμη ν' ἀντιμετωπίσῃ γιγαντιαία προβλήματα, ὅσοσο ἔχει τὴ βοήθειαν μιᾶς γιγαντιαίας δυνάμεως. Καὶ ἔχει δικὰ της μέσα ποὺ πρέπει εἰδικὰ νὰ τὰ θυμώμαστε στὴν ἐπέτειον τοῦ περίφημου «Ὁχι!» Κάθε Ἀγγλος ποὺ πάτησε τὸ πόδι του στὴν Ἑλλάδα θὰ θυμᾶται σήμερα πράγματα ποὺ δὲν μετριοῦνται μὲ τὴν ὕλικὴ δύναμη: θὰ θυμᾶται τὴ φιλοξενίαν καὶ τὸ γέλιο καὶ τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀπλότηταν, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα θὰ θυμᾶται ἐκείνη τὴν περηφάνειαν ποὺ τὸ σωστό της ὄνομα εἶναι αὐτοσεβασμός. Καὶ ὅταν λέμε Ἑλλάδα, θὰ θυμώμαστε τὶς ὁμορφίαις ποὺ ταιριάζουν μὲ τὶς ἀρχαῖες ἀρετὲς τοῦ λαοῦ της: τὸ μουρμούρισμα τῶν νερῶν στὰ βουνὰ καὶ τὰ ἄστρα ποὺ ξεκου-

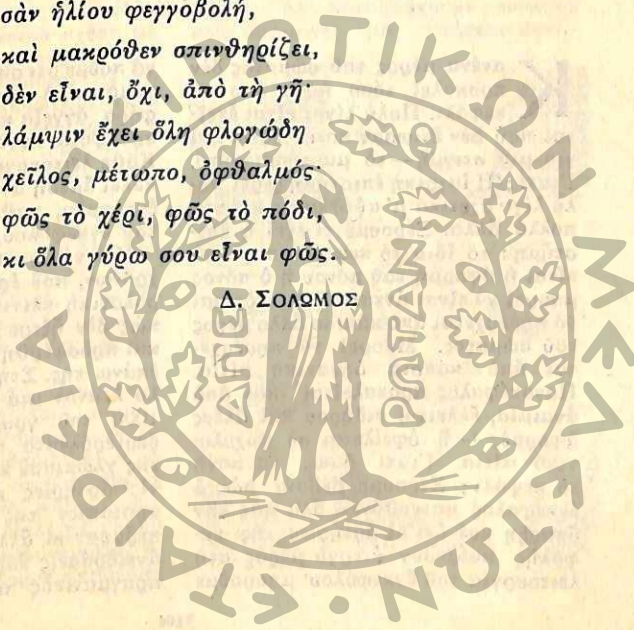
ράζονται τὴ νύχτα σὶς κορφὰς τοὺς· τὸ θόρυβον τῶν τράμ στὴν πόλιν, τὰ γαῖδουράκια, τὶς φωνὲς τῶν ἐμπόρων ποὺ διαλαλοῦν κάθε εἶδους ἐμπόρευμα, ἀπὸ φωνογράφους ὡς γραμματόσημα· τὸ τσούγκρισμα τῶν ποτηριῶν, τοὺς στεναγμούς τῶν σαραβαλιασμένων, σκονισμένων, λεωφορείων, τὴν ἄγρια μουσικὴ τοῦ χασάπικου χοροῦ, τὸ σκοῦρο

πράσινο τῶν πεύκων ἐπάνω στὴ γαλανὴ θάλασσα καὶ τὸν οὐρανόν, τὰ λαμπερὰ ἄσπρα ἔρημοκλήσια καὶ τοὺς γυμνοὺς λόφους, τὴν ἀπαλὴ λευκότηταν τῶν μαρμάρων τῆς Πεντέλης, τὴ σταχτοκόκκινη, ὅλο πέτρα γῆ τῆς Ἑλλάδας... Καὶ ἀναπολώντας τὶς χιλιάδες χρόνια ποὺ βρίσκονται πίσω της, δὲν θὰ ἀμφιβάλουμε γιὰ τὸ μέλλον της.

ΑΠΟ ΤΟΝ «ΥΜΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Ἄ! τὸ φῶς ποὺ σὲ στολίζει
σὰν ἡλίου φεγγαβολή,
καὶ μακρόθεν σπινθηρίζει,
δὲν εἶναι, ὄχι, ἀπὸ τὴ γῆ·
λάμπριν ἔχει ὅλη φλογώδη
χεῖλος, μέτωπο, ὀφθαλμός·
φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι,
καὶ ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Ἀπὸ τί ἀποέρχεται

Ο ΠΟΝΟΚΕΦΑΛΟΣ

Τοῦ Καθ. NILS ANTONI

(Ἀπὸ τὸ «Vecko Journalen», Στοκχόλμη)

Εἰκονογράφηση τοῦ
ERIC HALL

Κανένα μέρος τοῦ σώματος δὲν προκαλεῖ τόσο πόνο ὡς τὸ κεφάλι. Πολὺ λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι πού δὲν ἐνίωσαν ποτὲ—ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμή—τὸ μαρτύριο αὐτό. Γιατί; Ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη ξέρει πολὺ λίγα σχετικὰ μ' αὐτὸ ὅπως καὶ γιὰ πολλὰ ἄλλα. Ξέρουμε τί λέει ἡ ἐπιστήμη: τὸ ἴδιο τὸ κεφάλι μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ πόνου ἢ ὁ πόνος μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνταντακλαστικὸς καὶ νὰ προέρχεται ἀπὸ κάποιο ἄλλο μέρος τοῦ σώματος. Μπορεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ κάποια ὁργανικὴ αἰτία. Πονοκέφαλος προκαλεῖται καὶ ἀπὸ ἀναιμία, ἔλλειψη σιδήρου καὶ ἄλλες ἀφορμὲς—ἡ ὁφείλεται σὲ ψυχολογικὰ αἰτία. Γιατί ὅμως νὰ πονῇ τὸ κεφάλι; Ξέρουμε βέβαια πῶς ὁ ἐγκέφαλος καταυθύνει ὅλη μας τὴν ὑπαρξὴ καὶ οἱ ἀρτηρίες τῆς κεφαλῆς παίρνουν ἐνεργὸ μέρος στὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου· μποροῦμε

νὰ πούμε ὅτι σκεπτόμαστε καὶ αἰσθανόμαστε μὲ τὴν καρδιά καὶ τὰ αἱμόφορα ἄγγεϊα καὶ ὄχι μόνο μὲ τὰ μικρὰ φαϊὰ κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου. Κάθε λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου προκαλεῖ ἄμεση ἀντίδραση στὸν ἴδιον τὸν ἐγκέφαλο, καθὼς καὶ στὶς ἀρτηρίες τοῦ ἐγκεφάλου.

Μία νέα γιὰ τὸν περὶ τοῦ τριάντα χρόνων, πού ἐργαζόταν σὲ μιὰ νευρολογικὴ κλινικὴ τῆς Σουηδίας, εἶπε πῶς δὲν ἤξερε τί ἦταν πονοκέφαλος καὶ προσφέρθηκε νὰ πειραματισθοῦν ἐπάνω της. Στὴ γενναία αὐτὴ κοπέλα ἔκαναν μιὰ ἐνεση ἱσταμίνης 10/1000 τοῦ γραμμαρίου. Σὲ εἴκοσι δευτερόλεπτα περὶ τοῦ πόνου τὸ πρόσωπό της χλόμιασε καὶ ἄρχισε νὰ νοιώθῃ τίς ἀρτηρίες τοῦ λαιμοῦ καὶ τῶν κροτάφων της νὰ χτυποῦν. Ὅταν πέρασαν κι ἄλλα 20' οἱ ἀρτηριακὲς ἀντιδράσεις ἔπαυσαν καὶ τὴν ἔπιασε πραγματικὸς πονοκέφαλος πού ἀπὸ

λεπτὸ σὲ λεπτὸ γινόταν δυνατώτερος. Μετὰ ἀπὸ λίγη ὥρα ἄρχισε νὰ καλμάρη ὥσπου ὑστερὰ ἀπὸ δέκα λεπτὰ πέρασε ἐντελῶς. Δὲν εἶχε λοιπὸν ἀνοσία στὸν πονοκέφαλο.

Μήπως μποροῦμε ἄραγε νὰ μετρήσουμε τὴν εὐαισθησία πού ἔχει ἓνα ἄτομο στὸν πονοκέφαλο; Σὲ πολλὰ ἄτομα χρειάζεται πολὺ μικρότερη ποσότητα ἱσταμίνης γιὰ νὰ προκληθῇ ὁ πονοκέφαλος. Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση ἔχει γίνει συστηματικὴ ἐργασία, τὰ ἀποτελέσματα ὅμως τείνουν νὰ χάσουν τὴν ἀξία τους, γιατί τὰ ἄτομα ἀρχίζουν νὰ συνηθίζουν τὸ φάρμακο.

Ἐνα ἄλλο πείραμα εἶναι νὰ βροῦμε πόσο πρέπει νὰ σφίξουμε ἓναν ἐπίδεσμο γύρω ἀπὸ τὸ κεφάλι γιὰ νὰ προκαλέσουμε πονοκέφαλο. Μερικοὶ ἄνθρωποι παθαίνουν πονοκέφαλο γιατί εἶναι σφικτὴ ἡ καρδιά. Μετὰ τὸν κατέλλου τους καὶ μόλις τὸ βγάλουν ὁ πονοκέφαλος περνᾷ. Μὲ βάση αὐτὴν τὴν ἀπλή μέθοδο θὰ μπορούσαμε νὰ ἐφεύρουμε ἓνα «κεφαλαγίμετρο». Τὸ πείραμα μὲ τὴν ἱσταμίνη δείχνει ὅτι ὁ πονοκέφαλος μπορεῖ νὰ ἔχῃ κάποια σχέση μὲ τὴ λειτουργία τῶν ἀρτηριῶν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τὸ πείραμα μὲ τὸ κατέλλο, ὅτι τὰ μαλακώτερα μέρη τοῦ κεφαλιοῦ μας πού περιβάλλουν τὸ κρανίον—ἴσως καὶ οἱ ἴδιες οἱ ἀρτηρίες—ἔχουν καὶ αὐτὰ μεγάλη εὐαισθησία.

Ὅταν μιλοῦμε γιὰ ψυχικὲς διαταραχές—καταλαβαίνουμε—ὅτι βασικά οἱ διαταραχὲς αὐτὲς εἶναι ὁργανικὲς. Οἱ προσωπικὲς ἐντυπώσεις καὶ τὰ γεγονότα πού ζοῦμε εἶναι τόσο ἰσχυρά, ὥστε τὰ νῦρα μας ἐκχαρβαλώνονται.

Ἐντελῶς διαφορετικὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος εἶναι ὡς ποῦ σημείο μποροῦμε νὰ προκαλέσουμε πόνο—π. χ. πονοκέφαλο μὲ ὑποβολή. Αὐτὸ βέβαια θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ, καὶ σὲ μερικὲς περιπτώσεις θὰ μπορούσαμε νὰ τὸν θεραπεύσουμε πάλι μὲ τὴν ὑποβολή. Ἐνας πραγματικὰ καλὸς ὑπνωτιστὴς θὰ μπορούσε ν' ἀποκτήσῃ

μεγάλῃ πελατεία μόνο ἀπὸ ἄτομα πού ὑποφέρουν ἀπὸ πονοκέφαλο. Πιστεύω ὅτι πολλοὶ τύποι πονοκεφάλου ὅπως ὑποχωροῦν μὲ τὰ φάρμακα, θὰ μπορούσαν νὰ ὑποχωρήσουν καὶ μὲ τὸν ὑπνωτισμὸ.

Ἐνας πονοκέφαλος ἀπὸ περιοδικὸς μπορεῖ νὰ γίνῃ μόνιμος, ἀκόμα καὶ χωρὶς νὰ παίρνῃ κανεὶς φάρμακα. Ὅσο ὅσο αὐτὰ χειροτερεύουν τὴν κατάσταση καὶ ἡ καφεΐνη εἶναι τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα. Στους χρόνιους πονοκεφάλους οἱ ἀσπιρίνες πού παίρνουν πολλοὶ μᾶλλον βλάπτουν παρὰ ὠφελοῦν. Ὅλοι ξέρουμε πόσο βλάπτουν στὸ στομάχι· πολλοὶ ὅμως ἄνθρωποι, ἀκόμη καὶ γιανοῦ, μένουν κατάπληκτοι ὅταν ἀκούσουν ὅτι πραγματικὰ ὁ πονοκέφαλος χειροτερεύει μὲ τὴ χρήση τους.

Οἱ νευρικοὶ πονοκέφαλοι, πού χωρὶς ἀμφιβολία εἶναι οἱ συνηθέστεροι, γιαντερεύονται καλύτερα χωρὶς καταπραϋντικὰ φάρμακα—γιατί μπορεῖ κανεὶς σχεδὸν πάντα νὰ συνεχίσῃ τὴ δουλειά του παρ' ὅλο πού ὁ πόνος δὲν ἔχει περάσει μὲ τὸ γιαιτρικόν. Ἄν καταφεύγουμε τακτικὰ στὶς ἀσπιρίνες, μᾶς γίνονται συνη-

θεια που δεν μπορούμε να την κόψουμε παρά με μεγάλη δυσκολία.

Σήμερα τα πράγματα έχουν πάρει έντελως άλλη κατεύθυνση. Τώρα τελευταία στην Αμερική έγιναν έντατικές έρευνες με σκοπό να αποδείξουν ότι δεν είναι επικίνδυνο για όσους έχουν έλαφρα τραύματα του κεφαλιού να κυκλοφορούν — όταν κυρίως δεν έχουν πάθει κάταγμα ή αν δεν έχουν χάσει με το τραύμα τις αισθήσεις τους ή τις έχασαν για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Αυτό ισχύει ακόμη και αν διατηρούν ώριμα συμπεριφορικά από το τραύμα, με την προϋπόθεση βέβαια ότι η εξέταση δεν θα συστήσει το αντίθετο. Εξάλλου μία μεγάλη αναρωτική αδεια υπάρχει κίνδυνος να δημιουργήσει αδικαιολόγητη και ψεύτικη κατάσταση αναπηρίας. Στα άτομα που επιστρέφουν γρήγορα στην εργασία τους ύστερα από αρρώστια, παρατηρούμε σπανιότερα περιπτώσεις μόνιμης αναπηρίας. Αν μείνετε στο κρεβάτι έξι εβδομάδες, ξέρετε τι αδυναμία αισθάνε-

σθε στα πόδια και στη μέση όταν σηκωθείτε, και πόσος καιρός χρειάζεται να περάσει για να ξαναβρείτε τον εαυτό σας. Η έλαφρη διάσειση χρειάζεται εξέταση από ειδικό που να μπορεί να πη με βεβαιότητα ότι ο εγκέφαλος δεν έπαθε βλάβη.

Εάν ο πονοκέφαλος είναι δυνατός και γίνε χρόνιος, χρειάζεται να συμβουλευθούμε ειδικό, γιατί σχεδόν κάθε έσωτερική ανωμαλία μπορεί να είναι άφορμή που προκαλεί τον πονοκέφαλο. Η συνηθισμένη εξέταση με ακτίνες Χ μπορεί πολλές φορές να σώσει τη ζωή ενός ανθρώπου. Δεν πρέπει επίσης να ξεχνούμε τους αυχενικούς σπονδύλους, ειδικά μάλιστα όταν υπάρχουν νευραλγικοί πόνοι στον αυχένα, που συνοδεύονται από ίλιγγο· αυτό ίσως να οφείλεται σε μεταβολές των σπονδύλων που γίνονται με την ηλικία. Τώρα τελευταία μου παρουσιάστηκε μία τέτοια περίπτωση — μία ηλικιωμένη κυρία που όταν ξοκυβε είχε ισχυρούς πόνους στο λαιμό, έτσι που είχε γίνει πραγματικά ανάπηρη. Στην περίπτωση αυτή ο πόνος μπορεί κανονικά να μετριαστεί με ακτίνες. Χρειάζεται ένας ειδικός επίδεσμος στο λαιμό.

Ένας διευθυντής εργοστασίου, 40 ετών, άνθρωπος δραστήριος και πολύ εργατικός, ήρθε μία μέρα και μου είπε ότι είχε ήμικρανία. Του είχε παρουσιαστεί πριν από τρεις μήνες και ποτέ άλλοτε δεν είχε υποφέρει. Ο πόνος ήταν πάντα δυνατός και του παρουσιαζόταν κάθε φορά στο ίδιο μέρος του κεφαλιού, γύρω από το ένα μάτι· το μάτι κοκκίνιζε την ώρα που είχε πονοκέφαλο και πολλές φορές έτρεχε. Συνήθως τον έπιανε νύχτα και πολλές φορές την εβδομάδα — ποτέ όμως δεν κρατούσε περισσότερο από λίγες ώρες. Τέτοια περίπτωση δεν είχε παρουσιάσει στην οικογένειά του. Η διάγνωση έγινε· είχε την ασθένεια του Χάρρις· Κόρτον που έμοιαζε με ήμικρανία αλλά διέφερε απ' αυτήν σε ώριμα σημεία.

Άλλη περίπτωση ήταν μιάς υπολήλου 35 ετών. Πολλοί στην οικογένει-

νεία της είχαν νευροπάθεια και αυτή ή ίδια ήταν πολύ νευρική και όλα την έπηρεάζαν άμέσως. Η δουλειά της την απασχολούσε όλη την ημέρα και αυτό την εξαντλούσε. Ήταν ακόμη και η διάλυση του αρρώστου της και ψυχικές διαταραχές.

Είχε πονοκεφάλους πολλά χρόνια, στην αρχή σπάνια και για λίγη ώρα, τα συμπτώματα όμως αυτά τελειωτικά είχαν χειροτερέψει. Για να κρατιέται, όπως μου είπε, έπρεπε να παίρνει άσπιρίνες, και άλλα τέτοια παρασκευάσματα που περιείχαν καφεΐνη, όπως το σαριντόν, και είχε φτάσει να παίρνει πολλά και κάθε μέρα. Ο πονοκέφαλός της είχε γίνει μόνιμος.

Η ασθένειά της είχε δοκιμάσει όλα· υποψιάστηκε πως θα έφταιγαν τα γυαλιά της και πήγε στον οφθαλμίατρο. Δεν της βρήκε τίποτα. Κατά καιρούς έκανε μασάζ στο λαιμό και στο κεφάλι κι αυτό την ανακούφιζε προσωρινά. Ως συνήθως, η εξέταση δεν απέδειξε τίποτα καινούριο, μόνο ότι η αρρώστια φαινόταν κουρασμένη και νευρισμένη και οι μύς των ώ-

μων της ήταν πολύ μαλακοί. Στην περίπτωση της ο πονοκέφαλος ήταν νευρικός και η πραγματική του άφορμή δεν είναι γνωστή. Εξ αιτίας της ευαισθησίας που έχουν οι μύς, οι γιατροί τον ονομάζουν «ρευματικό» πονοκέφαλο, ενώ το σωστό θα ήταν να τον ονόμαζαν «μυαλγικό».

Οι ευαίσθητοι άνθρωποι αν τεκνώνουν χωρίς να το θέλουν τους αυχενικούς μύς μπορούν να πάθουν πονοκέφαλο. Έχω παρατηρήσει ανθρώπους που υποφέρουν από υπερένταση των νευρών και που παθαίνουν πονοκέφαλο αν σφίξουν τα δόντια τους. Η καλύτερη συμβουλή που θα μπορούσα να δώσω σ' αυτήν την κοπέλλα και στις δμοίες της είναι να πάρει για 6 - 8 εβδομάδες σ' ένα αναρρωτήριο, για να ξεσυνήθισουν τις άσπιρίνες και ύστερα να πάρει να συμβουλευθούν κανένα σφοδ ψυχίατρο.

Όταν οι νέοι παθαίνουν πονοκεφάλους το πράγμα δεν είναι σοβαρό· όταν όμως οι ηλικιωμένοι υποφέρουν από πονοκέφαλο πρέπει να πάνε άμέσως να τους εξετάσει γιατρός.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Του KENNETH LINDSAY, ' M.P.

(Από το «Geographical Magazine», Λονδίνο)

Η αύξουσα κίνηση για την Ευρωπαϊκή ένότητα δημιουργεί πλήθος νέα προβλήματα σχετικά, όχι μόνο με την άμυνα, τα οικονομικά και την πολιτική, αλλά και με την κοινωνική ζωή και τον πολιτισμό των λαών της Ευρώπης. Κατά το άρθρο III της Συνθήκης των Βρυξελλών, «οι κυβερνήσεις της Γαλλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας, του Δουξεμβούργου και της Μεγάλης Βρεταννίας αναλαμβάνουν να κάμουν από κοινού κάθε προσπάθεια, για να οδηγήσουν τους λαούς τους σε καλύτερη κατανόηση των αρχών που αποτελούν τη βάση του κοινού τους πολιτισμού και να προαγάγουν τη μεταξύ τους επικοινωνία στο πολιτιστικό πεδίο». Πολλά άλλα έθνη θα δέχονταν να υιοθετήσουν το άρθρο III, ιδιαίτερα οι Σκανδιναβοί, οι Ιταλοί και οι Γερμανόφωνοι λαοί. Υπάρχει έλπιδα ότι τελικά και οι Σλάβοι και οι Ισπανοί θα καταλάβουν τη σημασία της κινησας αυτής και θα λάβουν και αυτοί μέρος στην ανάδημιουργία της δόξας της Ευρώπης.

Στο μεταξύ ώριμα μέλη έχουν ήδη ληφθεί. Φέτος το καλοκαίρι πενήντα δασκαλοί, δέκα από κάθε χώρα που υπέγραψε τη Συνθήκη των Βρυξελλών, συνήλθαν στο Άσριτζ της Αγγλίας, για να ανταλλάξουν τις απόψεις τους επάνω σ' αυτό το θέμα: «Η Δυτική Ένωση στα σχολεία». Συμφωνήθηκε επίσης να κυκλοφορήσουν μιά έκθεση εκ-

παιδευτικού ύλικού στις πέντε χώρες, να δημοσιεύσουν πληροφορίες σε κάθε χώρα για τις δυνατότητες ταξιδιών, φιλοξενία και διαμονή μαθητών και φοιτητών, να οργανώσουν επισκέψεις εκπαιδευτικών και να καταγράψουν τις καλύτερες εκπαιδευτικές ταινίες που παρήχθησαν σε κάθε χώρα. Γίνονται ήδη συζητήσεις για να εξουδετερωθεί κάθε τι που εμποδίζει την κυκλοφορία των προϊόντων του πολιτισμού. Είναι επιτακτικό να καταργηθούν το γρηγορότερο περιορισμοί όπως οι τελωνειακοί δασμοί, οι άδειες και οι φόροι στα βιβλία, τα περιοδικά και τις μη εμπορικές ταινίες, τους δίσκους γραμμοφώνων και τα σύγχρονα έργα τέχνης.

Επίσης υπάρχει ένα σύστημα συμβάσεων μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων χωρών που ρυθμίζουν τις μεταξύ τους πνευματικές σχέσεις. Προβλήματα που μπορούν να λυθούν σε διμερείς διαπραγματεύσεις έχουν ήδη συζητηθεί από μικτές Επιτροπές. Σ' αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται η ανταλλαγή καθηγητών, οι έγγραφες σε πανεπιστήμια, η ισοτιμία των πανεπιστημιακών τίτλων, εκδρομές κατά τη διάρκεια των διακοπών, ανταλλαγή δασκάλων, ανταλλαγές στον τομέα της μουσικής και του δράματος και τέλος ανταλλαγές ανάμεσα στις βιβλιοθήκες και τις πινακοθήκες. Η σύνθεση αυτών των επιτροπών θα έπρεπε να δημοσιευθεί και, κατά τη γνώμη μου, θα έπρεπε κατά καιρούς να δίδονται στον τύπο εκθέσεις των πεπραγμένων τους, ώστε να παρέχεται ευκαιρία για κάθε υποστήριξη και κριτική. Επίσης έχουν γίνει ενέργειες για να εξασφαλισθεί μιά παρακαταθήκη όμιλων πρώτης κα-

τηγορίας που θα μεταδίδονται από τους διάφορους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Τίποτε όμως απ' αυτά δεν πρόκειται να τονώσει αισθητά την Ευρωπαϊκή συνείδηση, αν δεν καταβληθεί άποφασιστική προσπάθεια από τις διάφορες κυβερνήσεις σε στενή συνεργασία με τις πολυάριθμες ιδιωτικές και ελεύθερες οργανώσεις και ιδιαίτερα τα Πανεπιστήμια. Ίσως οι οργανισμοί που περισσότερα παραμελήθηκαν και που έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή στην Ευρώπη είναι τα Πανεπιστήμια. Η ζωή της Ευρώπης αποτελεί το κατ'έξοχον ενδιαφέρον τους, και ειδικά, σε ό,τι αφορά καθεμιά σχολή χωριστά, αλλά και γενικά, γιατί διδασκόμενοι και διδάσκοντες είναι προνομιοῦχοι άνθρωποι και πιθανοί ηγέτες. Τα Πανεπιστήμια έχουν δύο αποστολές: η μιά αφορά στη γνώση—να συνεχίσουν την προσπάθεια του ανθρώπου για τη μάθηση και την έρευνα και να παραδώσουν στις επερχόμενες γενιές τη δάδα της επιστήμης—η άλλη αφορά την ανθρωπότητα—να εξασφαλίσουν την αναγέννηση του ανθρωπισμού. Μ' αρέσει να φαντάζομαι τα Πανεπιστήμια σ' αμια άλυσίδα από φάρους σ' όλη την Ευρώπη όπου ο ανεξίτηρος σπουδαστής θα μπορεί ελεύθερα να φοιτά και να βρίσκει διανοητική και πνευματική φώτιση καθώς στους μεσαιωνικούς χρόνους οι σπουδαστές εύρισκαν τροφή και κατοικία. Ίσως μ'ας χρειάζεται ένας δεύτερος Κορμένιος για να δώση έλπιδα σ' όσους έχουν καταβληθεί από το μόχθο και την ολική κακοδαιμονία, είτε στη Γερμανία είτε στις άλλες δοκιμαζόμενες χώρες.

Παρά τους περιορισμούς στο συνάλλαγμα και τις δυσκολίες στα ταξίδια, αρκετά έχουν ήδη επιτευχθεί. Το Βρεταννικό Συμβούλιο διευκόλυνε τη μετάβαση εκατοντάδων καθηγητών στη Μεγάλη Βρεταννία και την οργανώση εκατοντάδων διαλέξεων που δόθηκαν από Βρεταννούς

καθηγητές σ' όλα τα μέρη της Ευρώπης. Μπορώ να διαπιστώσω από φίλους μου στη Νορβηγία, στην Ολλανδία, στο Βέλγιο, στην Γαλλία, στην Αυστρία και στη Γερμανία πόσο σημαντικό ήταν γι' αυτούς να ξανα συναντήσουν τους παλιούς τους συναδέλφους και να έλθουν σ' επαφή με τη σύγχρονη επιστήμη. Οι «κατεχόμενες χώρες» (και μερικές είναι ακόμη κατεχόμενες) δεν έδοκίμασαν μεγαλύτερη ταπείνωση από τη δίωξη των καθηγητών. Πολλοί απ' αυτούς τους ευαίσθητους ανθρώπους σκοτώθηκαν. Οι πρυτάνεις του Λέιντεν, του Λουβαίν και του Στρασβούργου κλείστηκαν σε φυλακές, γιατί αρνήθηκαν να προδώσουν τους φοιτητές τους. Επίσης έχει λίγο κατανοηθεί ότι το δυσχερέστερο πρόβλημα που τώρα αντιμετωπίζει η Διεθνής Οργάνωση Προσφύγων είναι το νέο κύμα «διανοούμενων» που διασρέουν από την Ανατολική Ευρώπη. Τα προβλήματα που τα Πανεπιστήμια της Ευρώπης αντιμετωπίζουν σήμερα είναι δυο φορές περίπλοκα. Το ζήτημα δεν είναι απλώς να ξανανοήσουν και να ανταποκριθούν προς την πληθώρα των φοιτητών. Υπάρχουν έλλειψεις δαγώνων και βιβλίων και ικανών δασκάλων. Σε ώριμες περιπτώσεις ακόμη και τα κτίρια των Πανεπιστημίων πρέπει να ξανακτιστούν και οι βιβλιοθήκες να οργανωθούν από την αρχή. Και πάνω απ' όλα υπάρχει το τραγικό παρελθόν και το άβυσσο μέλλον. Απαιτείται μέγιστη πίστη για να στρωθεί κανείς στη μελέτη και να κινή σκέδια για το μέλλον, όταν ο άβυσσος είναι ηλεκτρισμένος από τους ιδεολογικούς αγώνες και οι πολιτικές αναστατώσεις αποτελούν συνηθισμένο φαινόμενο.

Γι' αυτό είναι αξιοσημείωτο ότι έχει επιτελεσθεί τόση πρόοδος. Το μικρό Αυστριακό κράτος δεν έχει λιγότερους από 35.000 φοιτητές και περισσότερους από 2.000 καθηγητές και ύφηγητές στα Πανεπιστήμιά του

1. Ο κ. Lindsay είναι βουλευτής και αντιπροσωπεύει ομάδα Πανεπιστημίων στο Άγγλικό Κοινοβούλιο. Είναι Πρόεδρος του Συμβουλίου Εκπαιδευτικής Επικοινωνίας και πρώην Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας.

και τους οργανισμούς ανωτάτης εκπαίδευσης. Η Αυστρία είναι μέλος της ΟΥΝΕΣΚΟ και, μολονότι δὲν της επιτρέπεται νὰ μετέχῃ στὸν ΟΗΕ, ὑποστηρίζει τὴν ἰδέα τῆς παγκόσμιας συνεργασίας, ἔχει συνάψει συνθήκη πνευματικῶν σχέσεων μὲ τὴ Γαλλία καὶ ἔχει ἰδρύσει πέντε θερινὰ διεθνή σχολεῖα. Ἡ Μεγάλη Βρεταννία καὶ ἡ Αὐστρία ἔχουν ἀνταλλάξει πάνω ἀπὸ χίλιους φοιτητές, δασκάλους καὶ ἐργάτες μέσα στὰ λίγα τελευταία χρόνια.

Στὴν Ὀλλανδία οἱ δέκα φημισμένοι πανεπιστημιακοὶ τῆς ὁργανισμοὶ ἄρχισαν πάλι νὰ λειτουργοῦν. Τὸ Λέυντεν βρίσκειται σὲ στενὲς σχέσεις μὲ τὴ Ζυρίχη, ἡ Οὐτρέχτη μὲ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Βασιλείας καὶ τῆς Κολωνίας, τὸ Γκρένινγκεν ἔχει καθιερώσει ἐτήσια ἀνταλλαγὴ καθηγητῶν μὲ τὸ Ντέραμ καὶ τὸ Νιούκασλ. Τὸ Καθολικὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ναϊμέγκεν βρίσκειται σὲ στενὲς σχέσεις μὲ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λουβαίν καὶ τὸ Δημοτικὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἀμστερνταμ ἀνταλλάσσει καθηγητὲς μὲ τὴ Βέρνη καὶ τὰ Βρεταννικά, Βελγικά καὶ Γαλλικά Πανεπιστήμια. Τὸ ζήτημα τῆς ἰσοτιμίας τῶν διπλωμάτων μελετᾶται ἀπὸ ὀλλανδο-βελγικὰ καὶ ὀλλανδο-γαλλικὰ ἐπιτροπές, ἐνῶ σύμβουλοι ἐπὶ τῶν πνευματικῶν σχέσεων ἔχουν τοποθετηθῇ στὶς πρεσβεῖες τῆς Μεγάλῃς Βρεταννίας καὶ τῆς Γαλλίας. Ἡ περίπτωση τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖ τέλειον παράδειγμα εὐκρανῶν διεθνῶν δεσμῶν, ὅπου οἱ ἐπίσημες ὁργανώσεις ἐνισχύονται ἀπὸ τὴ συνεργασία ἰδιωτῶν.

Τὰ Πανεπιστήμια τῆς Νορβηγίας εἶναι ὑπερπλήρη. Τελευταία ἰδρύθηκε ἓνα νέο Πανεπιστήμιον στὸ Μπέργκεν. Οἱ τρεῖς Σκανδιναβικὰς χώρες ἔχουν μιὰ μόνιμη ἐπιτροπὴ πνευματικῶν σχέσεων. Μ' αὐτὸ τὸ μέσο ἐνθαρρύνεται καὶ διευκολύνεται ἡ ἀνταλλαγὴ ἐπιστημόνων καὶ φοιτητῶν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πανεπιστήμια. Σύμβουλοι ἐπὶ τῶν πνευματικῶν σχέσεων ἔχουν διορισθῇ στὶς

Νορβηγικὰς Πρεσβεῖες τοῦ Λονδίνου, τῆς Οὐάσιγκτων καὶ τῆς Μόσχας. Συζητεῖται ἡ ἰδρυσις ἐνὸς βρεταννο-νορβηγικοῦ θερινοῦ σχολείου στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ὁσλο.

Εὐτυχῶς ἡ στενὴ συνεργασία ποὺ ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον ἀνάμεσα στὰ γαλλικὰ καὶ τὰ βρεταννικὰ Πανεπιστήμια ἀποκαταστάθηκε καὶ μεγάλη ἐπιρροὴ ἐξασκεῖται στὰ γερμανικὰ Πανεπιστήμια ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ Βρεταννία καὶ τὴ Γαλλία.

Θὰ μπορούσαν νὰ δοθοῦν καὶ πολλὰ ἄλλα παραδείγματα ἀν ὑπῆρχε χώρος. Ἀλλ' αὐτὰ ἀρκοῦν γιὰ νὰ δείξουν ὅτι ἐνῶ γίνονται γενναῖες προσπάθειες γιὰ τὴν ἀναβίωση τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, πολὺ λιγώτερον θὰ ἦταν δυνατό νὰ συντελεσθοῦν χωρὶς τὴν παρέμβαση τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν ἐπισήμων ὁργανισμῶν. Οἱ περιορισμοὶ τοῦ συναλλάγματος δημιουργοῦν σοβαρὰς δυσχέρειες στὸν ξένο φοιτητὴ ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ Μεγάλῃ Βρεταννία. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔχουν προταθῇ διάφορα σχέδια σύμφωνα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ παρέχεται ἐργασία στοὺς φοιτητὲς αὐτοὺς κατὰ τὶς διακοπές, ὥστε νὰ τοὺς δίδεται ἡ δυνατότητα νὰ κάνουν τὸ ταξίδι τοὺς πληρώνοντας μόνοι τοὺς τὰ ἐξοδα τοὺς. Τὸ πιὸ πρακτικὸ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ σχέδια πρωτοεφαρμόστηκε ἀπὸ τὸ Αὐτοκρατορικὸ Κολλέγιο Θετικῶν Ἐπιστημῶν. Οἱ φοιτητὲς προέρχονται ἀπὸ τοὺς τεχνικοὺς κλάδους: Φυσικὲς ἐπιστῆμες, ἐκμετάλλευση ὀρυχείων, μεταλλουργία, καὶ μηχανικὴ. Ἐργάζονται ὀκτὼ ἐβδομάδες σὲ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, πληρώνουν τὰ μεταφορικὰ τοὺς ἐξοδα, παίρνουν ὅμως τὰ ἐξοδα συντηρήσεώς τοὺς ἀπὸ τὴ χώρα ποὺ ἐπισκέπτονται. Ἀρχισαν τὸ 1946 μὲ 44 φοιτητὲς καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐσπέρας τώρα τοὺς 1000. Οἱ φοιτητὲς αὐτοὶ προέρχονται ἀπὸ δώδεκα περίπου Πανεπιστήμια καὶ ἀντιλήλαγαν μεταξὺ δέκα Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ἔτσι ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἀρχὴ προήλθε ἓνα πολὺπλευρὸ

σύστημα ἀνταλλαγῆς. Ἡ ΟΥΝΕΣΚΟ τώρα συνεισφέρει ἓνα μικρὸ ποσὸ στὸ κεντρικὸ γραφεῖο γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν διοικητικῶν ἐξόδων.

Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἀπὸ τοὺς μόχθους καὶ τὰ δεινὰ τῆς Εὐρώπης θὰ δημιουργηθῇ μιὰ νέα Συνείδηση. Τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ κατορθωθῇ ἀπλῶς μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ἡ παιδεία. Ἡ Εὐρώπη κατάρθωσε μέσα στοὺς αἰῶνες νὰ δημιουργήσῃ ἱεράτα περίπου κοινότητες καθεμιὰ τοὺς εἶναι προικισμένη μὲ ἰδιαιτέρα παραδόση, χρῶμα, χαρακτηρισμὸ καὶ μὲ μιὰ φυσιογνωμία ποὺ εὐκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ξεχωρίσῃ. Ὁ Τ. Σ. Ἐλιοτ ὀρίζει τὸν ἐθνικὸ πολιτισμὸ ὡς «τρόπο ζωῆς ἐνὸς συνόλου ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν μαζὶ

σ' ἓνα τόπο, ἓνα τρόπο ζωῆς ποὺ γίνεται ἀντιληπτὸς στὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, στὰ κοινωνικὰ τοὺς συστήματα, στὰ ἥθη καὶ στὰ ἔθιμα, στὴ θρησκεία τοὺς». Αὐτὸς ὁ ὁρισμὸς, ποὺ ταιριάζει τόσο καλὰ σὲ τὴν Εὐρώπη, ἐξηγεῖ τὴν ἐννοία τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας ποὺ ξεχωρίζει τὴ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη τόσο πολλὰς εὐρωπαϊκὰς κοινότητες, τίς ὁποῖες καλοῦμε ἔθνη. Τίποτε δὲν κερδίζουμε μιλώντας γιὰ Εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ. Τὸ κέρδος θὰ προέλθῃ ἂν τονίσουμε τίς κοινὲς ἀρχές ποὺ συνδέουν τοὺς ἐλεύθερους λαοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἐχω λόγους νὰ νομίζω ὅτι πολλὰς χιλιάδες Εὐρωπαίων φοιτητῶν συμφωνοῦν μὲ τὴ γνώμη αὐτή, ποὺ βασίζεται κυρίως σὲ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ποιικιλία.

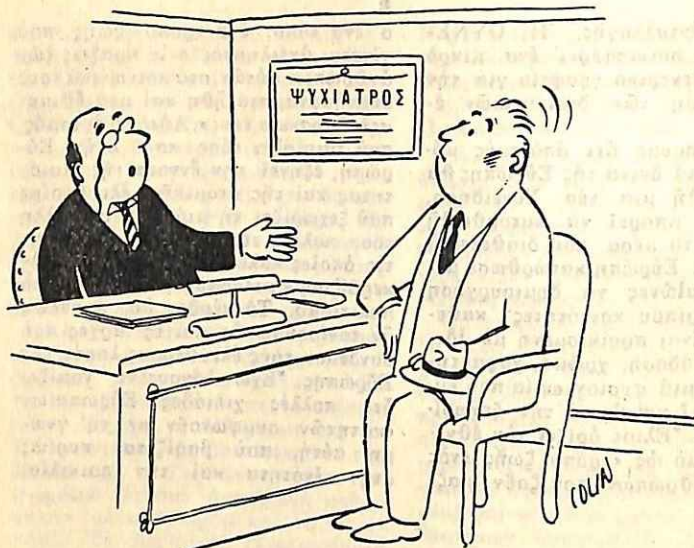
ΟΤΑΝ κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ, δὲν μπορεῖ νὰ νιώσῃ καὶ νὰ σκεφθῇ τίς μεγάλες ἀλήθειες.

Ἡ ΣΟΦΙΑ ποὺ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὴν καρδιά εἶναι παρουσία ποὺ μένει ἀχρησιμοποίητη.

Οἱ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, περιορίζοντας τὴν εὐαισθησία τοὺς γιὰ νὰ μὴν ὑποφέρουν, μπορεῖ νὰ στρεφθοῦν κάθε χαρὰ ποὺ δίνει νόημα σὲ τὴ ζωὴ.

ΣΠΑΝΙΑ οἱ ἀνθρώποι ἔχουν συνείδηση τῆς συνειδήσεως ποὺ τοὺς διευθύνει.

Dr. RENÉ LAFORGUE,
«Psyché», Psychologie de la Pensée

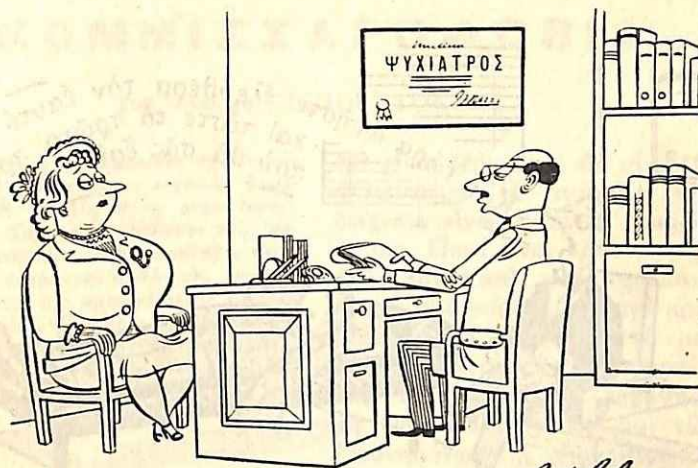

— Σας συμβουλεύω να παντρευτήτε. Να δημιουργήσετε οικογένεια...
 'Εάν και μ' αυτό δεν θήτε φίλος, τότε δοκιμάζουμε τίποτε άλλο.
 (Σκίτσο του Lester Colin, από το «Collier's», Νέα Υόρκη)

— Δοιπόν, η πρώτη μου υποσυνείδητη αντίδραση, όταν κατάλαβα
 ότι και οι δύο διαρρηκτές είχαν όπλο, ήταν...
 (Σκίτσο του Norman Mansbridge, από το «Punch», Λονδίνο)

Ψ
Υ
Χ
Ι
Α
Τ
Ρ
Ο
Ι
&

Jerin Caplan

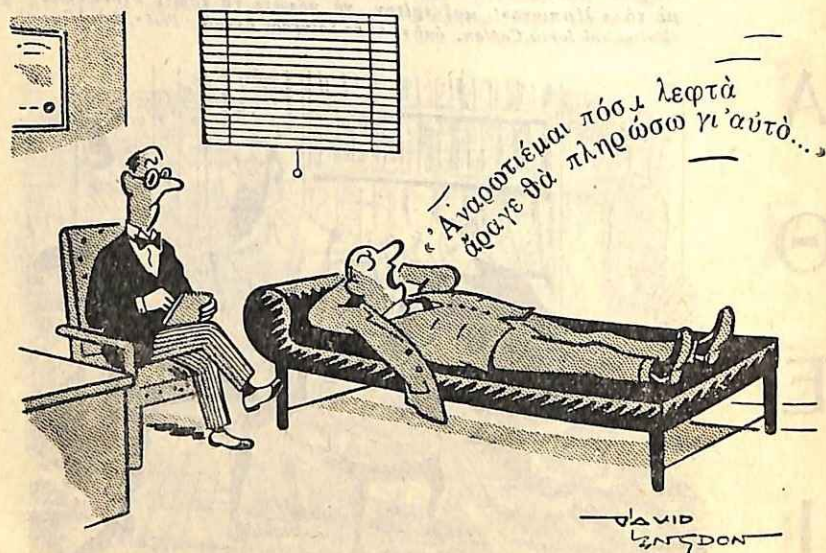
— Τρεις τρόποι υπάρχουν για να απαλλαγείτε από την παχυσαρφία
 σας: Πρώτον, να διώξετε το «ναρκισοειδές σύμπλεγμα» που σας
 ένοχλει· δεύτερον, να φέρετε τον ψυχικό σας κόσμο σε αρμονία
 με το «λιμπιντό»· και τρίτον, να πάψετε να τρώτε κτηνωδώς.
 (Σκίτσο του Jerin Caplan, από το «The Saturday Evening Post», Φιλαδέλφεια)

Anton

— Όταν ήμουν παιδί εύχαριστιόμουν να κάνω κάτι παράξενα άστεια.
 (Σκίτσο του Anton, από το «Punch», Λονδίνο)

Ψ
Υ
Χ
Ο
Π
Α
Θ
Ε
Ι
Σ

(Σκίτσο τοῦ David Langdon, ἀπὸ τὸ «Punch», Λονδίνο.)

ΚΟΜΜΙΣΣΑΡΟΦΟΒΙΑ

Τοῦ Ἀντ/ρχη GRIGORI TOKAIEV

Ἦνας Ρῶσος ἀξιωματικός σχεδιαστής ἀεροπλάνων, ἀνώτερος τεχνικός υπάλληλος, μὲ μεγάλη θύση στήν Ἱσραχία τοῦ Κόμματος κατέφυγε στή Μεγάλη Βρεταννία. Εἶχε καταλάβει ὅτι ἡ ρωσική κατασκοπεία θὰ τὸν ἐμπλέκε στα δίχτυα τῆς καταγγέλοντάς τον, ὅπως χιλιάδες ἄλλα σπουδαῖα πρόσωπα. Στὸ παρακάτω ἄρθρο του περιγράφει τὸ «δίκτυο» τῆς κατασκοπείας καὶ τὴν καταστρεπτική ἐπίδραση πὺν ἔχει στή Ρωσική ζωή.

Οἱ ἡγέτες τῆς Ρωσίας προκαλοῦν ἐντύπωση στοὺς ξένους μὲ τὴ φαινομενικά ἀκαταμάχητη αὐτοπεποίθηση καὶ τὴ δύναμή τους. Π. χ. ὁ Βισίνσκι, ὁ Γκρομύκο καὶ ὁ Μαλικὶ ἔχουν προκαλέσει αὐτὴν τὴν ἐντύπωση στοὺς ἀνθρώπους τῆς Δύσεως μὲ τὴν συμπεριφορά τους στίς διεθνείς συνδιασκέψεις. Τὴν ἴδια ἐντύπωση θὰ ἔδιδαν καὶ μέσα στή Ρωσία οἱ Ὑπουργοὶ καὶ ὠρισμένοι ἀνώτεροι υπάλληλοι. Στὴν πραγματικότητα ὅμως κανένας ἀπ' αὐτοὺς

δὲν εἶναι βέβαιοι τί θὰ γίνη τὴν ἄλλη μέρα. Ἡ ἀταραξία πὺν δείχνουν εἶναι ψεύτικη· φοροῦν μάσκα. Ποιά εἶναι λοιπὸν — μὲ ἅπλὰ λόγια καὶ χωρὶς πολιτικὸ φανατισμὸ— ἡ ἀλήθεια πὺν κρύβεται πίσω ἀπ' αὐτὴ τὴ μάσκα τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν τῆς Ρωσίας; Παρακολούθησα τὴ ζωὴ τῶν ἡγετῶν καὶ τῶν ἐπιστημόνων τῆς χώρας μου ἐπὶ δεκαπέντε ὁλόκληρα χρόνια καὶ κατέληξα στὸ συμπέρασμα ὅτι πάσχουν ἀπὸ ἓνα ἰδιαίτερο τύπο «συμπλέγματος καταδιώξεως» πὺν μπορῶ νὰ τ' ὀνομάσω «κομμισσαροφοβία» καὶ αὐτὴ εἶναι πὺν παραλύει τὴ συνείδηση καὶ τὴν θέληση τῶν ἡγετῶν τῆς χώρας. Π.χ. ξέρουν πὺς ἡμέρα καὶ νύχτα κατάσκοποι ἐξετουλάχιστον κρατικῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν παρακολουθοῦν τίς κινήσεις τους.

1) Τῆς μυστικῆς πολιτικῆς ἀστυνομίας, Μ. V. D.

1. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Τοκάεβ λέει: «Γεννήθηκα στὰ 1900. Οἱ γονεῖς μου ἦταν γεωργοί. Ἔγινα σχεδιαστὴς ἀεροπλάνων καὶ μηχανητὴς στίς ἀνώτερες σχολές τῆς ἀεροπορίας τῆς Μόσχας καὶ στὸ Ἰνστιτούτο Μηχανικῆς καὶ Γεωδυσίας. Ἦμουν ἀξιωματικὸς τῶν ἐνόπλων ρωσικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὸ 1932, ἔχω πάρει τὸ Παράσημο τοῦ Ἑτοῦ 1932, ἔχω πάρει δύο στρατιωτικὰ μετὰλλια καὶ περίπου 15 ἄλλες διακρίσεις. Μετὰ τὴν κατάρτιση τῆς Γερμανίας εἶδα τὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τοῦ Στάλιν στή Γερμανία γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἀεροναυτικῆς, τῶν πυραυλικῶν, τῶν ἱπταμένων βομβῶν. Τὴ θέση αὐτὴ κατεῖχα μαζί μὲ τὸν γιὸ τοῦ Στάλιν στρατηγὸ Στάλιν καὶ τὸν ὁφθαλμογύρο τῶν Ἑσπερικῶν ὁ-

ποστράτηγο Σερόβ. Ἦμουν 16 χρόνια μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, καὶ ὅταν ἀποφάσισα νὰ φύγω ἀπὸ τὴν Ρωσία βρισκόμουν στὴν ἀκμὴ τῆς σταδιοδρομίας μου καὶ εἶχα μεγάλο βαθμὸ καὶ στὴν ἱεραρχία τοῦ Κόμματος καὶ στὴ δουλειά μου. Ἔχω πάει στὸ Κοπελίνο 6-7 φορές καὶ τὴν τελευταία φορά πῆγα στὰ 1947 διὰ νὰ εἶπα διαταγὴ νὰ κάμω τὴν ἀναφορά μου—δύο φορές συνέχισα—στὸ Πολιτισμὸ, στὸ ἴδιο τὸ γραφεῖο τοῦ Στάλιν. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Τοκάεβ καὶ ἡ γυναίκα του ἔφθναν γιὰ τὴν Δύση ἔχοντας μεγάλους διαταγμούς, γιατί ὅπως εἶπε ὁ ἴδιος: «Δὲν ἀγαπᾷ κανεὶς τὴ μητέρα ἐνὸς ἄλλου καλότερα ἀπὸ τὴ δική του γιατί εἶναι πλουσιώτερη ἢ ὁμορφότερη».

2) Τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου τοῦ κόμματος πού ἔργο της εἶναι νὰ παρακολουθῇ ἂν ἀκολουθῇ ἡ «γραμμὴ» τοῦ Κόμματος.

3) Τῆς Ὑπηρεσίας ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος πού ἔργο της εἶναι νὰ κατευθύνῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ Κόμματος σ' ὅλη τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

4) Τῆς Μυστικῆς Ὑπηρεσίας, πού ἐλέγχει ὅλες τὶς μυστικὰς ὁργανώσεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Μ. V. D.

5) Τῆς Ὑπηρεσίας παρακολουθήσεως προσωπικοῦ, πού εὐθύνεται γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν μυστικῶν.

6) Τῶν ὁργάνων τοῦ Ὑπουργείου Κρατικοῦ Ἐλέγχου πού εὐθύνονται γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν σχεδίων καὶ πού ἔρχονται δευτέρα μετὰ ἀπὸ τὴν Μ. V. D. στὴ μυστικὴ δράση καὶ στὶς καταγγελίες ἐναντίον τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν.

Ἐνας ὑπουργός, ἕνας διευθυντής, ἕνας τμηματάρχης, ξέρει ὅτι οἱ ἀποφάσεις πού παίρνει κάθε μέρα, ἐλέγχονται ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς Ὑπηρεσίες. Αὐτὸ σιγά-σιγὰ ὑποσκάπτει τὴν αὐτοπεποίθησή του. Κάθε ἀνώτερος ὑπάλληλος ἐκδίδει κάθε μέρα ὠρισμένες διαταγές καὶ ἐντολές. Σὲ μιὰ κολοσσιαία χώρα ὅπως ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ γίνουν λάθη, παραλήψεις, ἀποτυχίες. Ὅταν συμβῇ κάτι τέτοιο, οἱ ὑπεύθυνοι θεωροῦνται ὑποποτι γιὰ «σαμποτάζ», «ἀντικομματικὴ δράση», «ἀντίδραση» κλπ. Αὐτὸς πού γίνεται ὑποπτος δὲν μαθαίνει τίποτε, τὸν παρακολουθοῦν ὅμως περισσότε-

ρο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, καὶ ξαφνικὰ ἐξαφανίζεται. Οἱ ἄλλοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι πού βλέπουν αὐτὰ χάνουν κάθε αὐτοπεποίθησιν. Μπορῶ νὰ πῶ μὲ τὴ μεγαλύτερη βεβαιότητα ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ρωσίας σὲ μιὰ διεθνῇ συνδιάσκεψη δὲν φοβοῦνται τίποτα περισσότερο ἀπὸ μιὰ «παράδρομὴ» τῆς γλώσσας τους. Γιατί ἂν χάνουν ἕνα τέτοιο λάθος, τὸ Κόμμα θὰ τοὺς καλέσῃ νὰ δώσουν λόγο. Ὁ φόβος αὐτὸς μέσα στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση εἶναι πολὺ μεγαλύτερος.

Πολλὲς φορὲς μέλη τοῦ Πολίτμπυρο βγάζουν διαταγές χωρὶς νὰ ἐκτιμήσουν ἀπολύτως τὴν κατάστασι. Ἄν τὰ ἀποτελέσματα διαψεύσουν τὶς προσδοκίες ἡ εὐθύνη βαρύνει τοὺς κατωτέρους πού ἐργάστηκαν μὲ μεγάλη προθυμία. Ἄλλοι, βλέποντας τὸν κίνδυνο, προτιμοῦν νὰ μὴν καταπιαστοῦν μὲ τίποτα χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπίσημες γραπτὲς διαταγές τὶς ὁποῖες, ἂν χρειαστῇ, θὰ μπορέσουν νὰ χρησιμοποιήσουν γιὰ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὸν ἑαυτό τους. Οἱ ὑπουργοὶ ὅμως καὶ οἱ βουλευτὲς φοβοῦνται νὰ δώσουν αὐτὲς τὶς γραπτὲς διαταγές χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ κάποιος ἀνώτερος. Σ' αὐτὸ ὀφείλεται ὁ γνωστὸς θόρυβος πού γίνεται στὴ Ρωσία γιὰ τὴν «ἐπιβεβαίωση», τὸν «ἐλέγχον» καὶ τὴν «περίληψη στὸ σχέδιο». Ἀπευθύνονται στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος γιὰ γραπτὲς διαταγές, ὑπογραφές, ἐπιθεωρήσεις, πού χωρὶς αὐτὲς ἕνας ὑπουργὸς πολλὰς φορὲς ἀρ-

νεῖται νὰ δώσῃ τὶς δικές του διαταγές ἢ προσπαθεῖ νὰ φορτώσῃ τὴν εὐθύνη στοὺς ὑφισταμένους του. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας εἶναι ἡ δημιουργία μιᾶς γραφειοκρατικῆς, σχεδὸν νεκρῆς ἡγεσίας, πού καταστρέφει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴ δουλειά, τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸν ἄλλο καὶ παραλύει τὴν πρόοδο. Ἐπόμενο εἶναι λοιπὸν ὅτι ἀποτυγχάνουν ζωτικὰ ἐθνικὰ σχέδια.

Τότε ἀρχίζουν τὴ δράση τους οἱ ὑπηρεσίες ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας. Ὑπουργοὶ καὶ βουλευτὲς χάνουν τὴ θέσιν τους. Διευθυντὲς καὶ τμηματάρχες ἐξαφανίζονται. Πῶς θὰ μπορούσε κανεὶς μὲ τέτοιες συνθήκες νὰ νοιώθῃ ἀσφαλισμένος ἢ νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό του; Αὐτὸ ἐξηγεῖται γιὰ τὴ Ρωσία οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι ἀλλάζουν τόσο συχνά.

Ἀναφέρω τὰ ὀνόματα μερικῶν Ρώσων ἀνωτέρων λειτουργῶν, πού ἐντελῶς ἀπροειδοποιήτα, ἔπεσαν θύματα αὐτοῦ τοῦ δεσποτισμοῦ.

Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον ὁ Μοϊσέϊ Καγκάνοβιτς — (ἀδελφὸς τοῦ περιφήμου Λαζάρ Καγκάνοβιτς πού εἶναι μέλος τοῦ παντοδύναμου Πολίτμπυρο καὶ ὑπεύθυνος τῆς βαρεῖας βιομηχανίας) ἦταν ὑπουργὸς παραγωγῆς ἀεροπλάνων, μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος, Ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀνωτάτου Σοβιέτ καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ὁργανωτικὰ πνεύματα τῆς Ρωσίας. Στὰ

1939 τὸν ἀντικατέστησαν σὲ ὅλες του τὶς θέσεις καὶ τὸν διώρισαν διευθυντὴ ἐνὸς μικροῦ ἐπαρχιακοῦ ἐργοστασίου.

Στὸν πόλεμον, ὑπεύθυνος τοῦ Ὑπουργείου Παραγωγῆς Ἀεροπλάνων ἦταν ὁ Ὑποστράτηγος Σικχούριν — κι αὐτὸς μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος καὶ Ὑπουργός. Ἡρως τῶν Σοσιαλιστῶν ἐργατῶν, τιμημένος μὲ ὅλα τὰ Σοβιετικὰ παράσημα. Κι αὐτοῦ ἐντελῶς ξαφνικὰ, στὰ 1945, τοῦ ἀφαίρεσαν ὅλα του τὰ ἀξιώματα. Ἐγινε ἕνας κοινὸς θνητός, σχεδὸν ἕνας σκλάβος.

Ὁ Μπετὰλ Καλμύκοβ, ἀπὸ τὸν Βόρειο Καύκασο, ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ καλὰ στελέχη τοῦ Κόμματος στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Ἀκόμη καὶ ὁ Στάλιν εἶχε τὴ καλύτερη γνώμη γιὰ τὶς ἱκανότητές του. Μιὰ μέρα φανερώθηκε ὅτι τὸν κατασκόπευαν πέντε χρόνια. Παρουσίασαν ἐναντίον του ἕνα σωρὸ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες κατηγορίες — ἀντισπαστατικὴ δράση, σαμποτάζ, ἐθνικισμός... Δὲν ξέρω ἂν σήμερα ζῇ ἢ ἔχει πεθάνει.

Ἄς πᾶμε τώρα στὸ στρατό. Κάθε διοικητὴς ἔχει μαζὺ του καὶ ἕνα πολιτικὸ ἐπιτροπὸ — κομμισσάριο — πού χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν του ὁ διοικητὴς δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ καμιά ἀπόφαση. Στὸν πόλεμον μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ στρατοῦ, μετὰξὺ αὐτῶν καὶ ὁ στρατάρχης Ζούκωφ, ἐπρότειναν νὰ καταργηθῇ ὁ δεσποτικὸς αὐτὸς περιορισμός. Ἀπ' αὐτοὺς ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἔ-

βγαλε από τη θέση του τόν Ζούκωφ πού ήταν Πρώτος Υφυπουργός των Στρατιωτικών, τού έκανε παρατηρήσεις και τόν μετέθεσε σε κάποια μακρινή επαρχία. Τουλάχιστον 13.000 διοικητές έχουν υποφέρει από τούς κατασκόπους αυτούς και μεταξύ των άλλων και ο γνωστός ήρωας τού έμφυλου πολέμου ο Διοικητής Σώματος Τοντόρσκυ, πού τόν επαινούσε πολύ και ο ίδιος ο Λένιν. Τόν συνέλαβαν, τού πήραν πίσω όλα του τα παράσημα και τόν έστειλαν να κόβη ξύλα.

Ο ανώτατος Διοικητής της Αεροπορίας Νοβίκοβ διοικούσε την αεροπορία από το 1942. Είχε παρασημοφορηθί με όλα σχεδόν τα Σοβιετικά παράσημα, ήταν Αντιπρόσωπος στο Ανώτατο Σοβιέτ και Υπουργός των Στρατιωτικών ως το 1945. Ο Στάλιν και ο Μαλένκοβ ήταν ένθουσιασμένοι μαζί του. Ύστερα ξαφνικά, εξαπολύθηκαν εναντίον του ένα σωρό κατηγορίες «έκδοση λανθασμένων εντολών», «έκλυτη ιδιωτική ζωή», «ενθάρρυνση αντικομμουνιστικών τάσεων στην αεροπορία». Καταδικάστηκε, τού στέρεσαν όλα του τα παράσημα και τόν έρριξαν στην άβυσσο, από όπου κανένας δεν γυρίζει. Τέτοια ήταν η μοίρα μερικών από τούς στρατιωτικούς ηγέτες της Ρωσίας στόν πόλεμο, καθώς και ύστερα απ' αυτόν.

Υστερα από τόν πόλεμο το Πολίτμπυρο αποφάσισε να εξαπολύση δριμεία αντιδυτική

πολιτική. Έπρεπε να βρεθούν λόγοι γι' αυτήν την πολιτική και βρέθηκαν σε κάθε τομέα της εθνικής ζωής: αναφέρω ένα παράδειγμα πού δείχνει πόσο υπέφεραν οι έπιστήμονες. Οι καθηγητές Ρόσκιν και Κλούγιεφ τού Πανεπιστημίου της Μόσχας, είχαν ανακλύψει μια ουσία, την R.K. πού, όπως λένε, ήταν αποτελεσματική στη θεραπεία τού καρκίνου. Στα 1946 δημοσιεύθηκε ένα άρθρο για την ουσία R.K. στην εφημερίδα «Μπολσεβίκος της Μόσχας», όργανο της Έπιτροπής τού Κόμματος στη Μόσχα, και ένα άλλο στόν ξένο τύπο. Και παρ' όλο πού το αρχικό άρθρο δεν μπορούσε να έχει δημοσιευθί εν αγνοία της Έπιτροπής τού Κόμματος στη Μόσχα, ο Κλούγιεβ και ο Ρόσκιν κατηγορήθηκαν ότι αποκάλυψαν μυστικά τού κράτους και ότι είχαν αντιπατριωτική δράση. Ο Ζντάνοβ επέτέθη εναντίον των δύο έπιστημόνων, τούς μαστίγωσε με λόγια βαρεία για τόν «αντιπατριωτισμό τους» και πρότεινε να αρχίση αποφασιστική εκστρατεία εναντίον της «υποδουλώσεως στην εκφυλισμένη Δύση» και τού «αντιπατριωτισμού». Ο πόλεμος αυτός άρχισε, επεκτάθηκε και ξεελίχθηκε σε φυλετικό φανατισμό και σε ύμνους για κάθε τι ρωσικό. Ύστερα άρχισε φοβερή καταδίωξη εναντίον εκείνων πού δεν πίστευαν ότι κάθε «Δυτικό» είναι «αντιδραστικό» και «εκφυλισμένο». Σήμερα δεν υπάρχει ούτε ένας από τούς μεγάλους Ρώσους έπι-

στήμονες, καλλιτέχνες, γιατρούς πού να νοιώθη ασφαλισμένος και, πού να μην φοβάται ότι από στιγμή σε στιγμή θα τόν κατηγορήσουν ως «συμπαθόντα προς την εκφυλισμένη Δύση».

Αυτή είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι διανοούμενοι. Στην βιομηχανία π.χ. οι διευθυντές εργοστασίων υπάγονται σε έπτά ύπουργεία. Η Κυβέρνηση απαιτεί να εκτελεστή το Σχέδιο. Η M. V. D. μπορεί να συλλάβη τόν διευθυντή η οποιοδήποτε από τούς εργάτες του χωρίς καμιά προειδοποίηση. Οι οργανωτές τού Κόμματος ζητούν περισσότερη πολιτική καθοδήγηση. Η Επαρχιακή Έπιτροπή τού Κόμματος μπορεί να τόν βγάλη από τη δουλειά του για ένα οποιοδήποτε σφάλμα του. Το Υπουργείο Έλέγχου ρίχνει σ' αυτόν την ευθύνη αν το Σχέδιο δεν εκτελεστή κατά γραμμα. Το Υπουργείο Οικονομικών δεν δίνει ούτε ένα καλίκι περισσότερο απ' ότι έχει υπολογίσει το Σχέδιο... Γι' αυτό δεν είναι καθόλου παράξενο πού όποιος διορίζεται διευθυντής μιας επιχείρησης δέχεται το νέο σαν μεγάλη ατομική καταστροφή.

Πώς αναπτύχθηκε η καταστροφική αυτή πολιτική της καταδίωξης; Στην αρχή ο Λένιν συμβούλεψε κατηγορηματικά το Κόμμα να μην κάνει βίαιη κολλεκτιβοποίηση των άγροτικών πληθυσμών. Όσο ο Στάλιν, ο Μολότωφ και ο Κιρόβ πού δολοφονήθηκε, προτίμησαν το δρόμο για

τη «γρήγορη αναγκαστική κολλεκτιβοποίηση». Ακολούθησαν ένοπλες στάσεις όπως π.χ. στο Βόρειο Καύκασο, πού ώδήγησαν σε κρίση, σχεδόν σε καταστροφή. Γι' αυτό ζητήθηκαν ευθύνες από κείνους πού είχαν αναλάβει να εφαρμόσουν την κολλεκτιβοποίηση. Χιλιάδες κατώτεροι υπάλληλοι και μέλη τού Κόμματος συνελήφθησαν, εκτελέστηκαν ή έφυγαν για καταναγκαστικά έργα. Το σύστημα αυτό, δηλ. η απόδοση της ευθύνης σε άλλους και η απομάκρυνση των ενόχων — ξεελίχθηκε, ώσπου τελικώς έγινε το σύστημά μας.

Στο μεταξύ τα δραστικά μέτρα πού πήραν οι Δυτικές Δυνάμεις και οι Ένωμένες Πολιτείες σταμάτησαν την πολιτική τού Πολίτμπυρο — την πολιτική της βίαιης έδαφικής επέκτασεως. Αν υποθέσουμε όμως πως η κατάσταση, μponούσε ν' αλλάξει και πως το Πολίτμπυρο θα ξαναγύριζε στην αρχική του γραμμή, τί θα γίνονταν οι σημερινοί ηγέτες; Τότε θα έρθη η σειρά τού Βισίνσκυ. Τότε κι αυτόν θα τόν κατηγορήσουν και θα εξαφανισθί και το όνομά του θα πάψη να ακούγεται. Μπορεί κανείς να είναι βέβαιος ότι η M. V. D. συγκεντρώνει ήδη στοιχεία για την μήνυση εναντίον του και ότι ο κ. Βισίνσκυ το ξέρει.

Ποιος ηγέτης λοιπόν μπορεί να νοιώθη ασφαλισμένος στη Σοβιετική Ρωσία; Ποιος είναι πιδ Ικανός να κρατήσει τη θέση του; Ξεχωριστό παράδειγμα γι'

αὐτὰ τὰ δύο ἐρωτήματα εἶναι ὁ Λέβ Ζαχάροβιτς Μέχλις, ὑπουργὸς τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐλέγχου. Γι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀνώτερο στὸν κόσμον ἀπὸ τὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Στάλιν καὶ τοῦ Μολότωφ· ἀκόμη καὶ τὸ γρασίδι τῆς Ρωσίας χρωστᾷ τὴν ὑπαρξή του στὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Στάλιν· γι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλη πραγματοποίηση σχεδίου παρὰ «Σταλινικὴ πραγματοποίηση Σταλινικῶν σχεδίων». Ὁ Μέχλις στὰ 1942 ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως στὸ Νότιο Μέτωπο. Ἀπὸ τὴν ἡλιθιότητα του οἱ Γερμανοὶ μπόρεσαν καὶ μπῆκαν στὰ Στενά τοῦ Κέρας καὶ ἐγινε ἀφορμὴ νὰ πνιγοῦν πάρα πολλοὶ Ρῶσοι στρατιῶτες. Τότε τὸν καθαίρεσαν καὶ τὸν ἐπιτίμησαν πολὺ αὐστηρά. Πῆγε ὅμως καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Στάλιν, ἔκλαψε, ὠρκίστηκε αἰώνια ἀφοσίωση, παρακάλεσε νὰ τοῦ χαρίσουν τὴ ζωὴ. Μέσα στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση δὲν ξέρω κανέναν ἄλλον ἀπὸ τὸν Μέχλις ποὺ νὰ μπορούσε νὰ φερθῇ τόσο δουλικὰ μπροστὰ στὸν Στάλιν, τὸν Μολότωφ, τὸν Μελένκοβ καὶ τοὺς ἄλλους ἡγέτες. Καὶ στοὺς ἡγέτες—ἐξαιρέσει ἑνὸς—ἀρέσει αὐτὴ ἡ δουλικότητα.

Γιὰ ἄντρες σὰν τὸν Βοροσίλωφ, τὸν Σβέρνικ καὶ τὸν Κρούσοβ δὲν ὑπάρχει τέτοιος κίνδυνος, γιατί αὐτοὶ σὰν αὐτόματα ὑπογράφουν κάθε ἐγγράφον ποὺ ἔχει τὴν ὑπογραφή τοῦ Στάλιν. Καὶ ὁ Στάλιν αὐτὸ τὸ ἐκτιμᾷ πάρα πολὺ.

Τέλος δὲν κινδυνεύουν ἄνθρωποι σὰν τὸν Ματβέϊ Σκυρνάτοβ, τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τοῦ Κόμματος, γιατί ὅλη ἡ δουλειὰ ποὺ ἔχει νὰ κάνῃ εἶναι νὰ φροντίζῃ νὰ μὴν προσβάλλεται τὸ ὄνομα τοῦ Στάλιν καὶ τὸ ὄνομα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος. Χωρὶς νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὑπεύθυνος γιὰ τίποτε, ἔχει κάθε εὐκαιρία νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ «Πατερούλη τῶν λαῶν τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας».

Δὲν θὰ μπορούσαμε ὅμως νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο γιὰ τὸν Ὑπουργὸ τῶν Ἐσωτερικῶν Κρούγκλοβ, ἢ τὸν Ὑπουργὸ Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους Ἀμπακούμοβ. Θυμηθῆτε τὴν τύχη τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, Γιέτσοβ. Ὁ Στάλιν καὶ ὁ Μολότωφ τὸν ἔκαναν νὰ πνίξῃ τὴ χώρα στὸ αἷμα τὴν ἐποχὴ τῆς ἀντιδράσεως ἐναντίον τοῦ Στάλιν, στὶς ἐκκαθαρίσεις τοῦ 1935-38. Ὑστερα τὸν ἔδιωξαν ἀπὸ τὸ ἀξίωμα του καὶ τὸν ἔρριξαν στὴν ἀφάνεια.

Ἡ Σοβιετικὴ ἱστορία δείχνει πραγματικὰ ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς λίγο πολὺ τίμιους ἀνώτερους λειτουργοὺς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀσφαλής. Ὅλοι παραλύουν στὴν καθημερινή τους δουλειὰ ἀπὸ τὸ φόβο μήπως ἀκολουθήσουν τὴ μοίρα τῶν προκατόχων τους. Καὶ αὐτὴ ἡ ψύχωση τοῦ φόβου εἶναι μεταδοτικὴ. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς χειρότερες σελίδες τῆς σημερινῆς ζωῆς στὴ Ρωσία.

Ξέρετε ποῦ εἶναι ΤΟ ΤΕΧΟΥΑΝΤΕΠΕΚ;

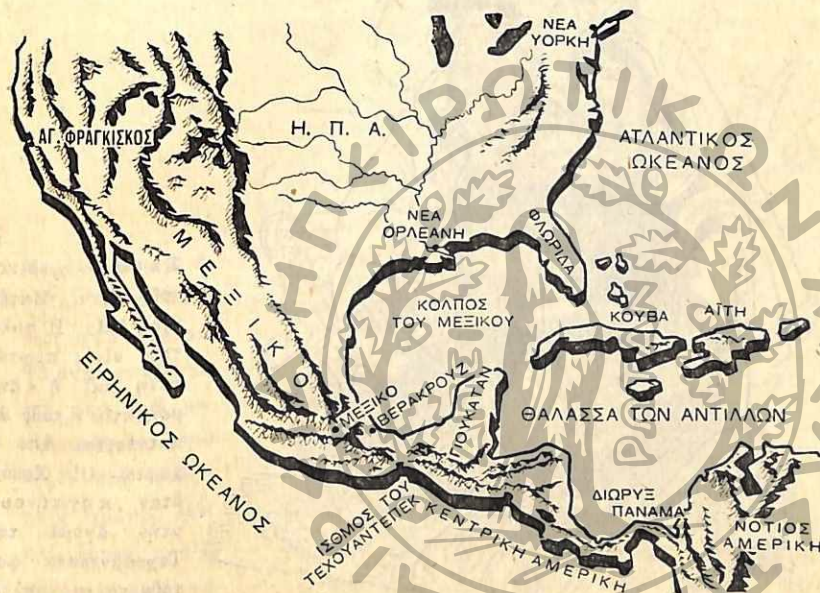
Γραμμένο καὶ εἰκονογραφημένο ἀπὸ τὸν
MIGUEL COVARRUBIAS

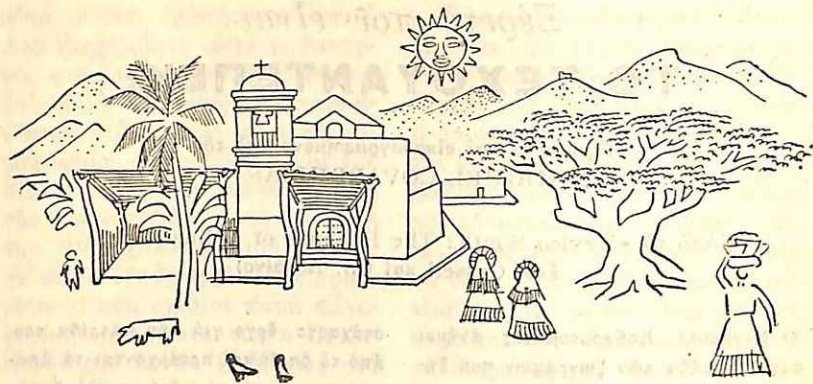
(Ἀπὸ τὸ «Mexico South: The Isthmus of Tehuantepec»,
ἐκδ. Cassell καὶ Co, Λονδίνο)

Ὁ Μιγκουέλ Κοβαρρουμπίας ἀνήκει στὴν πλειάδα τῶν ζωγράφων ποὺ δημιουργῆς ἡ Μεξικανικὴ Ἐπανάσταση. Ὅπως ὁ Ντιένγκο Ριέρα, ἡ μεγαλότερη μορφή τῆς ἐμάδος αὐτῆς, εἶσαι καὶ ὁ Μιγκουέλ Κοβαρρουμπίας εἶναι γνωστὸς ἀρχαιολόγος καὶ ἐθνολόγος. Ἐχει γράψῃ μία ὥραφα μελέτη γιὰ τὸ νησί Μπάλι, καθὼς καὶ ἓνα βαθυ-

στόχαστο ἔργο γιὰ τὴν πατρίδα του, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ προέρχονται τὰ ἀποσπάσματα καὶ οἱ εἰκόνες ποὺ δημοσιεύουμε.

Ο ἰδιώκοι ἔχουν μελετήσει πολὺ τὸ Κεντρικὸ Μεξικὸ καὶ τὴ Χερσόνησο τοῦ Γιουκατάν καὶ περιηγητὲς τὸ ἔχουν ἐπισκεφθῇ.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ.

Huaves /
San Mateo del
Mar

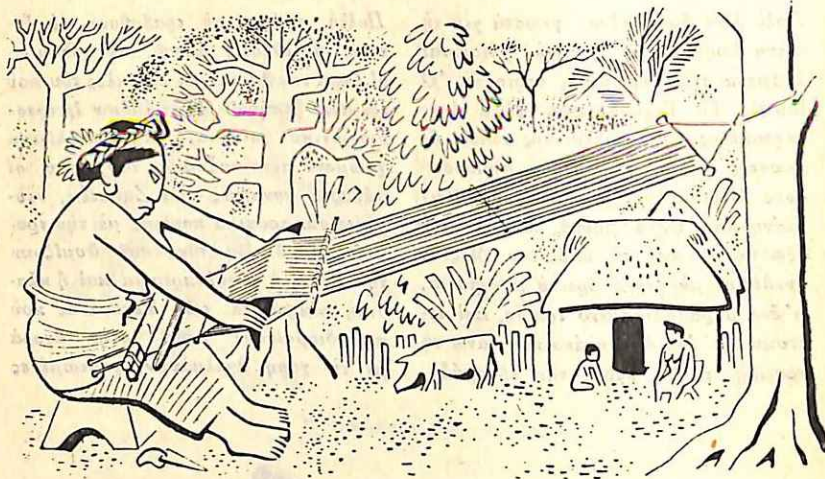
Χουάβ, χωρικοί
τοῦ Σάν Ματέο
ντέλ Μάρ. Ἡ φυλή
τους εἶναι πρωτό-
γονη καὶ ἡ «δη-
μοκρατία» τους ἀ-
ποτελεῖται ἀπὸ τὸ
χωριά. Οἱ Χουάβ
διαν πηγαίνουν
στὴν ἀγορά τοῦ
Τεχουαντισπέκ φο-
ροῦν τὰ πιὸ παλιά
τους ρούχα γιὰ νὰ
προκαλέσουν οἰκτο.

Πολὺ λίγα δμως εἶναι γνωστά γιὰ τὴ
σιανή λωρίδα τῆς γῆς πού βρίσκεται
ἀνάμεσα στὶς δυὸ αὐτὲς περιοχές. Ὁ
λοθμὸς τοῦ Τεχουαντισπέκ εἶναι ἕνας
ξηχασμένος καὶ γοητευτικὸς τόπος, ἄ-
γνωστος ἀκόμη καὶ στοὺς περισσότε-
ρους Μεξικανούς, μιὰ δαση ἀπόκλει-
σμένη ἀπὸ ψηλὰ βουνά, πού μὲ τὸν
ἔξω κόσμον καὶ τὸ ὑπόλοιπο Μεξικὸ
συνδέεται μὲ στενὰ ὁρεινὰ μονοπάτια,
μ' ἕνα σαραβαλιασμένο τραῖνο, καὶ τε-
λευταῖα μ' ἕνα ἀεροπλάνο πού κάνει τὴ
γρομμὴ τρεῖς φορὲς τὴν ἑβδομάδα.

Πολλὰ χρόνια μὲ τραβοῦσαν οἱ ἐν-
τονες ἀντιθέσεις αὐτοῦ τοῦ τόπου —
οἱ ἔξοχοι τοῦ θάμνου, οἱ ζούγκλες τοῦ πού
λὲς πῶς ξεπηδοῦν ἀπὸ κάποιον ἱμπερσο-
σιονιστικὸ πῖνακα, τὰ ἀνατολίτικα
χρῶματα τῶν παζαριῶν τοῦ, δπου οἱ
φλύαρες γυναῖκες τῶν Ζαποτέκ, ντυ-
μένες σὰν τροπικὰ πουλιά, μὲ τὴν τρα-
γουδιστὴ ὁμιλία τους σοῦ θυμίζουν
τὴν Κίνα, ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ κλα-
σικὴ κομψότητα τῶν Τεχουάνας πού
περνοδιαβαίνουν μέσα στὴν ἀγορά
μὲ τὴ χάρη ἀγαλμάτων, φορετωμένες

Μεγάλο πέτρινο ἄ-
γαλμα στὴν ἀκρὴ
ἐνὸς ἡφαιστείου.
Τὸ ἄγαλμα ἔχει γί-
νει ἀπὸ μιὰ μυ-
στηριώδη φυλὴ πού
ἔζησε στὰ πανάρ-
χαια χρόνια ἐκεῖ
καὶ ἄφησε πολλὰ
τέτοια ἀγάλματα
μέσα στὴ ζούγκλα.

Γυναίκα του Κοζολεακακέ στον άργαλειό.

φροῦτα καὶ λουλούδια στὰ κεφάλια τους ἢ χορεύουν τὸ τελευταῖο σουτίνγκ, μὲ πόδια γυμνά, ντυμένες ὅμως μὲ πολὺτίμα μεταξωτὰ καὶ μὲ χρυσὰ περιδέραια πὺν κοστίζουν ἑκατοντάδες δολλάρια.

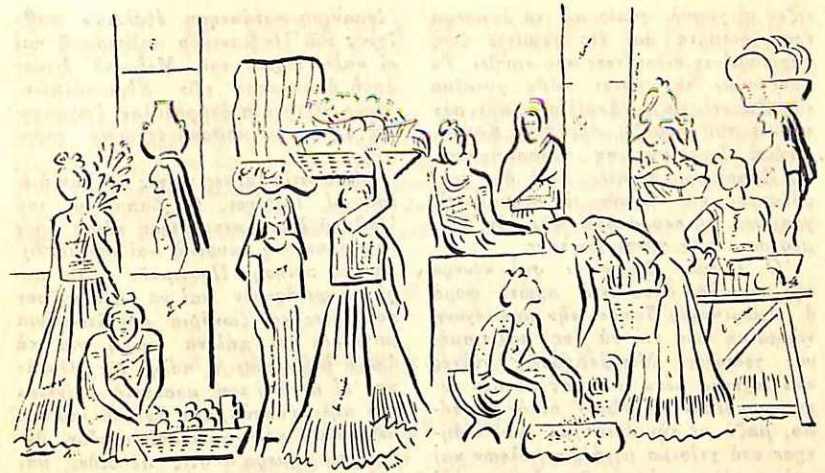
Οἱ κυματιστοὶ λόφοι τοῦ Ἰσθμοῦ ἔχουν εὐφορὴ γῆ, πὺν παράγει καφέ, ζαχαροκάλαμο καὶ φροῦτα, καὶ οἱ πεδιάδες ἀπλώνονται ὡς τὰ ἄγρια βουνὰ τοῦ Χιμαλάια. Ὁ πλοῦτος τοῦ Τεχουαντεπέκ εἶναι τὸ καλαμπόκι πὺν καλλιεργεῖ καθένας στὸ χωράφι του· σὲ δευτέρῃ σειρὰ ἔρχονται τὰ φασόλια καὶ σὰν συμπλήρωμα τὰ λαχανικά, ἡ κτηνοτροφία, καὶ τελευταῖο τὸ κνήγι, τὸ ψάρεμα καὶ ἡ δασοκομία. Πουθενὰ στὸ Τεχουαντεπέκ δὲν ὑπάρχει γεωργικὴ μηχανή.

Δυνατὲς ἀντιθέσεις πλοῦτου καὶ φτώχειας δὲν θὰ συναντήσῃ κανεὶς ἀνάμεσα στὺς Ζαποτέκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὅπως καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ Μεξικοῦ, ἴσως ἐξ αἰτίας τοῦ δημοκρατικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὁμοιογένειας τοῦ ὕλικοῦ πολι-

τισμοῦ. Ἡ καθημερινὴ ζωὴ δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἦταν οὔτε πιὸ ἀπλὴ οὔτε πιὸ δεμένη μὲ τὴ γῆ.

Οἱ ἄνθρωποι ξυπνοῦν νωρὶς, καὶ τρῶντ τὸ πρωῒνὸ τους μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου: ἕνα φλυτζάνι καφέ καὶ ἕνα κομμάτι μπομπότα κοντὰ στὸ τζάκι, γιατί συνήθως τὰ πρωῒνά εἶναι κρύα. Ὑστερὰ οἱ ἄνδρες βγαίνουν στὰ χωράφια, πηγαίνουν σιτὺς πρωτόγονους ζαχαρόμυλους, στὰ σιδεράδικα ἢ στὸ δάσος γιὰ κλαδιά. Ξεκινεῦν μὲ τὸ μακέτς ριγμένο στὸν ἕνα τους ὤμο, μὲ τὸ καλαμπάκ μὲ τὸ νερὸ καὶ ἕνα δίχτυ μὲ τὸ φατ τους.

Οἱ τεχνίτες καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι μένουν φυσικὰ στὸ σπίτι, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν αὐγὴ ὡς τὴ νύχτα, τὸ Τεχουαντεπέκ εἶναι ὁ τόπος τῶν γυναικῶν. Παντοῦ τριγυροῦν βιαστικὲς μὲ κατάφορτα τὰ κεφάλια τους· ἀγοράζουν, πουλοῦν, κουτομπολεῦν. Ἄν ὁ Τεχουάνος τολμήσῃ νὰ καθίσῃ κοντὰ τους, οἱ τσονχτερές τους γλώσσες τὸν τρέπουν σὲ φυγή. Κατὰ τὶς ἐννέα τὸ πρωῒ σερβίρεται τὸ ἀλμουέρετσο — μιὰ σούπα ἀπὸ

Ἡ ἀγορὰ εἶναι στὰ χέρια τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκεῖ βρίσκει κανεὶς ὅ,τι θέλει.

ἀλσμένο καλαμπόκι μὲ μυρωδικὰ. Τὸ κύριο γεῦμα, τὸ μεσημεριανό, ἀποτελεῖται ἀπὸ σούπα, γιανχιστὸ κρέας, τυρί, ὄσπρια καὶ ἄφθονες ζεστές tortillas¹. Ἡ ὥρα τοῦ φαγιοῦ περνᾷ μὲ κέφι καὶ ἐγκαρδιότητα. Μετὰ ἡ οἰκογένεια παίρνει ἕναν ὑπνάκο γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ πάλι τὴ δουλειὰ τὸ ἀπόγευμα. Ὅσοι μένουν στὸ σπίτι, διὰν τελειώσουν τὴ δουλειὰ τους, θὰ πιοῦν ἕνα φλυτζάνι σοκολάτα μὲ ἕνα κομμάτι γλυκὸ ψωμί, γιὰ νὰ καθίσουν πάλι στὸ τραπέζι τὸ βράδυ, διὰν γυρίσουν οἱ ἄνδρες καὶ ἀνάψουν οἱ λάμπες. Τότε κάθονται ὅλοι στὰ σκαμνιά ἢ στὶς καρέκλες καὶ κουβεντιάζουν γιὰ τὴν ἡμέρα πὺν πέρασε καὶ γιὰ καὶνὴν πὺν ἔρχεται.

Οἱ νεώτεροι μένουν συνήθως στὸ σπίτι τὸ βράδυ, ἐκτός ἂν ὑπάρχῃ γιορτὴ ἢ χορὸς. Ὅταν οἱ νέοι εἶναι ἐρωτευμένοι μὲ καμιά κοπέλλα, ἀγρυπνοῦν ὅλη νύχτα κάνοντάς τες σεργιάνια μὲ κιθάρες. Ἄνδρες καὶ γυναί-

κες παίρνουν ἐνεργὸ μέρος στὶς θρησκευτικὲς τελετές, καὶ τὶς κοινωνικὲς τους σχέσεις τὶς χαρακτηρίζει ἀνθρωπισμὸς καὶ ἀνεκτικότητα.

Ανέκδοτα μὲ ὅσα πιστεύει ὁ κόσμος, ἡ ζωὴ στὺς τροπικοὺς δὲν εἶναι εὐκολή. Ὅλοι δουλεύουν σκληρὰ—ἀν καὶ μὲ κάπως ἄργον, τεμπέλικο ρυθμό. Τὸ ἐμπορικὸ πνεῦμα τῶν Τεχουάνας εἶναι πασίγνωστο. Ἀδιάκοπα πουλοῦν καὶ ἀγοράζουν, φορτώνουν καὶ ξεφορτώνουν μεγάλα δέματα ἀπὸ τὰ αὐτοκίνητα καὶ ἀπὸ τὰ βαγόνια γιὰ νὰ τὰ ξαναπουλήσουν σὲ κάποια ἄλλη πόλη. Οἱ γυναῖκες τῶν Ζαποτέκων ἀγαποῦν τὸ ἐμπόριο καὶ χάρι σ' αὐτὸ μποροῦν νὰ παίρνουν τὰ ἀκριβὰ τους φορέματα καὶ τὰ κοσμήματα, πὺν τόσο συχνὰ οἱ ἄνδρες τους δὲν μποροῦν νὰ τοὺς ἀγοράσουν. Δυστυχῶς, ἡ σχετικὴ φτώχεια τῶν σύγχρονων φορεμάτων τὶς κάνει νὰ ἐγκαταλείπουν τὸ ὁμορφο κοστούμι τους, πὺν ὡς τελευταῖα ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα θετικὰ κεφάλαια τοῦ τόπου. Γραφικὸ καὶ προκλητικὸ, φω-

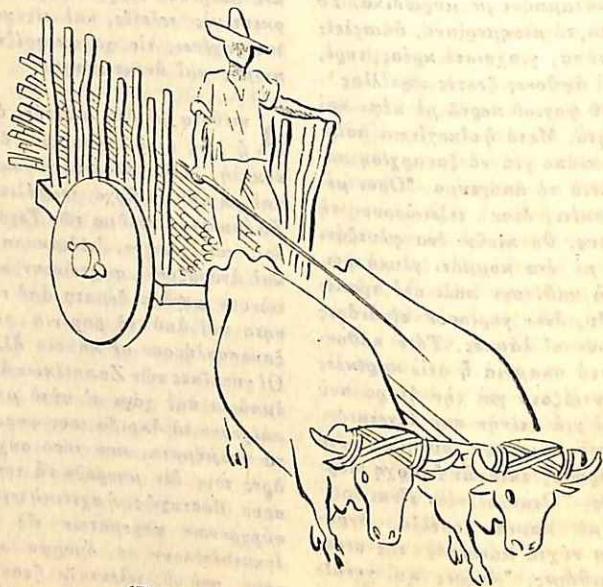
1. Ψωμάκια φτιαγμένα ἀπὸ καλαμπόκι.

τίζει το γυμνό τοπίο με τα λαμπερά του χρώματα και τις γεμάτες ζωή χαριτωμένες σιλουέτες που κρύβει. Το κουστούμι της κάνει κάθε γυναίκα των Ζαποτέκων μιὰ βασίλισσα, κάτι σαν εικόνα που θυμίζει Αίγυπτο, Κρήτη, Ινδίες ή τοιγγάνικη κατασκήνωση. Οι Ζαποτέκοι ποιητές ποτέ δεν κουράζονται να ύμνουν τις κυματιστές γραμμές, το περπάτημα και την κορμωσιά των γυναικών τους.

Ο Ισθμός βρίσκεται στο κέντρο της περιοχής όπου για πρώτη φορά ο Αμερικανός άφησε την πρωτόγονη νομαδική ζωή για να γίνει πολιτισμένος γεωργός. Μεγαλεπήβολες τέχνες και τεχνικά μέσα που μάς κάνουν εντύπωση είδαν το φως ο' αυτόν τον τόπο, μαζί με την επιθυμία που ώδηγησε στο χτίσιμο μεγάλων πόλεων και κολοσσιαίων γλυπτικών έργων. Η

Ισπανική κατάκτηση εξάλειψε κάθε ίχνος του Ινδιάνικου πολιτισμού και οι καλές τέχνες του Μεξικού έγιναν απλή απομίμηση των Ευρωπαίων. Μόνο τελευταία ξεπρόβαλαν ζωγραφικές σχολές με καθαρά εγχώριο χαρακτήρα.

Μόνο στις λαϊκές τέχνες βρήκαν διέξοδο οι Ινδιάνοι. Οι Ζαποτέκοι του Ισθμού έχουν μεγαλύτερη κλίση προς τη ρομαντική μουσική και την αισθηματική ποίηση. Προτιμούν αυτά παρά να φτιάχνουν και να πλουμίζουν κουβέρτες και ζωνάρια και άτσάλνια μαχαίρια και πήλινα σκεύη, για τα οποία φημίζεται η πόλη της Οοξάκα. Η μεγάλη τους μαστοριά φαίνεται στα πήλινα σκεύη, στα ύφαντά και στα κεντήματα και—κάτι που σχεδόν δεν υπάρχει σήμερα—στις άλυσίδες και στα χρυσά κοσμήματα.

Η καρρέτα είναι η καλύτερη περιουσία του χωρικού: ένα κάρρο φτιαγμένο από κορμούς δέντρων.

ΟΤΑΝ Η ΘΕΛΗΣΗ ΘΡΙΑΜΒΕΥΕΙ

Πολλά χρόνια τώρα άνδρες και γυναίκες κατορθώνουν με την εξαιρετική τους θέληση να νικούν την αναπηρία τους και να γίνονται πρωταθλητές. Τώρα τελευταία, η πρόοδος στην αποκατάσταση της αναπηρίας των εργατών βιομηχανίας, δίνει στον εργάτη ελπίδες. Στο παρακάτω άρθρο δίνουμε τα ένδοξα όνόματα μερικων αναπήρων αθλητών, και τις επιτυχημένες προσπάθειες που γίνονται σήμερα για να μπορούν οι ανάπηροι εργάτες να ξαναγυρίζουν στην δουλειά τους.

Αθλητές-θαύματα

Του WILLY MEISL

(Από το «World Sports», Λονδίνο)

Ο νεαρός Λάδας από τη Λακωνία δεν άκουσε τη συμβουλή του γιατρού της οικογενείας του ν' αφήσει στην Αρχαία Ελλάδα πριν από 2.500 χρόνια.

Είχε πάρει την απόφαση να γίνει Ολυμπιονίκης στην πυγμαχία. Ο γιατρός επέμενε ότι η υγεία του δεν θα του επέτρεπε να πραγματοποιήσει τη φιλοδοξία του. Ο Λάδας όμως δεν άκουσε το γιατρό. Ήταν αγύριστο κεφάλι· μόνο, που αντί να επιμένει να γίνε πυγμάχος έγινε δρομέας και κέρδισε τη μεγαλύτερη τιμή που μπορεί να του προσφέρει ο αθλητικός κόσμος της εποχής του—το κλαδί της Ιερής κορίνου της Ολυμπίας.

Το ίδιο καταπληκτική ήταν και η επιτυχία του γιατρού. Ο Λάδας πέθανε πάγω στην ένδοξη προσπάθειά του, ίσως από συγκοπή, και εθεάθη επιβεβαιώθηκε η αρχική διάγνωση του γιατρού.

Ερχόμαστε τώρα στα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα. «Κυρία Ραίη», είπε ο γιατρός της Επιτροπής του Ιλλινόις, «δεν θα σάς το έλεγα αν δεν ήσαστε μητέρα του. Ο Τζόν δεν μπορεί να γίνει επαγγελματίας δεν μπορεί να γίνει άντε-

χει· όχι πώς έχει τίποτα σοβαρό... Αν αποφεύνη τη βαρειά δουλειά και τις υπερβολές...»

Τα λόγια αυτά γκρέμισαν το όνειρο του Τζόν Ραίη ότι με τα χρήματα που θα κέρδιζε ως πυγμάχος θα έχριζε στη μητέρα του ένα ωραίο σπίτι. Κόντεψε να τρελλαθώ. Ήταν βέβαιος πως η καρδιά του ήταν εν τάξει· η μητέρα του δεν ήταν. Ο Τζόν αποφάσισε να τους διαψεύσει.

Έγινε δρομέας. Διαρκώς αύξανε τις ώρες της προπονήσεως και το έργοιωθε πολύ καλά· πώς γινόταν διαρκώς καλύτερος. Πολλές φορές κέρδισε στα 1800 μ. και κατέρριψε σ' αυτό το αγώνισμα περισσότερα ρεκόρ από κάθε άλλον Αμερικανό. Όταν είδε πως δεν μπορούσε να πετύχει την ταχύτητα που ήθελε σ' αυτό το αγώνισμα, έπιασε τον Μαραθώνιο—αγώνισμα που βέβαια δεν ταιριάζει σε ανάπηρους—και ήρθε δος στους Ολυμπιακούς αγώνες του Αμστερνταμ.

Τώρα άς φύγουμε από τις Ηνωμένες Πολιτείες και άς πάμε στο γραφείο ενός γιατρού, στην πρώην γερμανική πόλη του Στετίνου. «Αγαπητή μου κ. Πέλισερ», είπε ο γιατρός της οικογενείας, «ποτέ δεν πρέπει

να πάψουμε να ελπίζουμε». Παρακολουθούσε τον μικρό γυιό της κ. Πέλεσερ, τον Όττο, από τότε που γεννήθηκε, και ήξερε ότι υπέφερε από κληρονομικούς ρευματισμούς της καρδιάς. Το παιδί είχε μείνει πολύ καιρό σε ένα καρροτσάκι αναπήρου· δεν μπορούσε όμως πια να το υποφέρει.

Ό Όττο χρειάστηκε 18 μήνες για να μπορέσει να πατήσει τα άσθενικά του πόδια. Ωστόσο μεγαλώνοντας, έγινε γίγαντας—ένας ισχνός γίγαντας κάπου 1.93 μ. Κέρδισε πάρα πολλά πρωταθλήματα—αναστάτως τον κόσμο, κατέρριψε πολλές γερμανικές και αγγλικές επιδόσεις.

Πολλοί άνδρες—και γυναίκες—«ανάπηροι» στην παιδική τους ηλικία, έξεληχθηκαν σε πρωταθλητές και κατέρριψαν διεθνείς επιδόσεις. Ή μίς Ντόρις Χάρτ—ή τρίτη τενίστρια του κόσμου—δεν ήταν μικρή κοίτσαινα, και μόνο το μασσάζ που της έκανε ή ακούραστη μητέρα της και ή δική της ενεργητικότητα την γιάτρεψαν. Σήμερα το ένα πόδι της Ντόρις είναι λίγο πιο αδύνατο από το άλλο, πολύ δύσκολα όμως το προσέχει κανείς. Τόσο μεγάλη είναι ή ευκινησία της.

Πριν να τελειώσω για το τέχνισ προέπει να πω κάτι άλλο. Θυμάστε τον Χάινς Ρένιτ, τον πρωταθλητή της Αυστρίας με το ένα χέρι που ήταν ένας από τους 16 παίκτες που μπήκαν στους τελικούς του Ουίμπλετον, το 1947; Ξέρετε ακόμα ότι ή κ. Χίλντε Σπέρλιγκ-Κραβίνκελ, που μπήκε στους τελικούς του Ουίμπλετον το 1931 και 1936 είχε μόνο τρία δάκτυλα στο χέρι που κρατούσε τη ρακέτα;

Τα αεροπορικά κατορθώματα του σημανάρχου Ντάγκλας Μπάντερ που έχασε και τα δύο του πόδια σε ένα δυστύχημα, πριν από το 1949, είναι

ολόκληρη πολεμική ιστορία. Άλλά κι αυτός άνήκει στην ιστορία του αθλητισμού· είναι από κείνους που κατέρωσαν πολλά στο στίβο αντιμετωπίζοντας πολλές δυσκολίες.

Είναι πραγματικό κατορθώμα να παίζεις γκολφ όταν έχεις ξύλινα πόδια και να κερδίζεις το παιχνίδι, όπως ο Μπάντερ. Είναι πραγματικά ηρωικό κατορθώμα.

Ό Ούγγρος πρωταθλητής της σκοποβολής με πιστόλι, ο Κάρολν Τάκας, που κέρδισε το παγκόσμιο πρωτάθλημα στη Δουνκέρκη, το 1939, έχασε στον πόλεμο το δεξί του χέρι. Αμέσως όμως άρχισε να ασκή το άριστο του. Ή θέλησή του τον άποζημίωσε, γιατί ο Τάκας, όχι μόνο κέρδισε πέρου τον τίτλο του Όλυμπιονίκη, αλλά συγχρόνως κατέρριψε και την παγκόσμια επίδοση.

Και το Μπάντενμιντον όμως έχει τον δικό του «άνθρωπο-θαύμα», τον Ντόναλντ Κέρ από την Νέα Όρλεάνη. Όταν ήταν μικρός του έκοψαν το άριστερό του πόδι· αργότερα όμως χρησιμοποιούσε τόσο καλά το τεχνητό του πόδι, ώστε κέρδισε στους διπλούς άνδρων στη Λουίζιάνα.

Ό Ρόν Μπράουν, 28 ετών, ποδηλατιστής, έχασε το ένα χέρι του πριν από τον πόλεμο· από τότε κέρδισε πολλά πρωταθλήματα σε ποδηλατοδρομίες των 12 ώρων και στα 1945 και στα 1946 ήταν στην ομάδα Calleva R.C. που κέρδισε το πρωτάθλημα στις ποδηλατοδρομίες. Ό Μπράουν χρησιμοποιεί ένα συνθετικό ποδήλατο με τη διαφορά ότι όλα τα εξαρτήματά του βρίσκονται στο δεξιό μέρος.

Στον Γιορτζιν Κρίκι, πρώην πρωταθλητή της πυγμαχίας της κατηγορίας περικού, χρειάστηκε, μετά τον πόλεμο του 1914-18, να βάλουν μια μεγάλη άσημενια πλάκα στο σαγόνι του. Ό Μάλλερ Άντερσον (Ήνωμ.

Πολ.) πρωταθλητής των κατ'αδύσεων στους Όλυμπιακούς του 1948 έχει μια μεταλλίνη πλάκα πάχους 3 ίντσών στο κόκαλο του ενός ποδιού, ακριβώς πάνω από το γόνατο. Το άεροπλάνο του είχε πέσει στην Ίταλία, όταν έκανε την 113η πτήση του στην Ευρώπη.

Ό Γάλλος πυγμάχος Ούμερν της κατηγορίας «μυίας» έσπασε τους καρπούς των χεριών του στο κτήμα του πατέρα του· είχε ανέβει σε ένα δέντρο για να κόψει φρούτα. Ως την εποχή εκείνη είχε λάβει μέρος σε 40 συναντήσεις και τις είχε χάσει όλες. Όταν γιαιτρεύτηκαν τα χέρια του, δεν μπορούσε να άνεσταθί στον πειρασμό του ρίγγκ, παρ'όλο που είχε παχύνει και βαρύνει τον καιρό που κάθισε στο κρεβάτι και είχε περάσει στην κατηγορία περικού. Φαίνεται πως οι νάρθηκες κάτι θα του έκαναν στα χέρια και στους καρπούς, γιατί κέρδισε 12 συναντήσεις, την μια ύστερ'άπ' την άλλη, βγάζοντας γρήγορα τους αντιπάλους του νόν·δου. Τότε βάλθηκε να κερδίσει το Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα έλαφρών βαρών.

Είδα τη φωτογραφία ενός Αμερικανού πυγμάχου χωρίς πυγμές. Είχε χάσει και τα δύο του χέρια και είχε τεχνητούς βραχίονες.

Στα 1931 ο Τσάρλν Τσίμμερμαν, χωρίς πόδια, κολύπησε 100 ώρες συνέχεια στην Χονολουλού, ενώ άλλος κολυμβητής μ'ένα πόδι διέσχισε το στόμιο του Ρίο Ντε λα Πλάτα, το άνεστοιχο της Μάγχης στην Νότιο Αμερική. Έχω δη κολυμβητές μ'ένα πόδι να κερδίζουν πρωταθλήματα και να βουτούν από ψηλά· και ο καλύτερος παίκτης της ύδατοσφαίρισης στην εποχή μας, ο Ούγγρος Όλιβερ Χαλάτου, είχε κι αυτός ένα πόδι.

Ό πρώτος και ο δεύτερος Παγκό-

σμιος πόλεμος, όπως ήταν αναπόφευκτο, άφησαν πολλούς αναπήρους. Στη Γερμανία και στην Αυστρία δημιουργούνται ειδικά αγωνίσματα και με διάφορα τέτα καταμετρούν την επίδοση.

Ή πιο γνωστή περίπτωση είναι ενός γερμανού φοιτητή, του Μάνφρεντ Λόος, που του έχουν κόψει το πόδι ακριβώς κάτω από το γόνατο. Ό Λόος πηδά άλμα εις ύψος. Και στους περιουούς αγώνες του Άμβούργου, πήδησε 1.78 μ.

Θά μπορούσα να συνεχίσω τον τιμητικό αυτό κατάλογο, αναφέροντας τα όνοματά άνδρων και γυναικών, που ενώ στην παιδική τους ηλικία ή και αργότερα στη ζωή τους είχαν μια αναπηρία, κατέρωσαν να την νικήσουν. Ωστόσο θά τελειώσω με την περίπτωση που ακόμη τώρα θεωρώ την πιο καταπληκτική.

Λίγοι είναι εκείνοι που ξέρουν το όνομα του Ραίη Ήρν παρ'όλο που έχει κερδίσει περισσότερες Όλυμπιακές νίκες από κάθε άλλον αθλητή, όταν ήταν μικρός, ήταν παράλυτος. Ωστόσο ο Ραίη είχε πάρει την απόφαση ότι έπρεπε να αφήσει μια για πάντα το καρροτσάκι του αναπήρου. Ώρισε στον έαυτο του κάθε μέρα ώρισμένες άσκήσεις. Επitéλους, ύστερα από προετοιμασία μηνών έφθασε ή μεγάλη στιγμή. Έδεσε ένα σπάγγο από τη μια ως την άλλη άκρη του δωματίου του, λίγους πόντους από το πάτωμα, στάθηκε μπροστά, πήδησε και έπεσε κάτω. Το είχε επίτελους κατορθώσει. Κατάλαβε τότε πως θά μπορούσε να πηδήσει και μεγαλύτερο ύψος χωρίς να πέσει.

Ό Ραίη Ήρν είχε δίκνη. Τα άλματα άνευ φορᾶς που πριν από 50 χρόνια συμπεριλαμβάνονταν πάντα στα αθλητικά προγράμματα, έγιναν ή ειδικότητά του. Τα 3,47 μ. που πέτυχε ο Ραίη στο άλμα εις μήκος άνευ

έργοστάσιο δούλευε με τὸ χέρι· με τὸν τρόπο αὐτὸ ἀσκούσαν ὅλοι οἱ μὺς τοῦ ποδιοῦ. Τὸν ἔβαλαν νὰ δουλεύει σ' αὐτὸ τὸ μηχανήμα κάθε μέρα καὶ περισσότερη ὥρα. Ὑστερα ἀπὸ λίγες ἐβδομάδες μποροῦσε νὰ δουλεύει συνεχῶς ἐπὶ τέσσερις ὥρες χωρὶς νὰ κουράζεται. Μετὰ γύρισε στὴν πρώτη του δουλειά.

Ὅταν ἡ ἀποκατάστασή τους συμπληρωθῇ, «οἱ ἀσκούμενοι» ἐπιστρέφουν στὸ κεντρικὸ ἐργοστάσιο. Συνήθως ξαναπιάνουν τὴ δουλειά πού ἔκαναν καὶ πρὶν. Μερικοὶ ὅμως, πού ἡ ἀναπηρία τους εἶναι μόνιμη ἢ ἄλλοι πού δὲν εἶναι κατάλληλοι καὶ πού πιθανὸν νὰ μὴν ἦσαν ποτέ, δὲν γυρίζουν στὴν παλιὰ τους θέση. Ἡ τοποθέτηση λοιπὸν τῶν ἀνδρῶν πού γυρίζουν στὰ κεντρικὰ ἐργοστάσια σὲ θέση κατάλληλη, ἔχει μεγάλη σημασία. Ὁ γενικὸς ἐπόπτης ἔχει ἓνα σύνθημα: «Ὅχι ἐλαφριά δουλειά, ἀλλὰ κατάλληλη δουλειά». Ζητιά νὰ βρῇ μιὰ δουλειά πού νὰ χρειάζεται τις ἱκανότητες καὶ τις δυνάμεις πού διαθέτει ὁ ἐργάτης. Σπάνια βάζει σὲ κατώτερη θέση ἓναν ὑπάλληλο.

Πολλές φορές — κυρίως σὲ ψυχολογικὲς περιπτώσεις — ἀνακαλύπτει καινούριες δυνατότητες σ' ἓναν ἄνθρωπο καὶ τὸν τοποθετεῖ σὲ καλύτερη θέση ἀπὸ κείνη πού εἶχε πρὶν ἀρρώστηση.

Ἡ σπουδαιότερη συμβολή τοῦ σχεδίου εἶναι ἱατρική: βοηθᾷ στὴν ἀποκατάσταση τῆς λειτουργίας τῶν διαφόρων μελῶν. Ἐξίσου σημαντικὴ ὅμως εἶναι καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως: ἀπομακρύνει ἀπὸ μιὰ κοινωνία τὸ φόβο, τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὴν πενία.

Φαίνεται ὅτι σὶν κόσμος δὲν ὑπάρχει σχέδιο ὅμοιο με τῶν ἐργοστασίων Βώξαι. Ὡστόσο οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ξένοι ἐπισκέπτες μελέτησαν τὸ σχέδιο αὐτὸ τοῦ Βώξαι καὶ ἴσως ἡ ἰδέα διαδοθῇ. Τέτοιου εἶδους προγράμματα μόνον μεγάλες ἐταιρεῖες μποροῦν νὰ τὰ ἐφαρμόσουν. Τὸ κατώτερο ὄριο εἶναι 10.000 ἐργάτες. Ὡστόσο καὶ πόλεις μποροῦν νὰ ἐφαρμόσουν τέτοια σχέδια σὲ μικρότερες ἐπιχειρήσεις καὶ νὰ προσαρτήσουν παρόμοια ἐργαστήρια στὸ νοσοκομεῖο τους.

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

- Ἄν σου κόψω τὸ ἓνα αὐτί, τί θὰ πάθεις;
- Θὰ πονέσω.
- Ἄν σου κόψω καὶ τὰ δύο αὐτιά;
- Δὲν θὰ βλέπω.
- ὦ, Θεέ μου! Σκέψου πάλι.
- Δὲν θὰ βλέπω, ὡς λέω.
- Μὰ γιατί;
- Ποῦ θὰ στέκωνται τὰ γυαλιά μου, γιατί;

«MEDICAL WORLD»

ΕΝΑΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΡΩΤΑ:

Μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐμπιστευθῇ στὴν Ἀμερικὴ τὴν Παγκόσμια ἡγεσία;

Τοῦ HENRY STEELE COMMAGER¹

(Ἀπὸ τὸ «The Nineteenth Century», Νέα Ὑόρκη)

Ὁ ἄμερικανικὸς χαρακτήρας εἶναι κρᾶμα κληρονομίας, περιβάλλοντος καὶ συνθηκῶν ζωῆς. Ἡ κληρονομία εἶναι κυρίως βρετανικὴ, ἀλλὰ συγχρόνως ἀνήκει καὶ σὲ ὅλη τὴ Δυτικὴ Χριστιανισμένη. Τὸ περιβάλλον ὑπῆρξε συγχρόνως πρόκληση καὶ ἀνταμοιβή—ἐρημιες καὶ ἀγριες ἐκτάσεις πού χρειαζόνταν ὅλη τὴ δύναμη τῶν ἀνθρώπων καὶ φυσικὲς παραγωγικὲς πηγὲς πού ἀντάμοιβαν πλοῦσια τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν νοημοσύνη. Τὴν πείρα τὴν ἔδωσε ἡ μακρόχρονη ἀυτοκυβέρνηση, ἡ ἀνεκτικότητα καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐθύνης σὲ ἑσωτερικὲς καὶ διεθνεῖς υποθέσεις. Μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ συνδυασμὸ ξεπηδᾷ ἓνας ἄμερικανικὸς χαρακτήρας πού, παρ' ὅλες τὶς ἀποκλίσεις, τὸν ξεχωρίζεις καὶ τὸν διακρίνεις ἀμέσως καὶ ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται ἀρκετὰ σταθερός.

Ὁ Ἀμερικανὸς εἶναι αἰσιόδοξος, δέχεται χωρὶς καμιά συζήτηση ὅτι ἡ χώρα του εἶναι ἡ καλύτερη ἀπὸ ὅλες, ὅτι ἡ κοινωνία του εἶναι ἡ πιὸ εὐτυχισμένη καὶ ἡ πιὸ ἐνάρητη ἀπὸ ὅλες τὶς κοινωνίες καὶ ἡ καλύτερη πού μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀκόμα καὶ στὸ μέλλον. Γι' αὐτὸ ζῇ πολὺ στὸ μέλλον, κάνει φιλόδοξα σχέδια, νομίζει ὅτι τίποτα δὲν ξεπερνᾷ τὶς δυνάμεις του, ἔχει ἀπεριόριστη πίστη σὲ κάθε

νέα γενεά. Συνήθως λένε ὅτι ἡ Ἀμερικὴ εἶναι νέα χώρα. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀληθεύει ἀπόλυτα· ἡ ἀλήθεια εἶναι κυρίως ὅτι ἡ Ἀμερικὴ εἶναι χώρα φτιαγμένη γιὰ νέους ἀνθρώπους, παράδεισος γιὰ τὰ παιδιά.

Ὁ Ἀμερικανὸς ἦταν πάντα τυχερὸς καὶ στὰ ὕλικά καὶ στὰ πνευματικὰ ζητήματα· νίκησε τὴ φύση καὶ ὅλους τοὺς ἐχθρούς του. Δέχεται τὴν καλὴ του τύχη σὰν κάτι πού ἐπρεπε νὰ ἦταν ἐκεῖ καὶ κάθε ἐπέμβαση πού θὰ μποροῦσε νὰ τὴ χαλάσῃ — κάθε δυσκολία, στενοχώρια, ἤττω — τὴν θεωρεῖ προσβολὴ τῆς φύσης. Ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις ἔχει μιὰ παράξενη ἀθωότητα. Δὲν γινώσκει τὸ κακό, ὅπως π. χ. οἱ Ρῶσοι, οἱ Γερμανοί. Οὔτε οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι, οὔτε τὸ Ντεκάου, οὔτε τὸ Μπούχενβαλτ τοῦ ἔδωσαν τὴν αἰσθησὶν τοῦ κακοῦ καὶ γι' αὐτὸ εἶναι, ὡς ἓνα σημεῖο, ἀνίκανος νὰ καταλάβῃ τὸ φόβο καὶ τὴν ἀπελπισία πού βασανίζουν τόσο μεγάλο μέρος τοῦ κόσμου.

Αὐτὴ ἡ αἰσιόδοξη καὶ αὐτὸ πού πρέπει νὰ ὀνομάζουμε ἀθωότητα, ἔχουν τὰ μειονεκτήματά τους. Ἀποτέλεσμα τοῦ αἰσθήματος ὅτι ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ἀνώτερη εἶναι ἡ ἀντίληψη ὅτι τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ εἶναι κατώτεροι. Ἡ ἀντίληψη αὕτη φθάνει πολὺ πίσω, στὰ πρῶτα χρόνια τῆς Δημοκρατίας, ὅταν ἀποτελοῦσε σχεδὸν ἄρθρο πίστεως γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Τζέφφερσον. Στὴν ἐποχὴ μας τὴν ἐνίσχυσε ἡ ὕλική εὐημερία καὶ ἡ καλὴ μας τύχη νὰ μὴν

¹ Ὁ Χένρυ Στήλ Κόμμαγκερ εἶναι καθηγητὴς τῆς ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Κολούμπια. Βλ. στὴν «Ἐκλογὴ» 9/1947 τὸ ἄρθρο του «Τὰ παράδοξα τῶν Ἀγγλῶν».

έχουμε αυτό που λέμε «δυναμική πολιτική». Έχουμε την τάση να αποδίδουμε στη μεγαλοφυΐα μας πολλά, που, στην πραγματικότητα θα έπρεπε να τα αποδίδουμε στη γενναίωση της φύσης και στη γεωγραφική μας θέση. Το γνωστό παράδειγμα του Δούβελ ότι οι Έγγλέζοι του 19ου αιώνα έδειχναν κάποια «συγκατάβαση απέναντι των ξένων» μπορεί να ακουστεί σήμερα από πολλούς Ευρωπαίους σχετικά με τους Αμερικανούς. Δεν μπορεί κανείς να αρνηθεί ότι οι Αμερικανοί έχουν την τάση να εξισώνουν τις υδραυλικές εγκαταστάσεις και τις πρίζες της κουζίνας τους με τον πολιτισμό.

Ο Αμερικανός είναι επινοητικός και τουάρεσει να πειραματίζεται. Του άρεσει να φτιάχνει παλιά πράγματα με καινούριους τρόπους και το γεγονός ότι κάτι δεν έχει ξαναγίνει ποτέ, του φαίνεται πιο πολύ πρόκληση παρά εμπόδιο. Εξαιρετικά έφευρετικός, όταν πρόκειται για μηχανή, είναι το ίδιο έφευρετικός και στην πολιτική, στις κοινωνικές σχέσεις, στον πόλεμο. Η τάση προς το πείραμα αποτελεί καλό οίονο για τις διεθνείς σχέσεις. Κανένα άτομο ή λαός δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι ιδρυτής μιας διεθνούς οργάνωσης, όμως κανείς δεν μπορεί και να αρνηθεί ότι ο κύριος υπεύθυνος για την ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών ήταν ο Γούντροου Ουίλσον και του Ο. Η. Ε. ο Φράνκλιν Ρούζβελτ.

Ο Αμερικανός είναι εξαιρετικά πρακτικός. Είναι γεννημένος έχθρος κάθε άφηρημένου, κάθε θεωρίας, κάθε δόγματος. Έχει την απαίτηση κάθε πράγμα να εξυπηρετεί έναν πρακτικό σκοπό—ή θρησκεία, ή εκπαίδευση, ή πολιτισμός, ή επιστήμη, ή φιλοσοφία. Η μόρφωσή του είναι πρακτική και μόνο στην Αμερική βρσκει κανείς σχολές δημοσιογραφών ή διευθυντών επιχειρήσεων. Οι λοιποί ξένοι παραπονούνται ότι δεν

υπάρχουν ευδιάκριτες διαφορές μεταξύ Δημοκρατικού και Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Οι Αμερικανοί όμως ξέρουν από ένστικτο ότι τα κόμματα είναι οργανώσεις για να ασκούν τη διακυβέρνηση και όχι για να αναπτύσσουν θεωρητικές αρχές. Η πρακτικότητα του Αμερικανού εκτείνεται και στο πεδίο των διεθνών σχέσεων. Οι Αμερικανοί θέλουν μια διεθνή οργάνωση που να λειτουργεί καλά, άδιαφορώντας για τα άφηρημένα ζητήματα της κυριαρχίας. Ενδιαφέρονται για την πρακτική δράση και κρίνουν κάθε οργάνωση από τις άμεσες επιτυχίες της.

Ωστόσο αυτό που έχουν να παρουσιάσουν οι Αμερικανοί εδώ, δεν είναι απόλυτα ικανοποιητικό και μερικές από τις διεθνείς σημερινές δυσκολίες—για να μην αναφέρω την άστειότητα της Κοινωνίας των Εθνών—μπορεί εύκολα να δη κανείς ότι όφειλονται σε γνωρίσματα του αμερικανικού χαρακτήρα. Ο Αμερικανός δεν είναι απλώς συνηθισμένος στην επιτυχία είναι συνηθισμένος στη γρήγορη επιτυχία. Επειδή έχει λύσει τα προβλήματα που του δημιουργούν οι δημοσπονδιακές σχέσεις του, τείνει να σκέπτεται ότι τα προβλήματα των διεθνών υποθέσεων είναι το ίδιο απλά—και αποδίδει την αποτυχία των διεθνών οργανισμών, στη φυσική αδυναμία των άλλων δηλ. των μη Αμερικανών.

Είναι πάντα έτοιμος να συμβουλέψει άλλα έθνη—έτοιμος να πηστούς Άγγλους τι θα κάνουν με τις Ινδίες, π.χ. ή να συμβουλέψει τους Γάλλους τι να κάνουν με την αυτοκρατορία τους στην Ανω Ασία. Νομίζει πως ή δημοσπονδία της Ευρώπης είναι κάτι τόσο εύκολο όσο μια δημοσπονδία των Αμερικανικών Πολιτειών. Δεν έχει υπομονή να άντξει στην αγωγή της δοκιμής και της πλάνης που αποτελούν τόσο μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής Ιστορίας και, αν δεν εξασφαλίση γρήγορη επιτυχία, πιθανόν να χάση το ενδιαφέρον του.

Οι Αμερικανοί από συνήθεια θεωρούν την πολιτική σπέρ και εφαρμόζουν και σ' αυτήν τις αρχές που ισχύουν στον αθλητισμό τους. Οι αρχές αυτές δεν είναι τόσο υψηλές όσο πριν από 25 χρόνια. Ωστόσο όμως είναι υψηλές. Ο Αμερικανός προσπάθησε να διεξαγάγη ακόμη και τους πολέμους του σύμφωνα με τους κανονισμούς του αθλητισμού και ποτέ δεν πρόφερε να καταλάβη αντίπαλους που δεν τους σέβονται. Έκαμε την ειρήνη με πνεύμα αθλητισμού και δικαιοσύνης. Η Ισπανία νικήθηκε κατά κράτος στα 1898, ωστόσο ή συνθήκη ήταν δίκαιη, και προς μεγάλη εκπλήξη πολλών Ευρωπαίων, οι Ηνωμένες Πολιτείες παραιτήθηκαν τότε από την Κούβα—όχι όμως και από το Δόγμα του Μονρόε, που φαίνεται ότι δικαιολογούς την ήγεμονία τους στο Καριββαϊκό πέλαγος. Επίσης οι Ηνωμένες Πολιτείες ούτε ζήτησαν ούτε περιέμεναν κανένα υλικό κέρδος από τον Πρώτο και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν υπάρχει λόγος να υποθέσουμε ότι ο αμερικανικός χαρακτήρας απ' αυτή την άποψη έχει αλλάξει. Πολλοί Ευρωπαίοι τείνουν να θεωρούν το Σχέδιο Μάρσαλ ως καταχθόνιο επινόημα που θα παραδώσει την οικονομία της Ευρώπης στα χέρια των Ηνωμένων Πολιτειών, για τον νέο Αμερικανό όμως είναι απλώς μία νέα μορφή του Νόμου περί Εκμισθώσεως και Δανεισμού.

Δεν είναι καθόλου υπερβολικό να πω πως ο Αμερικανός είναι καλός άνθρωπος, γενναίωδωρος. Η γενναίωδωρία αυτή όφειλεται απλώς στην άφθονία και γι' αυτό δεν είναι τίποτε δύσκολο. Σε καμιά άλλη χώρα δεν ήταν τόσο έξωφρε νική ή φιλανθρωπία. Ο Αμερικανός σάν άτομο είναι καλός, ευπροσέγγος, κοινωνικός και φιλικός και οι ίδιες ιδιότητες χαρακτηρίζουν και τον αμερικανικό λαό σάν σύνολο. Η γενναίωδωρία αυτή είναι αυθόρμητη μάλλον παρά υπολογισμένη και δεν επεκτείνεται πάντα σε ψυχικά και

πνευματικά πράγματα. Ωστόσο από την καθαρώς υλική της πλευρά, είναι και κάτι στο οποίο μπορεί να υπολογισή κανείς με αρκετή εμπιστοσύνη για το μέλλον.

Ο Αμερικανός είναι δημοκρατικός και παδός της ισότητας από παιδεία, αν όχι και στην πράξη. Παίρνει ως δεδομένο ότι ή δημοκρατία είναι ανώτερη από κάθε άλλη μορφή διακυβερνήσεως ή κοινωνίας και κηρύσσει με απόλυτη ειλικρίνεια την πίστη του στην ισότητα. Η έννοια της ισότητας—πως τόνισε ο Τοκεβίλλ εδώ και έναν αιώνα—πλημμυρίζει τη συμπεριφορά του, τη γλώσσα του, τη φιλολογία του, τη θρησκεία του. Η δημοκρατία έχει γερά φιλοσοφικά θεμέλια, δεν είναι όμως τόσο αποτέλεσμα φιλοσοφίας όσο λογικής και το ίδιο συμβαίνει με την ισότητα. Ο Νότιοι που με περιφρόνηση κρατούν το Νέγρο στη θέση του, επαναλαμβάνουν τα λόγια της περίφημης Διακηρύξεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου χωρίς να νοιώθουν ότι δεν είναι ειλικρινείς. Οι Βόρειοι, που τρέμουν στη σκέψη ότι οι μετανάστες από τη Νότιο Ευρώπη και οι Έβραίοι θα κατακλύσουν τον τόπο τους, νομίζουν ότι δεν υποκρίνονται αλλά ότι είναι πραγματικοί δημοκράτες. Εκείνο που οι ξένοι θεωρούν φανερό ανειλικρίνεια, οι περισσότεροι Αμερικανοί το θεωρούν απλώς ενοχλητική εξέλιξη του κανόνα. Οι εξαιρέσεις τους ενοχλούν, κανέναν όμως δεν προτείνει να αλλάξει ο κανόνας.

Ακόμα και εδώ μπορούμε να δούμε ορισμένα χαρακτηριστικά του Αμερικανού. Επειδή ο Αμερικανός νομίζει ότι ή δημοκρατία και ή ισότητα είναι πράγματα αυτονόητα, δεν εξετάζει από κοντά τις φανερές προσβολές που γίνονται εναντίον και των δύο. Δέχεται π.χ., ότι το πολιτικό του σύστημα είναι το δημοκρατικότερο στον κόσμο, ενώ στην πραγματικότητα είναι λιγότερο δημοκρατικό από πολλών άλλων χωρών π.χ. της Βρεταννίας ή της

Τ Ο Δ Ι Η Γ Η Μ Α Μ Α Σ

ΣΕΙΡΑ ΣΟΥ ΚΑΙ ΣΕΙΡΑ ΜΟΥ...

Του R. K. NARAYAN

Εικονογράφηση του DAVID GOULD

Ο Κρισνά κατέβαινε τὸ δρόμο τῆς αγοράς, ὅταν εἶδε τὸν ἰδιοκτήτη τοῦ ἐκδοτικοῦ Οἴκου Κοντάντα νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ μαγαζί του πού ἦσαν ὅλο-ὅλο ἓνα δωμάτιο καὶ νὰ τὸν χαιρετᾷ: «Σαλαάμ, σαλαάμ, φίλε μου. Ἦθελα πολὺ νὰ σε δῶ.» Αὐτὸ ἔκανε ἐντύπωση στὸν Κρισνά.

«Σὲ θέλω γιὰ μιὰ δουλειά. Δὲν ἔρχεσαι μέσα;» Στὴν εἴσοδο τοῦ μαγαζιῦ του εἶχε μιὰ τάβλα μὲ μιὰ

μικρὴ πορτοῦλα γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ μπαίνουν οἱ πελάτες. Ἐπρεπε νὰ στέκονταν στὸ δρόμο καὶ ἀπὸ κεῖ νὰ ζητοῦν τὰ πράγματα πού ἤθελαν.

Ὁ Κοντάντα, ὁ ἐκδότης, ἀνοίξε τὴν πορτοῦλα. Ὁ Κρισνά ἔσκυψε, μπῆκε στὸ μαγαζί καὶ κάθισε σ' ἓνα скаμνί.

«Ξέρεις, εἶδα τὸ φίλο μας πού δουλεύει στὴν Τράπεζα.»

«Ποιόν; τὸν Ραμασβάνι;» ρώτησε ὁ Κρισνά.

«Ναί, καὶ μοῦ ἀνέφερε τὸ ὄνομά σου.»

«Γιὰ τί πράγμα;»

«Ἄ! γιὰ τίποτα, τίποτα», εἶπε ὁ Κοντάντα, πού ξαφνικά ἐνοίωσε ὅτι ἔπρεπε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴ δουλειὰ χωρὶς νὰ δείξῃ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον.

«Ξέρεις, κάνω αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια.» Οἱ «ἐκδόσεις» του ἦταν τετράδια καὶ σημειωματάρια, καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, τύπωνε καὶ τὸ ὄνομά του πάνω σὲ μολύβια πού ἔφερνε ἀπὸ τὴ Βαυαρία.

«Ἀγόρασα μιὰ μικρὴ τυπογραφικὴ μηχανή καὶ θέλω νὰ καλυτερέψω τὴ δουλειά μου. Θέλω νὰ ἐκδώσω μερικά σχολικὰ βιβλία, καὶ μερικοὶ καλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν ἀρχίσει νὰ τὰ γράφουν.»

«Πῶς θὰ τὰ πουλήσῃς ὅμως αὐτά τὰ βιβλία;»

«Ἄ, θὰ εἶναι ἀναγνωσματάρια· εἶδα ἓνα-δύο σημαίνοντα πρόσωπα καὶ μοῦ ὑποσχέθηκαν νὰ μὲ ὑποστηρίξουν. Ξέρεις, ὅτι πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ ἡ Κυβέρνηση μὲ ἔκανε μέλος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ εἶμαι καὶ Δημοτικὸς Σύμβουλος. Θέλω νὰ ἐξυπηρετήσω τὸ κοινό, μὲ τὸν δικό μου ταπεινὸ τρόπο βέβαια, σ' ὅ,τι εἶναι δυνατόν. Ὁ θεὸς Τிருουπαθι μοῦ ἔδωσε μιὰ καλὴ δουλειὰ καὶ δὲν μοῦ ἀρνήθηκε τὴν καλὴ ὑγεία. Δὲν θὰ ἦταν λοιπὸν ἐγωϊστικὸ ἂν καθόμουν χωρὶς νὰ κάνω τίποτε γιὰ τὸν κόσμο; Θὰ τὸ ἐπιδοκίμαζε αὐτὸ ὁ Θεός; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα πού διαρκῶς βάζω στὸν ἑαυτό μου.»

«Πολὺ σωστά», εἶπε ὁ Κρισνά νοιώθοντας πῶς τὸν εἶχε ἀφήσει νὰ μιλήσῃ πολλὴ ὥρα.

«Τὸ πρῶτο μου βιβλίο εἶναι κατ' ἀνέκδοτα τοῦ Τεναλί. Ραμὰ καὶ θέλω νὰ ξέρω ἂν θὰ ἤθελες νὰ εἰκο-νογραφήσῃς τὸ ἐξώφυλλό του.»

Ὁ Κρισνά τάχως· μόνο πού δὲν ἔπεσε ἀπὸ τὸ скаμνί του ἀπὸ τὴν ἐκπλήξη: «Ἐννοεῖς ὅτι θέλεις νὰ κάνω μιὰ εἰκόνα;»

Ὁ Κοντάντα ἔγινε πάλι ἐπιφυλακτικὸς γιὰ νὰ μὴ δείξῃ πῶς ἐνδιαφερόταν πολὺ. «Ὁχι, ὄχι. Ἀπλῶς

θέλω τὴ συμβουλή σου. Ξέρω πάρα πολλοὺς καλλιτέχνες. Σκέφθηκα πῶς ἴσως θὰ ἤθελες νὰ δοκιμάσῃς.»

«Καὶ βέβαια θέλω. Μὴν ἀνησυχεῖς, θὰ βάλω τὰ δυνατά μου.»

Ὁ Κοντάντα τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

«Εἶχα μικρὲς ἀμφιβολίες. Φοβήθηκα μήπως εἶχες πολὺ δουλειά.»

«Ποτέ δὲν ἔχω πολὺ δουλειὰ ὅταν πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσω ἓνα φίλο», εἶπε ὁ καλλιτέχνης. Ἐκείνη ὅμως τὴ στιγμή τοῦ πέρασε μιὰ ὑποψία: μήπως ὁ Κοντάντα ὑπέθετε ὅτι δὲν θὰ ἤθελε πληρωμὴ γιὰ τὴ δουλειὰ πού θὰ τοῦ ἔκανε; Καὶ γρήγορα τοῦ εἶπε: «Ὅπως σοῦ εἶπα, πάντα εἶμαι πρόθυμος νὰ ἐξυπηρετήσω ἓνα φίλο καὶ ἀπὸ τοὺς φίλους βέβαια δὲν παίρνω ὅσα παίρνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους.» Αὐτοὶ οἱ ἄλλοι ὑπῆρχαν μόνο στὴν φαντασία του. Πολὺ λίγες ἦσαν οἱ εὐκαιρίες πού τοῦ δίνονταν νὰ ἐργαστῇ καὶ ἀκόμη λιγότερες γιὰ νὰ ζητήσῃ πληρωμὴ.

«Μὰ μήπως δὲν τὸ ξέρω αὐτό;», εἶπε ὁ ἐκδότης. «Ἐγὼ εὐχαρίστως θὰ σὲ πληρώω ὅσο πιά καλὰ μποροῦσα, ἀλλὰ ἄφησε πρῶτα νὰ πᾶ καλὰ ἡ δουλειά. Ἐχῶ τὸ μεγαλύτερο σεβασμὸ γιὰ τοὺς καλλιτέχνες, ὁ Θεὸς ὅμως πρέπει νὰ μοῦ δώσῃ λίγο περισσότερα χρήματα. Δὲν θέλω τζάμπα δουλειά. Θὰ πληρώσω ὅ,τι μπορῶ. Ἀλλὰ ὅσα κι ἂν σοῦ δώσω πρέπει νὰ τὰ δεχθῇς, ὄχι σὰν πληρωμὴ γιὰ τὴν ἐργασία σου, ἀλλὰ σὰ δαῖγμα τῆς ἐκτιμῆσεώς μου.»

Ὁ Κρισνά βγήκε ἀπὸ τὸ κατ' ἄστημα πειτώντας ἀπὸ χαρά. Ὁ ἐκδότης τοῦ εἶχε ἀναθέσει νὰ ζωγραφίσῃ στὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου του τὸν μεγάλο γελοιοποιὸ Τεναλί-Ραμὰ καὶ τὴ γάτα του. Ὁ βασιλιάς—ἔλεγε ἡ ἱστορία—εἶχε χορῆσει σὲ ὠρισμένα πρόσωπα τῆς αὐλῆς του γάτες καὶ εἶχε πῇ πῶς θὰ ἔδινε βραβεῖο στὸν κύριο τῆς πιά καλοθρεμμένης γάτας. Ὁ Τεναλί-Ραμὰ ἄφησε τὴ γάτα του νησιτικὴ γιὰ μερικὲς μέρες καὶ ὕστερα τῆς ἔβαλε μπροστὰ τῆς ἓνα κύπελλο μὲ κατὸ γάλα· ἡ γάτα

δοκίμασε νά τὸ πιῇ καὶ βέβαια δὲν ξαναπλησίασε ποτέ της γάλα. Ὁ Ραμὰ ἐπανελάβε τὴ σκηνὴ αὐτὴ μπροστὰ στὸ βασιλῆα πὺ νόμισε ὅτι ἡ γάτα ἦταν τόσο χορτάτη, ὥστε δὲν ἤθελε οὔτε νά δῇ τὸ γάλα. Ὁ Κρισνὰ ἔπρεπε νά ζωγραφίσῃ αὐτὴ τὴ σκηνή. Στὸ δρόμο, ὅπως γύριζε σπῆτι του, σχεδίαζε στὸ μυαλό του κάθε λεπτομέρεια τῆς εἰκόνας. Ἐπείσε όμως ἀπὸ τὰ σύννεφα ὅταν θυμῆθηκε ὅτι δὲν εἶχε σινικὴ μελάνη στὸ σπῆτι του, οὔτε εἰδικὴ πέννα, οὔτε χαρτί καὶ οὔτε μιὰ δεκάρα στὴν τσέπη.

Πῆγε στὴν Τράπεζα, μίλησε στὸ φίλο του Ραμασβάνι πὺ καθόταν στὸ ταμειο, τοῦ ἐξήγησε τὴ θέση του καὶ δανείστηκε μιὰ ρουπία.

Ἐργάστηκε σκυμμένος στὸ τραπέζι του ὡς ἀργὰ πέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα καὶ τέλειωσε τὸ σκίτσο του περὶ τοῦ σπῆτι μιᾶς ὥρας. Τὸ σήκωσε ψηλὰ καὶ τὸ ἐπιθεώρησε στὸ φῶς τῆς λάμπας μὲ μεγάλῃ ἱκανοποίηση. Κάθε γραμμὴ του ἀπέδιδε θαυμασία τὴν εὐθυμὴ καὶ φανταστικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἱστορίας. Ὁ ἀδύνατος, πονηρὸς Τεναλί-Ραμὰ, πὺν κάθε γραμμὴ ἔδειχνε καθαρά ὅτι ἦταν γελοιοποιός, — ἡ πενιχρὴ γάτα, πὺν κοίταζε ἀπελπισμένα τὸ ἀφελὲς βασιλιά, οἱ αὐλικοί. Ὁ Κρισνὰ ἔλιπε πῶς ὁ ἐκδότης θὰ τοῦ ἔδινε τοῦλάχιστον 10 ρουπίες. Θὰ γύριζε τὴ δανεικὴ καὶ θὰ εἶχε λεπτὰ νά στείλῃ μερικὲς γελοιογραφίες του. Καὶ ποῖος ἔξεραι αὐτὴ ἴσως νά ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς σταδιοδρομίας του. Ἐπείσε στὸ κρεββάτι καὶ κοιμήθηκε ταραγμένα. Εἶχε ἐργαστῇ ἐπὶ τὰς ὥρες συνέχεια καὶ δὲν μπορούσε νά ἡσυχάσῃ.

Τὸ ἄλλο πρωὶ πῆγε στὸν ἐκδότη, γλύστερης κάτω ἀπὸ τὸ πορτάκι καὶ τοῦ ἔβαλε μπροστά του τὴν εἰκόνα. Ὁ ἐκδότης ἔτριψε εὐχαριστημένως τὰ χέρια του πὺ εἶχε ἐτοιμὴ τὴν εἰκόνα τόσο γρήγορα. «Πρέπει νά μοῦ δώσης καιρὸ ὡς τὸ βράδυ νά τὴ μελετήσω προσεκτικὰ.»

Ὁ Κρισνὰ μετροῦσε ἀνυπόμονα

τὶς ὥρες ὥσπου πέρασαν καὶ ξαναπῆγε στὸ μαγαζί.

«Πῶς σοῦ φαίνεται ἡ εἰκόνα;» ὁ ἄλλος φαινόταν λυπημένος πὺ ἔπρεπε νά ἀπαντήσῃ καὶ ὅταν ὁ Κρισνὰ τὸν πῆσε ἔβγαλε τὴν ἀπόφασή του: «Ἐφτιαξες τὸν Τεναλί-Ραμὰ πολὺ ἀδύνατο» πρέπει νά φαίνεται πὺν γερός. Δὲν ἔξρω... ἀλλὰ τὰ πρόσωπα τῆς εἰκόνας εἶναι πολὺ ἄσκημα» δὲν μοιάζουν μὲ φωτογραφίες.»

«Εἶναι γελοιογραφίες», εἶπε σχεδὸν μὲ παράτονο ὁ καλλιτέχνης. «Εἶναι τέχνη δύσκολη καὶ πολὺτιμη.» Ἐξήγησε γιὰ λίγο τὸ μεγαλεῖο τῆς γελοιογραφίας καὶ ἀνέφερε τὸν Νταϊ-ηβινε Λόου καὶ τὴ σημασία του. Ὡστόσο ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶχαν καμιά ἐπίδραση στὸν Κοντάντα πὺν ἐπέμνε ὅτι «μιὰ εἰκόνα πρέπει νά εἶναι ὁμορφὴ. Δὲν πρέπει νά φτιάχνῃς ἄσκημους ἀνθρώπους.»

«Θέλεις νά ξαναφτιάξω τὴν εἰκόνα;» ρώτησε ὁ Κρισνὰ προσέχοντας τὸ προγούλι καὶ τὰ παχιά μάγουλα τοῦ ἐκδότη.

«Θὰ σοῦ εἶμαι εὐγνώμων ἂν τὸ κάνῃς αὐτό. Θέλω μιὰ καλὴ εἰκόνα γιὰ τὸ βιβλίο.»

Ὁ καλλιτέχνης πῆρε πίσω τὴν εἰκόνα στὸ σπῆτι του, τὴν ἔσκισε καὶ ἔφτιαξε μιὰν ἄλλη μὲ ὅλα τὰ πρόσωπα ἐξιδανικευμένα: ἕναν ὡραῖο Τεναλί-Ραμὰ, ἕναν ὡραῖο βασιλιά, μιὰ ὡραία γάτα μὲ φουντωτὸ τρίχωμα. Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε τὴν εἰκόνα στὸν ἐκδότη. Πάλι ὅμως ὁ ἐκδότης δὲν ἔβγαλε τὴν ἀπόφασή του παρὰ μόνον τὸ βράδυ: «Δὲν εἶμαι καὶ πολὺ δυσαρ-στημένος αὐτὴ τὴ φορὰ» δὲν θὰ μπορούσε ὅμως νά φτιάξῃ λίγο καλύτερα τὴ γάτα; Βλέπεις, ἡ γάτα εἶναι τὸ σπουδαιότερο πρόσωπο στὴν ἱστορία. Μπορεῖς νά τὴν ζωγραφίσῃς μὲ τὸ πρόσωπό της νά βλέπῃ κατὰ μᾶς; Τὰ ἄλλα φαίνονται μᾶλλον καλὰ, μ' ὅλο πὺν θὰ ἤθελα νά διόρθωνες λίγο ἄκόμα καὶ τὸν Τεναλί-Ραμὰ.»

Ὁ Κρισνὰ ἐργάστηκε πάλι ὅλη ἐκείνη τὴν νύχτα. Μ' ἕνα ξυραφάκι ἔξυσε τὸ κεφάλι τῆς γάτας καὶ τὸ ἐ-

φτιαξε ὅπως ἤθελε ὁ ἐκδότης. Ἐπει-τα τὸν Τεναλί-Ραμὰ καὶ τὸν ζωγρά-φισε ὡραιότερο.

Πάλι ὅμως ὁ ἐκδότης εἶχε ἀντιρ-ρήσεις: «Ἐφτιαξες τὸ λοφίο τοῦ Τε-ναλί-Ραμὰ πολὺ μυτερὸ καὶ ὁ ὑπη-ρέτης πὺν εἶναι πίσω ἀπὸ τὸ βασι-λῆα δὲν φαίνεται πολὺ καλὰ. Δὲν μπορεῖς νά τὸ διορθώσης;»

«Ἀσφαλῶς καὶ μπορῶ», ἀπάντησε ὁ καλλιτέχνης, μελετώντας προσεχτι-κά τὸ διπλὸ σαγόνι, τὰ παχιά μά-γουλα καὶ τὴ φουσκωτὴ κοιλιὰ τοῦ ἐκ-δότη. «Θὰ φτιάξω μιὰ ἐντελῶς καινού-ρια εἰκόνα καὶ θὰ τὴν φέρω αὐριο.»

«Εἶσαι πολὺ καλός», εἶπε ὁ ἐκδό-της τρίβοντας τὰ χέρια του.

Ὁ Κρισνὰ ἔσκισε τὴν εἰκόνα, καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα κάθισε καὶ τελείωσεν ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ τὸ βασιλῆα, τὸ σκίτσο. Ἐξιδανίκευσε τὸ βασιλῆα, τοὺς αὐλικούς καὶ τοὺς ὑπηρέτες ἀ-κόμη περισσότερο. Κανένας δὲν εἶχε δῆ ποτέ του πὺν ὁμορφους ἄνδρες. Ζωγράφισεν καὶ μιὰ πάρα πολὺ ρεα-λιστικὴ γάτα τῆς Περσίας, καὶ ἕνα κοντόχοιρο γελοιοποιὸ μὲ διπλὸ προγούλι, παχιά μάγουλα καὶ πετα-

χτὴ κοιλιὰ. Καὶ πρὶν δώσῃ τὴν εἰ-κόνα στὸν Κοντάντα τοῦ εἶπε: «Πάρε τὸ σκίτσο ἀλλὰ δὲν πρέπει νά μὲ πιέσης νά δεχθῶ πληρωμὴ γι' αὐτό. Μόνον ὑπ' αὐτὸν τὸν ὄρο θὰ στὸ δώ-σω. Τὸ ἔφτιαξα μόνον καὶ μόνον ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὴ δουλειὰ μου καὶ ὄχι γιὰ λεπτὰ.»

«Εἶμαι βέβαιος πῶς ἡ εἰκόνα θὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ καλὴ», εἶπε ὁ Κον-τάντα. Εἶδε τὴν εἰκόνα καὶ ξεφώνυ-σε ἀπὸ χαρὰ.

«Εἶναι πολὺ καλὴ. Δὲν θέλεις πλη-ρωμὴ; Βέβαια δὲν μπορῶ νά σε πιέ-σω. Τὶ καλὸς πὺν εἶσαι. Σὲ τί φα-σαρία μπερδεύς μόνον καὶ μόνον γιὰ χε-τήρι μου.»

«Καμιά φασαρία. Εἶναι μεγάλη εὐ-χαρίστηση νά ἐξυπηρετῇς ἕνα φίλο σου.»

Ὁ Κοντάντα κοίταξε τὴν εἰκόνα καὶ εἶπε: «Μ' ἀρέσει πολὺ ὁ Τε-ναλί-Ραμὰ. Εἶναι τέλεια εἰκόνα. Μοῦ φαίνεται πῶς κάποιος ἔχω ξαναδῇ αὐ-τὸ τὸ πρόσωπο πὺν τὸ εἶδα ἄραγε;»

«Πάρα πολλοὶ ἀνθρώποι εἶναι σὺν κι αὐτόν», εἶπε ὁ Κρισνὰ. «ὥστε

λοιπόν θά την χρησιμοποιήσης την εικόνα;>

<Την στέλνω άμέσως στο τυπογραφείο. Για ένα κλισέ στο μέγεθος αυτού μου παίρνουν 6 ρουπίες. Έξη ρουπίες. Όχι και μικρό ποσό, αλλά ή δουλειά είναι βιαστική. Θέλω να έχω το έξωφύλλο και λίγες σελίδες έτοιμες άμέσως. Πρέπει να τὰ δείξω σε κάτι σπουδαία πρόσωπα την έρχομένη Παρασκευή.>

<Θά είναι έτοιμο ως τότε το κλισέ;>

<Βέβαια! άλλοιώς δεν θά τους πληρώσω τους παλιοζητιάνους.>

Ο Κρισνά έγραψε ένα γράμμα και τὸ ταχυδρόμησε για νὰ φθάση στον έκδοτη άκριβώς την Παρασκευή: <Ελπίζω πὼς τὸ κλισέ θά έφτασε στην ώρα του. Είμαι βέβαιος πὼς αὐτὴ άκριβώς τὴ στιγμή κρα-

τῆς στὸ χέρι σου ένα ρολὸ μὲ δοκίμια καὶ τὸ έξωφύλλο τυπωμένο καὶ ξεκινᾷς για νὰ πᾶς νὰ συναντήσης τὰ «σπουδαία πρόσωπα. Θυμᾶμαι πὼς εἶπες ὅτι εἶχες κάπου δὴ τὸ πρόσωπο τοῦ Τεναλί-Ραμά. Σοῦ γράφω για νὰ σὲ πληροφορήσω ὅτι τὸ ἔχεις δὴ στὸν καθρέφτη. Ἄν θέλῃς πάρε ένα καθρέφτη καὶ κάνε τὴ σύγκριση μὲ τὸ δικό σου πρόσωπο. Πὼς σοῦ φαίνεται ὁ καινούριος σου ρόλος; Γράψε μου ἂν τὰ σημαίνουντα πρόσωπα κατάλαβαν τὴν ὁμοιότητα. Ἄν δὲν σ' ἀρέση ὁ ρόλος σου, σκίσε τὴν εἰκόνα! ἂν τὸ κάνῃς ὅμως αὐτὸ θά εἶναι σὰ νὰ σκίξης 6 ρουπίες, καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ δὲν θά μπορῇς νὰ δείξεις στοὺς ἐπίσημους φίλους σου τὰ ἀντίγραφα τοῦ έξωφύλλου. Ἐλπίζω τὸ γράμμα νὰ σὲ βρῇ καλὰ στὴν υἱεία σου.>

ΛΕΣΚΕΝ

τὸ ἔσχαλο χωριὸ τῆς Γαλλίας

Τοῦ JOHN MIDGLEY

Φωτογραφίς τῆς TANYA STANHAM

Μπορείτε νὰ περάσετε τὰ Γαλλοϊσπανικά σύνορα μὲ τὸ σιδηρόδρομο ἢ μὲ τὸ αὐτοκίνητο ἢ μὲ τὰ πόδια ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα. Τὰ ἰσπανικά στρατεύματα ποὺ βρίσκονταν ἐκεῖ ἔχουν ἀποσυρθῇ καὶ τὰ σύνορα σήμερα εἶναι ἀνοιχτά. Ἄν πάρετε τὸ δρόμο μὲ τὰ πόδια θά δῆτε πὼς τὸ τελευταῖο ἰσπανικὸ φυλάκιο βρίσκεται σ' ἓνα χωριὸ λίγα μίλλια πὺδ κάτω, στὴν κοιλάδα, ἐνῶ ἡ συνοριακὴ γραμμὴ ἀκολουθεῖ τὰ ψηλά, γεμάτα νερὰ Πυρηναῖα. Καθὼς σκαρφαλώνετε, παράξενες ὄψεις τοῦ βουνοῦ ἀνοίγονται μπροστά σας καὶ τὰ χάνετε νὰ τὶς βλέπετε — κορφές μυτερές σὰν βελόνες, ρόδινες καὶ ἄσπρες κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου· πελώριοι καὶ ἀπρόσιτοι βράχοι χρεμασμένοι ἀπὸ ψηλά, μὲ σκοτεινὲς σκιερὲς γωνιὲς ὅπου ὁ ἥλιος δὲν ἔφθασε ποτέ· μεγάλοι ἀπὸτομοι γκρεμοί, ἀπίθανα σχήματα. Ἐνῶ ὅμως οἱ κορφές εἶναι γυμνὲς καὶ ἔρημες, οἱ πλαγιὲς εἶναι πράσινες, γεμάτες νερά. Ἐνα ρυάκι μαζεῦει τὰ νερά του στὶς πέτρες, μιὰ πηγὴ ξεπηδάει ἀπὸ τὸ βράχο· ἐδῶ σὲ μιὰ πλατειὰ κοίτη, λίγα μέτρα κάτω ἀπὸ τὴν κορυφὴ, βρίσκεται μιὰ γαλατὴν λιμνὴ μὲ δλοκάθαρα δροσερὰ

νερά καὶ οἱ πλαγιὲς γύρω εἶναι γαλάζιες κι αὐτὲς ἀπὸ τὰ ἀγριόκρινα.

Ὅταν φθάσης στὰ σύνορα δὲν ὑπάρχει κανένα σημάδι· ἀλλὰ δὲν μπορεῖς καὶ νὰ γελαστής. Ἀπὸ τὴ γαλλικὴ πλευρὰ οἱ πλαγιὲς δὲν εἶναι πιὰ ἔρημες. Ἐδῶ καὶ κεῖ πρόβατα τριγυρίζουν ἀνάμεσα στὰ χορτάρια καὶ ζωντανεύουν τὸν ἀέρα μὲ τὸν ἥχο τῶν κουδουνιῶν τους. Κάτω ἀπὸ τὶς πλαγιὲς ποὺ βρίσκονται στὸ μέρος τῆς Γαλλίας, ὑπάρχει ἄλλη μιὰ λίμνη· δίπλα στὸ νερὸ στέκονται ἀκίνητα μερικὰ ἄλογα. Τὰ νερά τῆς λίμνης εἶναι ἀσπρογκρίζα, θολωμένα ἀπὸ τὰ ζῶα ποὺ πηγαίνουν καὶ πίνουν καὶ δροσίζονται. Ἡ Γαλλία ἔχει περισσότερα βοσκήματα ἀπὸ τὴν Ἰσπανία καὶ οἱ βοσκές τῆς ἔχουν περισσότερη ἀξία καὶ χρησιμοποιοῦνται πὺδ πολὺ.

Ἐδῶ, πᾶνω στὸ βουνό, ὑπῆρχαν στὸν πόλεμο Γερμανοὶ στρατιῶτες για νὰ ἐμποδίσουν τοὺς Γάλλους καὶ Βρεταννοὺς αἰχμαλώτους νὰ διαφεύγουν στὴν Ἰσπανία (ἡ ἔκταση ἦταν μεγάλη καὶ πολλοὶ πέρασαν). Σήμερα δὲν ὑπάρχουν παρὰ δυὸ-τρεῖς βοσκοί. Βρήκαμε ἓναν στὸ δρόμο· τοῦ προσφέραμε κρασί ἀπὸ

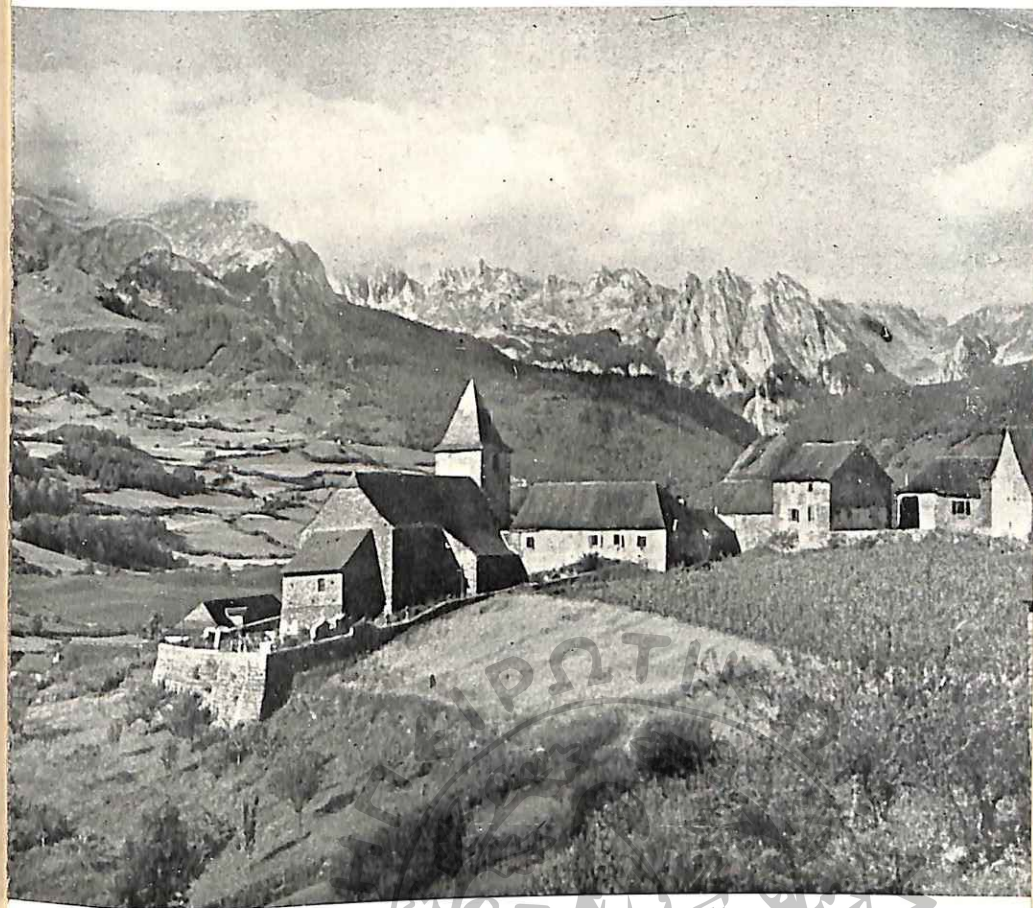
τὸ παγούρι μας καὶ μᾶς πῆγε λίγο δρόμο παρακάτω, στὴ γαλλικὴ κοιλάδα. Ἐνας ἄλλος βοσκὸς μελαχρινὸς καὶ ἀδύνατος, ἄνθρωπος τοῦ βουνοῦ, μᾶς εἶπε πὼς ἔμενε ἐκεῖ πάνω ἀπὸ τὸν Μάιο ὡς τὸν Σεπτέμβριο καὶ μᾶς ἔδειξε τὸ καλύβι του. Ἦταν χτισμένο ξερολιθιὰ κι ἀκουμπούσε σ' ἓναν βράχο πού εἶχε πέσει ἐδῶ καὶ χρόνια ἀπὸ τὴν κορφή τοῦ βουνοῦ. Σ' ἓνα κοίλωμα δίπλα στὴν καλύβα του ἄρμεγε τις 5-6 ἀγελάδες πού εἶχε καὶ τὰ 240 πρόβατα. Σὲ μιὰ πηγὴ πού βρισκόταν ἐκεῖ κοντὰ κρατοῦσε τὸ γάλα δροσερό, τὴν ὥρα πού ἔβγαζε τὰ πρόβατα γιὰ βοσκή. Μέσα στὴν καλύβα ἔκανε τὸ γάλα τυρὶ γιατί οἱ βοσκὲς βρίσκονται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ χωριά καὶ τὸ γάλα δὲν κρατᾷ νὰ πάη ὡς ἐκεῖ. Οἱ βοσκοί, ὅταν τὰ παιδιὰ τους γίνουν 14 χρονῶν τὰ κάνουν κι αὐτὰ βοσκούς. Τὸ καλοκαίρι τὰ παίρνουν μέσα στὸ πέτρινο καλύβι σὰν νὰ ἦταν μεγάλοι ἄνδρες. Οἱ γυναῖκες δὲν ζοῦν ἐκεῖ. Μένουν στὰ χωριά καὶ περιμένουν τοὺς ἄνδρες τους πού κατεβαίνουν κάθε φθινόπωρο. Μέσα κι ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ ὑπάρχουν πολλὲς δουλειὲς γι' αὐτές. Ἔχουν νὰ κοιτάζουν τὰ κριθάρια καὶ νὰ φροντίσουν γιὰ τὴ συγκομιδὴ τους, γιὰ νὰ ἔχουν τὰ πρόβατα τροφὴ τὸ χειμῶνα.

Ἀπὸ τὴν καλύβα τῶν βοσκῶν, ἀκολουθώντας τὰ μονοπάτια πού παίρνουν τὰ πρόβατα, μέσα ἀπὸ δάσος, χρειαστήκαμε τέσσερις-πέντε ὥρες γιὰ νὰ φθάσουμε στὸ

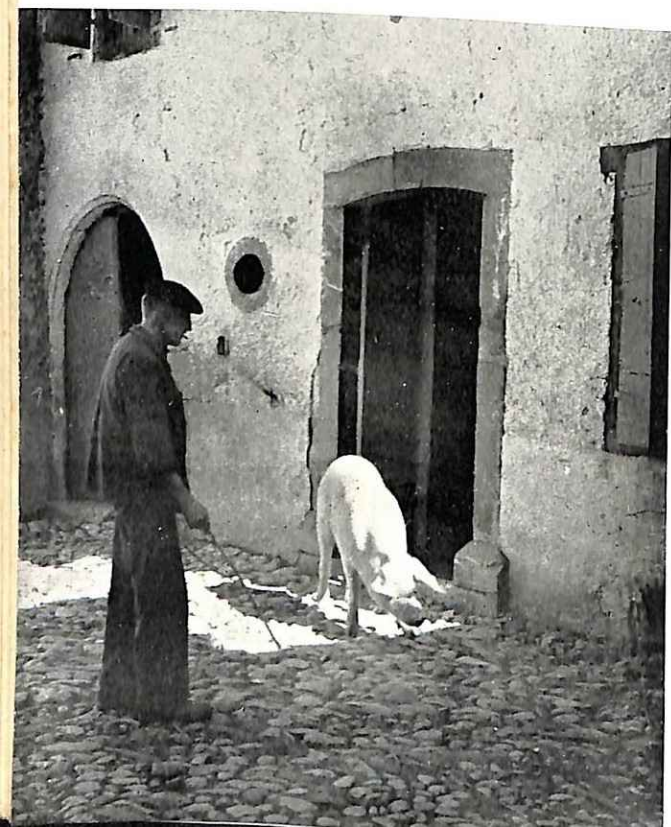
Λεσκέν. Καθὼς ἦταν κατήφορος θὰ μπορούσαμε νὰ τὸν εἶχαμε κατέβει γρηγορώτερα. Ὁ ἥλιος ὅμως ἔκαιγε καὶ τὸ ρυάκι πού κυλοῦσε ἀνάμεσα στοὺς ζεστοὺς βράχους ἦταν δροσερὸ καὶ συχνὰ ἀρκετὰ βαθὺ γιὰ ἓνα μπάνιο, καὶ τὰ δάση τὸν Ἰούλιο εἶναι γιὰ μᾶς βατόμουρα πού σὲ βάζουν σὲ πειρασμό.

Ἐύλα ὑπάρχουν ἄφθονα καὶ τὰ σπίτια τοῦ Λεσκέν εἶναι ντυμένα μέσα κι ἔξω μὲ ξύλο. Ὑπάρχει ὅμως καὶ πέτρα ἄφθονη καὶ ἔτσι οἱ τοῖχοι καὶ οἱ στέγες εἶναι πέτρινα. Δὲν μοιάζει μὲ τὰ χωριά τῶν Ἑλβετικῶν Ἀλπεων, τῆς Αὐστρίας ἢ τῆς Βαυαρίας, μὲ τὰ στολίδια καὶ τις μυτερές στέγες τῶν ξύλινων σπιτιῶν τους. Τὰ σπίτια τοῦ Λεσκέν καὶ οἱ ἐκκλησίαι μὲ τὰ μυτερὰ καμπαναριά εἶναι αὐστηρὲς στὴν ὄψη καὶ στὸ χρῶμα. Μοιάζουν μὲ τὸ βουνὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔρχεται ἡ πέτρα τους. Εἶναι τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο καὶ ἀνάμεσά τους δρομάκια πλακόστρωτα ὅπου κινοῦνται ἄνετα τὰ μουλάρια, ὄχι ὅμως καὶ τὰ αὐτοκίνητα. Τὸ χωριὸ κρέμεται ἀπὸ μιὰ πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ, τριγυρισμένο ἀπὸ τὰ χωράφια του. Σοῦ παρουσιάζεται ξαφνικὰ μπροστά σου, καὶ ἐνῶ βρίσκεσαι ἀκόμη πολὺ μακριὰ, νομίζεις πὼς ἔφθασες.

Τὸ Λεσκέν δὲν εἶναι μοντέρνο. Μέσα σὲ τριακόσια χρόνια πολὺ λίγο ἔχει ἀλλάξει. Εἶναι ὅμως πολιτισμένο καὶ ὁ πολιτισμὸς του εἶναι παλιός, αὐτόχθων, τρο-

Ἀποψη τοῦ Λεσκέν μὲ τὰ Ἰσπανικὰ σύνορα στὸ βάθος.

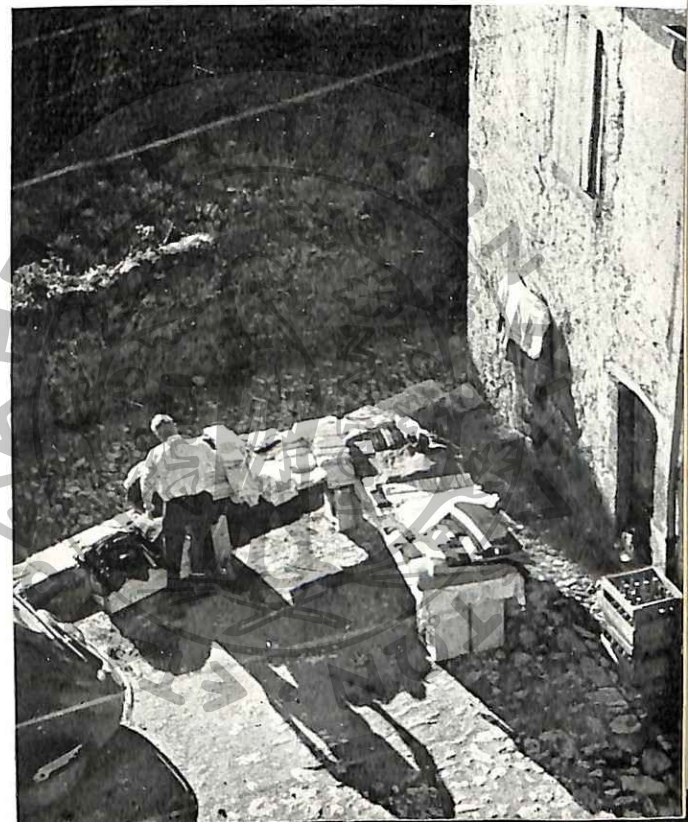

ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Ἐπάνω: Ἡ ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ.
Κάτω: Ἐνα δρομάκι τοῦ Λεσκέν.

ΔΕΞΙΑ

Ἐπάνω: Ἡ μπογγάδα τῆς νοικο-
κυρᾶς ἀπὸ ποτάμι.
Κάτω: Ὁ προβατευτὴς ἔρχεται
μιά φορά τὴν ἐβδομάδα στὸ χωριό.

ΣΙΝΤΝΕΪ ΚΑΙ ΒΕΑΤΡΙΚΗ ΟΥΕΜΠ

Του KINGSLEY MARTIN

(Από το «Other People's Lives», Contact Publications, Λονδίνο)

«Δύο δακτυλογράφοι που ακούγονται σαν ένας.» Έτσι έμοιαζε το ζευγος ΣιντνεΪ και Βεατρίκης Ουέμπ — ή ακούραστη συνεργασία που έδωσε τόσα πολλά έργα στον τομέα της τοπικής διοικήσεως, της κοινωνικής νομοθεσίας και του σοσιαλισμού. Όπως φαίνεται από τον δεύτερο τόμο του ημερολογίου της Βεατρίκης Ουέμπ το «Our Partnership», το ζευγάρι αείδωτο, με τις πολλές αντιθέσεις και τις ανθρωπιστικές αρχές, είχε μεγάλη επίδραση στη διαμόρφωση του Βρετανικού Έργατι-

κού Κόμματος. «Ο Κίνγκλεϋ Μάρτιν, διευθυντής της σοσιαλιστικής επιθεωρήσεως που ίδρυσαν οι Ουέμπ, μάς μιλεί για το έργο τους και τη δημιουργική τους οικογενειακή ζωή.

Ο Σίντνεϋ Ουέμπ ήταν ένας κοντός παχύς άνθρωπος με μεγάλο κεφάλι και μυτερό γενάκι. Η Βεατρίκη ήταν ψηλή, εξαιρετικά όμορφη, με κλασσικά χαρακτηριστικά, με γρυπή μύτη, βασιλικό παράστημα και επιβλητική εμφάνιση. Στά τελευταία της χρόνια είχε αποκτήσει άπιστευτη λεπτότητα. Με τη λεπτή δαντέλλα που φορούσε στα

μαλλιά και τις ελαφρές ρυτίδες του προσώπου της, θά ήταν το καλύτερο μοντέλο του Ρέμπραντ. Δεν είχε χάσει τίποτα από την υπέροχη αρχοντιά, την αυστηρότητα, την κομψή της εμφάνιση. Η μοναδική βουνοειδής αυτών των δύο ανθρώπων δημιουργήσε περισσότερα από κάθε τι άλλο, τις ιδέες που ενέπνευσαν το εργατικό κόμμα και την σημερινή Βρετανική κυβέρνηση.

Στά 1880, ένας νέος και πολύπλοκος παράγον συνετέλεσε τη σκέψη των ανωτέρων τάξεων. Το ισχύον οικονομικό σύστημα της εποχής δεν ήταν άεργο.

Ο καπιταλισμός μπορεί σύμφωνα με τις στατιστικές να πλούτιζε την Αγγλία, τη φτώχεια όμως δεν μπορούσε κανείς πιά να την αγνοήσει. Στά 1880, η πουριτανική συνείδηση της Αγγλίας ξύπνησε. Η κυρία Ουέμπ, σ'ένα βιβλίο όπου περιγράφει τα πρώτα χρόνια της ζωής της, στο «My Apprenticeship», μάς λέει πως το πνεύμα της μεσο-Βικτωριανής εποχής ήταν «η μεταβίβαση του αλσθήματος της αυτοθυσιάς από τον Θεό στον άνθρωπο». Η ίδια είχε κάμει γραμματέας και βοηθός του φιλοσόφου Χέρμπερτ Σπένσερ, και απ'αυτόν είχε μάθει «να βλέπει τους κοινωνικούς θεσμούς ακριβώς όπως έβλεπε τα ζώα και τα φυτά». Ο πατέρας της, ο Ρίτσαρντ Πότερ, βασιλεύς των σιδηροδρόμων, που ανέλαβε να γιάλες δουλειές στην Αγγλία και στην Αμερική, είχε εξαιρετικά προσοφητικές αντιλήψεις για τη μόρφωση. Αφηνε ελεύθερες τις έννεα του κόμματος να διαβάσουν ό,τι ήθελαν, να μιλούσαν με όποιον τους άρεσε. Τίς έπαιρνε μαζί του στην Αμερική και την Εύρωπη, τότε τη μιά, τότε την άλλη. Στο σπίτι του γνώρισαν τους μεγαλύτερους πολιτικούς και επιστήμονες της εποχής τους. Όλες έκαναν εξαιρετικούς γάμους.

Η Βεατρίκη, η ωραιότερη απ'όλες, από πολύ μικρή, αποφάσισε πως δεν αξίζει να χάνει τον καιρό της με

τά πάρτυ και τους θαυμασμούς των κυριών. Βάλλθηκε να μάθει πως ζούσε ο άλλος κόσμος και με τη βοήθεια της γοηδίας γκουβερνάντας της έζησε ανάμεσα στους εργάτες των Ύφαντουργείων του Μάντσεστερ, με το όνομα Μις Τζόνς. «Ολόκληροι Ύφανοι τα έχαναν μαζί της, γιατί ή δεσποινίς που συναντούσαν στις διάφορες συγκεντρώσεις και δεν περίμεναν να ξέρει τίποτα παραπάνω από φλέρι και άνοησιες, άφηνε να φανη πόσο άγνοούσαν τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα για τα όποια τους ρωτούσε.

Βοήθησε τον Τσάρλς Μπούθ στην πρώτη συστηματική έρευνα για τη φτώχεια του Λονδίνου. Αυτή η επισημονική, αντικειμενική και άποστομωτική εργασία διέλυσε οριστικά τον μύθο περί Βρετανικής ευημερίας.

Από τις διάφορες ομάδες που στράφηκαν προς τη σοβαρή μελέτη του σοσιαλισμού με σκοπό τη λύση του προβλήματος της πείνας, ίσως η λιγότερο σημαντική ήταν η Φαβιανή Έταιρεία. Ο Μπέρναρντ Σω, ένας Ίρλανδός δημοσιογράφος με κόκκινα γένεια και επαναστατική ιδιοσυγκρασία, ένθουσιασμένος όχι μόνο με τον τίτλο της Έταιρείας, αλλά και με την εργατικότητα των μελών της. Τον σύστησαν σε έναν κύριο Ουέμπ, δημόσιο υπάλληλο, που ήταν ήδη γνωστός για τις σοσιαλιστικές του αρχές και για τις έγκυκλοπαιδικές του γνώσεις. Ο Μπέρναρντ Σω και ο Ουέμπ έγιναν αμερόφιλοι, πήραν στα χέρια τους την Φαβιανή Έταιρεία και την άναδιοργάνωσαν σύμφωνα με τις δικές τους αντιλήψεις. Τρία χρόνια μελέτησαν μαζί οικονομικά και κατέληξαν πως ή σοφία δεν είχε εξαντληθεί ούτε με τον Χένρυ Τζώρτζ, ούτε με τον Κάρολ Μάρξ. Πήραν και από τους δύο και έφτιαξαν τη δική τους οικονομική θεωρία. Στά 1899, δημοσίευσαν τα δοκίμια «Fabian Essays» και έδωσαν στον Βρετανικό Σοσιαλισμό τη χαρακτηριστική ο' αυτόν

Το ζευγος Ουέμπ. Σπίτι του Ρίτσαρντ Τόιλεν.

θεωρία του «βαθμιαίου» και τη μέθοδο που θα του δίνει τη νίκη, τη μόρφωση των μεσίων τάξεων και, συγχρόνως μ' αυτήν, την οργάνωση των εργατικών συνδικάτων.

Στό ημερολόγιό της, στις 14 Φεβρουαρίου του 1890, η Βατρική Ουέμπ λέει πως για πρώτη φορά γνώρισε τον Σίντνεϋ Ουέμπ, τον σοσιαλιστή, σέ ένα δειπνο. Πρώτα περιγράφει την παράξενη εμφάνισή του, την «τρομερά μικροαστική μαύρη ζακέτα του, που έχει γυαλίσει από την πολυκαιρία», και προσθέτει: «ώστόσο μου άρεσε ο άνθρωπος. Ή ευθύτητα που έχει στην όμιλή του, ή ευρύτητα της σκέψης του, ή φαντασία και ή θερμότητα του, ή εγκαρδιότητα του θα τον άνεβράσουν ψηλά. Έχει την αυτοπεποίθηση του ανθρώπου που σκέπτεται γρηγορώτερα από τον συνομιλητή του, που δεν ταραίζεται από άμφιβολίες, που πιάνει στα χέρια του ένα γεγονός με την ίδια ευκολία που πιάνει ένα αντικείμενο. Δεν είναι όμως ματαιόδοξος και δεν έχει ειδηση τι αξίζει. Γι' αυτό δεν έχει διόλου ιδέα για τον εαυτό του» πάνω απ' όλα, είναι έντελως ανιδιοτελής, και, πιστεύει, πολύ ελκρινής στην πίστη του, ότι ο ομαδικός έλεγχος και ή ομαδική διοίκηση αν δεν εξαλείψουν έντελως τη φτώχεια, τουλάχιστον θα την ελαττώσουν.»

Ο Σίντνεϋ την βοήθησε να τελειώσει το κλασικό της έργο «Cooperative Movement». Άλληλογραφούσαν. Έκείνη είχε καταλάβει πως βρήκε τον ιδεώδη συνεργάτη για την έρευνα που είχε άρχισει.

Λίγο καιρό μετά τον άρραβώνα της με τον Σίντνεϋ Ουέμπ, γράφει: «Είμαστε και οι δύο δεύτερης σειρας μυαλά, μα κατά περιεργο τρόπο ταιριασμένα. Έγώ είμαι ο έρευνητής, εκείνος ο έκτελεστής. Και οι δυο μαζί έχουμε μεγάλη και ποικίλη πείρα προσώπων και πραγμάτων. Αυτά είναι μοναδικά. Κάτι σημαντικό πρέπει να βγεί αν χρησιμοποιήσουμε τις κλίσεις μας συνειδητά και επίμονα.»

Ποτέ προφητεία δεν πραγματοποιήθηκε τόσο άπόλυτα. Ποτέ δυο άνθρωποι δεν ενώθηκαν τόσο, σε πύλο σημαντικό έργο. Να αναφέρουμε όλα όσα έκαναν, δεν είναι δυνατό. Μεγάλο μέρος της ζωής τους το αφιέρωσαν σε ιστορικές έρευνες. Άνάμεσα στα έργα τους υπάρχουν βιβλία σαν το «Industrial Democracy» (Βιομηχανική Δημοκρατία) και «History of Trade Unionism» (Ιστορία του συνδικαλισμού). Το μόνο λάθος των έργων τους για την τοπική διοίκηση στην Μεγ. Βρετανία είναι πως είναι τόσο πλήρη και τόσο λεπτομερικά, ώστε μόνον ένας ειδικός μελετητής μπορεί να τα παρακολουθήσει. Για να μπορούσαν να τα γράψουν αυτά τα βιβλία χρησιμοποιήσαν πολλούς βοηθούς και, όπως μου είπαν κάποτε, τα περισσότερα από τα χρήματα που κέρδισαν πήγαν σε μισθούς. Συγχρόνως έγιναν το δυναμικό κέντρο του Βρετανικού Σοσιαλισμού. Έγραψαν πολλές προσηγορίες για τη Φαβιανή Έταιρεία, μερικές εξαιρετικά αξιόλογες και πήραν ένεργό μέρος στη διαμόρφωση των εργατικών συνδικάτων και των σοσιαλιστικών κινήσεων που απέτελεσαν τις βάσεις του Έργατικού Κόμματος.

Στο σπίτι τους δεν δέχονταν μόνον τους πιστούς του Σοσιαλισμού αλλά φιλελεύθερους νέους, όπως τον Οδίνισον Τσώρτσιλ και τον Λούδ Τζώριτζ. Τον χαρακτήρα μάλιστα και τις θεωρίες αυτών των δυο με πολύ δξύνονα περιγράφει ή κ. Ουέμπ στο ανέκδοτο ημερολόγιό της. Τα γεύματα που πρόσφεραν στους καλεσμένους τους ήταν πάντοτε απλά. Ο Ουέλλας, στο έργο του «The New Machiavelli» (Ο Νέος Μακιοβέλλι), υπερβάλλει την λιτότητά τους και σατιρίζει το αυτοκρατορικό ύφος με το οποίο ή Βατρική υποδεχόταν τους ξένους της. Χαρακτηριστικό για τον Ουέμπ είναι ότι αυτό δεν τους πείραζε διόλου. Άντίθετα ή Βατρική έβρισκε την περιγραφή θαυμάσια και

την συνιστούσε στους φίλους τους.

Στους Ουέμπ όφειλεται ή ίδρυση της Σχολής Οικονομικών Έπιστημών, του Λονδίνου, όπου στην αρχή μερικοί εξέχοντες ορθόδοξοι οικονομολόγοι και σοσιαλιστές έδιναν διαλέξεις. Στα 1913 ίδρυσαν το περιοδικό «New Statesman», και στα πρώτα χρόνια έγραφαν και οι ίδιοι οικονομικά άρθρα, στα οποία και σήμερα ακόμη ανατρέχουν όσοι μελετούν κοινωνικά προβλήματα. Η τελευταία—και ίσως ή σπουδαιότερη εργασία τους πριν από το πρώτο παγκόσμιο πόλεμο—ήταν ή έκλογή της Βατρικής Ουέμπ, ως μέλους της Poor Law Commission, που ή έκθεσή της έγινε το εύαγγέλιο της κοινωνικής νομοθεσίας του εικοστού αιώνα. Οι πολυάριθμες μεταρρυθμίσεις που προτείνει αυτή ή έκθεση, πραγματοποιήθηκαν σιγά-σιγά μέσα σε τριάντα χρόνια.

Σε όλη τους τη ζωή οι Ουέμπ έναν σκοπό κράτησαν, «συνειδητά και επίμονα». Οι γνώσεις τους κάλυπταν μεγάλο μέρος της κοινωνιολογικής επίστασης. Ποτέ δεν άφησαν τη δουλειά τους για να υπογράψουν επιστολές ή να πάρουν μέρος σε τασάχες. Ποτέ δεν άκο-

λούθησαν καμιά παράταση, για κανένα έσωτερικό ή εξωτερικό ζήτημα. Κάποτε μου έλεγαν γελώντας, πως στις αρχές του Αυγούστου 1914 τους πλησίασαν οι φιλελεύθεροι που τότε δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να μπή ή Άγγλία στον πόλεμο εναντίον της Γερμανίας με το μέρος της Τσαρικής Ρωσίας. Θα ήθελαν μήπως οι Ουέμπ να υπογράψουν ένα γράμμα στους «Τάιμς» καταδικάζοντας την είσοδο της Άγγλίας στον πόλεμο; «Όχι», άπαντησαν (παίρνοντας μαζί την άποψη και χρησιμοποιώντας τον πληθυντικό της μεγαλειότητος), «δεν θα βάλουμε το όνομά μας» δεν εί-

μαστε ειδικοί στα έσωτερικά ζητήματα» δεν ξέραμε αν ή Άγγλία πρέπει να βγεί στον πόλεμο ή όχι, και επομένως δεν μπορούμε να καταγγείλουμε την απόφαση αυτή». Λίγες ήμέρες μετά, ή Γερμανία εισέβαλε στο Βέλγιο, και ή ίδια ομάδα τους ζήτησε να υπογράψουν μια διακήρυξη υπέρ του πολέμου. «Πριν από μία εβδομάδα δεν ξέραμε αν ή Άγγλία έπρεπε να βγεί στον πόλεμο» ούτε σήμερα το ξέραμε αυτό. Δεν θα υπογράψαμε τίποτε».

Άντι γι' αυτό προσπάθησαν να ενθαρρύνουν τις έρευνες σχετικά με τα

Ο Σίντνεϋ Ουέμπ, σκίτσο του Ουάλλ Ντάξον φτιαγμένο στα 1919.

αίτια του πολέμου. Επίσης ο Ουέμπ έγραψε το μανιφέστο που απέπελσε την βάση της αναβίωσης του εργατικού κινήματος μετά τον πόλεμο. Έδωσε σε γενικές γραμμές ένα σοσιαλιστικό πρόγραμμα. Στις βουλευτικές εκλογές ο Ουέμπ ψηφίστηκε από τους άνθρωρούς του Νέεραμ. Στά 1924, γεγονός που σήμερα θα το έλεγε κανείς πρώιμη εκλογική περιπέτεια, το Εργατικό Κόμμα σχημάτισε κυβέρνηση μειοψηφίας. Ο Ουέμπ ήταν Υπουργός του Εμπορίου. Στά 1929, στη δεύτερη κυβέρνηση μειοψηφίας του Εργατικού Κόμματος, έγινε Υπουργός των Διοικήσεων, ξεαναγορεύοντας έτσι στην ύπηρεσία όπου είχε αρχίσει την δημοσιοϋπαλληλική σταδιοδρομία του, πρίν από σαράντα χρόνια. Πέρασε στη Βουλή των Λόρδων ως λόρδος Πάσφλιντ. Ως ύπουργός δεν πέτυχε. Είχε δώσει άπειρες διαλέξεις που τις χαρακτήριζε άκριβεια, σαφήνεια, και πειστικότητα ή φωνή του όμως είχε πιά αδυνατίσει και η παρουσία του προκαλούσε χαμόγελο μάλλον παρά δέος. Είχε συντάξει τόσα υπομνήματα στη ζωή του για άλλους ώστε δεν μπορούσε να συνηθίσει να παίρνει τελικές αποφάσεις, όπως αρμόζει βέβαια σε Υπουργό και όχι σε δημόσιο υπάλληλο. Μετά το 1931, οι Ουέμπ απογοητεύτηκαν με την διάλυση και την καταστροφή των Εργατικών. Αποσύρθηκαν στην έσοχη και άφιερώθηκαν στην συμπλήρωση των έρευνών τους.

Είχαν αποφασίσει να μελετήσουν τον Σοσιαλισμό στην πράξη. «Οι γέροι», έλεγαν, «είναι πάντα απορροφημένοι με κάτι, συνήθως με τον εαυτό τους. Εμείς προτιμούμε να μάς απορροφή η Σοβιετική Ένωση.» Πήγαν στη Ρωσία και με τη βοήθεια μεταφραστών διάβασαν αναρίθμητα έγγραφα και βιβλία. Το αποτέλεσμα ήταν δύο τόμοι με τον τίτλο «Soviet Communism» και «A Study of New Civilization» (Σοβιετικός Κομμουνισμός και Μελέτη

ένός νέου πολιτισμού). Το βιβλίο ήταν και εξακολουθεί να είναι η κλασική μελέτη σχετικά με το τί θα έπρεπε να ήταν οι Σοβιετικοί θεσμοί. Δεν είχαν την παραμικρή πρόθεση να συμφωνήσουν με τους κριτικούς που προσπαθούσαν να αποδείξουν ότι η πραγματικότητα δεν ήταν όπως την παρουσιάζουν αυτοί στα βιβλία τους. Συμφωνούσαν μόνο ότι πολλά κακά αναπτύσσονται μέσα στη Σοβιετική Ένωση, ότι το κομμουνιστικό κόμμα χωρίς κανένα απόλυτως λόγο ήταν συχνά αυταρχικό, μισαλλόδοξο.

Η αντίθεση του Ουέμπ με την γυναικα του πάντα με γόητευε. Ο Σίντνεϊ ήταν ο άνθρωπος της λογικής. Το μυαλό του ήταν πλούσιο σε άκριβεις και σπουδαίες γνώσεις, ξεκάθαρο και γερά συγκροτημένο. Διάβαζε και άφομοίωνε τα βιβλία με υπεράνθρωπο τρόπο. Λένε ότι μπορούσε να διαβάσει διακόσιες σελίδες μέσα σε μία ώρα και να τις θυμάται. Είχε την έντύπωση ότι θυμόταν κάθε τι που του χρησίμευε στη δουλειά του και ότι δεν ήξερε τίποτε από κείνα που δεν του χρειάζονταν.

Μετά τον θάνατό του, ένας δημοσιογράφος περιέγραψε ένα περιστατικό με τον Ουέμπ στον κήπο του έσοχικού σπιτιού του. Ο Ουέμπ στάθηκε μπροστά σε κάτι μοσχομπίζελα και είπε: «Αυτά είναι έσοχα» δεν ξέρω αν είναι αυτά που τρώμε. Έσείς ξέρετε;»

Οι φιλολογικές του γνώσεις ήταν κι αυτές το ίδιο στοιχειώδεις. Μετά τον θάνατό του στην τελετή που έγινε προς τιμή του στη Βουλή των Λόρδων, ένας όμιλητής θυμήθηκε τη μοναδική φορά που πήγαν οι Ουέμπ στην όπερα να ακούσουν Βάνγκεν. Ρώτησαν τον Ουέμπ αν του άρεσε. «Ω! ναι», είπε, «περάσαμε ένα ευχάριστο απόγευμα. Έτυχε να καθώμαστε πίσω από τον γιατρό Χέρμπερτ Σάμουελ· στο διάλειμμα είχαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση για τις ανωμαλίες της έγκυμωσης».

Όσοσο θα ήταν λάθος να φανταζόμαστε τον Ουέμπ ως άνθρωπο των στατιστικών και των επισήμων εκθέσεων. Αντίθετα ήξερε πάρα πολλά πράγματα για κάθε κοινωνιολογικό θέμα. Ποτέ δεν πατρονάριζε, ποτέ δεν ήταν αυτός ο άναστερ, πάντα ευγενικός, πάντα πρόθυμος να βοηθήσει και να ένθαρρύνει τους νέους, είχε περισσότερο από κάθε άλλον το χάρισμα της λογικής χωρίς να αποβλέπει σε κανένα όφελος.

Όσο απλός ήταν ο Σίντνεϊ τόσο πολύλοκη ήταν η Βεατρίκη Ουέμπ. Το ημερολόγιό της, καθώς και οι κουβέντες της δείχνουν πως είχε μανία με τη θρησκεία, πράγμα που ο Σίντνεϊ Ουέμπ θεωρούσε μία από τις ιδιοτροπίες του ανθρώπινου νοού, που έπρεπε να μπει στην ίδια μοίρα με τη μουσική και την τέχνη. Την κυρία Ουέμπ όμως την βασάνιζαν αυτά τα πράγματα. Κοιμόταν πολύ άσχημα και άκριβως τις μικρές ώρες της νύχτας έγραφε το ημερολόγιό της. Μελετούσε φιλοσοφία. Ένώ δεν έδινε σημασία σε κανέναν από τους τύπους της θρησκείας, ποτέ δεν έπαψε να προσεύχεται, λέει μάλιστα κάπου, ότι μόνον η συνήθεια της προσευχής την έσωσε και της έδωσε ύγεια ψυχής και σώματος. Θα ήθελε, λέει, να ήταν μυθιστοριογράφος και όταν ή νέα γενιά — τα παιδιά των αδελφών της — έδειχναν εσπλν μοντέρνα», λυπόταν που δεν της είχε δοθεί νωρίτερα η ευκαιρία να μελετήσει ψυχολογία.

Το προσκήνιο στο έσοχικό σπίτι των Ουέμπ ήταν ευχάριστο, κάποτε όμως και ξεθεωτικό. Οι Ουέμπ δούλευαν όλη την εβδομάδα και οι γνώσεις και η πείρα όλόκληρης της εβδομάδας ζητούσαν διέοδο.

Εφθανε λοιπόν ο επισκέπτης το Σάββατο το απόγευμα την ώρα του τσαγιού. Η κατάσταση του κόσμου και του Εργατικού και Σοσιαλιστικού κινήματος ήταν τα ζητήματα της ημέρας. Η συζήτηση συ-

νεχιζόταν και το βράδι κοντά στο τζάκι. Η κυρία Ουέμπ, ζεσταίνοντας τα μακριά, κομπάζει της χέρια στη φωτιά, τόνιζε τα ήθικά συμπεράσματα που κατά τη γνώμη της έβγαιναν από τη συζήτηση.

Στις 10.30 πηγαίναμε για ύπνο. Στις 8.30 το πρωί παίρναμε το πρωινό, και η κ. Ουέμπ, που είχε ήδη εργαστεί αρκετές ώρες, έκανε μία μικρή διάλεξη περί οικονομολογίας. Ήσυχάζαμε καμιά ώρα μετά το πρωινό για να ξαναρχίσουν τα ίδια στον καθιερωμένο πρωινό περίπατο.

Στο τραπέζι πάντα υπήρχαν ένα δυο προσωπικότητες. Η Ρωσία αποτελούσε το κύριο θέμα συζητήσεως στον πρωινό περίπατο συνεχιζόταν και την ώρα του τσαγιού, όπου έρχόταν ένα ταξί να σάς πάρη μπουχτισμένον από πνευματική τροφή.

Έμένα προσωπικά μου άρεσε αυτό, αλλά δεν συνέβαινε το ίδιο με όλους.

Η συνεργασία των Ουέμπ δεν έχει προηγουμένο. Ο Σίντνεϊ ήταν ο πολιτικός νοός, το θετικό πνεύμα. Τα αποτελέσματα όμως τα έδωσε η συνεργασία όταν κανείς ρωτά ποιά ήταν αυτά τα αποτελέσματα, πρέπει να ξέρει ότι εκτός από την εράστεια κοινωνιολογική και ιστορική τους έρευνα, οι Ουέμπ έδωσαν μορφή στο Άγγλικό εργατικό κίνημα. Τη δύναμη δεν την φοβήθηκαν ποτέ. Οι ίδιοι άνηκαν στην άρχουσα τάξη και ποτέ δεν έκαναν την παρεξήγηση ότι η ανταλλαγή φιλοφρονήσεων σημαίνει πολιτικές παραχωρήσεις.

Καταλάβαιναν ότι αυτοί και το εργατικό κίνημα αποτελούσαν μέρος της ιστορικής εξέλιξης. Εργάζονταν σάν παρασκήνια. Σάν κληρονόμοι των παραδόσεων της άρχουσας τάξης, ζήτησαν να δώσουν στην Άγγλία νέους άρχηγούς, πιο υπέθυμους, λιγότερο έκκεντρικούς, καλύτερα καταρτισμένους, έξασκημένους στο έργο της διακυβερνήσεως.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ποιητικοῦ μας διαγωνισμοῦ :

‘Ο “Ικαρος” ἔπεσε ἐδῶ ...

ΕΔΩ ΕΠΕΣΕ Ο ΙΚΑΡΟΣ...

‘Εδῶ ἔπεσε ὁ “Ικαρος, στὸ τρελλὸ πέταγμά του
Ποὺν ἀπ’ τὰ οὐράνια τὸν γκρέμισε στὰ γαλάζια νερά.
Κ’ οἱ καρδιές μας ζηλεύουνε τὰ σπασμένα φτερά,
Τὸ γιορτάσι τὸ ἡλιόλουστο ἐνὸς τέτοιου θανάτου.

Βλογημένο ἐστὶν πέταγμα! Κι ὦ μαγεία κι ὦ χαρά!
Τ’ εἶναι ὁ θάνατος, τάχα, μπρὸς στ’ ὠραῖο τόλμημά
Νικημένος ὡς ἔπεφτε πρὸς τὸ πέλαγο κάτω, [τον;
Νικητὴς ξαναπέταγε στῶν Καιρῶν τὴν φθορά!

Δὲν τρομάξαν τὰ νιάτα του. ‘Ο πρωτόγνωρος δρόμος
Μέθυσσε στὶς φτεροῦγες τῆς τὴν μεγάλη καρδιά.
Φλογισμένος στοῦ ‘Απόλλωνα τὴν οὐράνια φωτιά,

Πέθανε ὄνειροπλάθοντας, τοῦ Καινούριου Οἰκοδό-
[μος!

‘Ονειρό του τὰ Οὐράνια· ἡ Θάλασσα εἶναι του μνήμα.
Κοιμητὴρι του ἀπέραντο τὸ γαλάζιο τῆς κύμα...

‘Αθήνα

‘Αντώνης Ζαχαρόπουλος

ΕΠΕΣ’ Ο ΙΚΑΡΟΣ ΕΔΩ

‘Έπεσ’ ὁ “Ικαρος ἐδῶ... τὰ νιάτα,
τὸν οὐρανὸ ζητώντας τὸ μεγάλο
νὰ σκιάξουν! Τὰ πέλαγα εἰν’ γεμάτα
χρυσὰ φτερὰ κι ὄνειρατα φευγάτα.

“Ω, βλογημένη τῆς ψυχῆς ἀγώνα,
π’ ἀπ’ τὸ χαμὸ ζωὴ καινούρια δίνεις!
Τοῦ μαρτυρίου, σὺ, χρυσὴ κορόνα,
βραβεῖο τρανὸ θεϊκῆς ὁδύνης.

Πῆρ’ ἄφοβα καινούριο μονοπάτι,
Λύγισε αὐτὸς... μὰ βάσταξ’ ἡ ψυχὴ!
‘Αστὲρι θά’ χη νεκρικὸ κρεβάτι
κι ὦριο τραγοῦδι αἰώνια θ’ ἀντηχῇ.

Πόθος του τ’ ἄπειρο! Τάφος τὸ κύμα!
Λαχτάρα ἀθάνατη! “Αφθαρτο μνήμα.

Χίος

Ν. Γιαλούρης

ΕΔΩ ΠΕΣΕΝ Ο ΙΚΑΡΟΣ...

‘Εδῶ πέσεν ὁ “Ικαρος” τὸν εἶδε τ’ ἀφροκῦμα
Καθὼς βουτοῦσε πέφτοντας ἀπὸ τὰ μεσουράνια
‘Ο ἄσκεπτος, ποὺ μάδησε φτερό - φτερό κ’ ἐχάθη
Καθὼς τὸν “Ἥλιο πάσκιζε νὰ πιάσῃ μὲ τὰ χέρια...

Κ’ ἡ Δόξα τὸν στεφάνωσε φωτόχρυσο στεφάνι.
Καλότυχος ποὺ θάνατο τόσο ὁμορφον τυχαίνει—
Κέρδισμα μέγα μὲ ζημιὰ πολὺ μικρὴ καὶ λίγη—
‘Απὸ τὸ θόλο τὸ γλαυκὸ, παρόμοιος περιστέρῳ,
Σὰν ἔπεσεν ἀπ’ τὸ καυτὸ λιοπύρι κ’ ἐβυθίστη
Σ’ ἄβυσσο ὕγρῃ κι ἀπέραντῃ, κι ἄφρὸς τ’ ἄσπρα
[φτερά του...

Τρισέβδοξη ἦττα ἀντιλαλεῖ τὴν πτώση του τὸ
[κύμα,

Κι ὁ “Ωκεανὸς—ὕγρῃ βουῇ—σαλπίζει τ’ ὄνομά του...
Θνητοῦ ποτὲ δὲν ἔτυχεν ὅμοιο πελώριο μνήμα.
Τὸν Οὐρανὸ λαχτάρησε, στὸν Πόντο μέσα ἐτάφη...

ΣΤ.Γ. 902 β

Παν. Μελέτης

Icare chût ici, le jeune audacieux,
Qui pour voler au ciel eut asses de courage!
Ici tomba son corps dégarni de plumage,
Laisant tous braves cœurs de sa chute envieux.
O bienheureux travail d'un esprit glorieux.
Qui tire un si grand gain d'un si petit dommage!
O bienheureux malheur, plein de tant d'avantage,
Qu'il rende le vaincu des ans victorieux.
Un chemin si nouveau n'étonna sa jeunesse,
Le pouvoir lui faillit, mais non la hardiesse.
Il eut, pour le brûler, des astres le plus beau.
Il mourut poursuivant une haute aventure,
Le ciel fut son désir, la mer sa sépulture.
Est-il plus beau dessein, ou plus riche tombeau?

P. Desportes

ἀποχωρήσεις τοῦ πρώτου-
τύπου καὶ ἄλλες ὅστε-
ροῦσαν στὴ σιχουργία.
“Ολες ὁμως ἀνεξαιρέ-
τως δείχνουν καλὴ καὶ
φιλότιμη προσπάθεια.

‘Απὸ ὅλες ξεχωρίσαμε
τρεῖς. Γιὰ νὰ εἶναι ἡ
κρίση μας ἀπολύτως εἰ-
λικρινὴς θὰ πρέπει νὰ
ποῦμε ὅτι καὶ αὐτὲς ἔ-
χουν τὰ ἀδύνατα σημεία
τους. ‘Η μετάφραση τοῦ
κ. ‘Αντ. Ζαχαρόπουλου
κρίθηκε καλύτερη ἀπὸ
ὅλες. Στὴ δεύτερη θέση
βάλαμε τὶς μεταφράσεις
τῶν κ.κ. Ν. Γιαλούρη
καὶ Παν. Μελέτη.

Τελειώνοντας θέλου-
με νὰ εὐχαριστήσουμε
θερμὰ τοὺς φίλους μας
ποὺ υποδέχθηκαν μὲ τό-
σο ἐνθουσιασμό τὸν δια-
γωνισμό καὶ δούλεψαν
μὲ τόσο ζήλο γιὰ νὰ ἐ-
τοιμάσουν τὶς ἀπαντή-
σεις τους. Σύμφωνα μὲ
τὴν ἐπιθυμία τους σὲ ἕνα
ἀπὸ τὰ προσεχῆ μας
τεύχη θὰ φροντίσουμε
νὰ προκηρύξουμε καὶ
ἄλλον διαγωνισμό ὥστε
οἱ ἀναγνώστες μας νὰ
ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ
δοκιμάσουν ξανά τὴν
μεταφραστικὴ τους δει-
νότητα στὴν ποίηση.

Ὅπως θὰ θυμοῦν-
ται οἱ ἀναγνώ-
στες μας, στὴν
«‘Εκλογὴ» ‘Ιουνίου-‘Ι-
ουλίου εἴχαμε προκηρύ-
ξει ἕναν ποιητικὸ δια-
γωνισμό μὲ θέμα τὴν
μετάφραση τοῦ Ἰταλι-
κοῦ συνέτου «‘Ο “Ικα-
ρος” ἔπεσε ἐδῶ...», δη-
μοσιεύοντας συγχρό-
νως τὴν ἀπόδοση τοῦ
ἰδίου ποιήματος στὰ
γαλλικά καὶ τὶς δύο
καλύτερες μεταφράσεις
ποὺ εἶχαν βραβευθῇ
στὸν σχετικὸ διαγωνι-
σμὸ ἐνὸς ἀγγλικοῦ πε-
ριοδικοῦ.

‘Η προκήρυξη τοῦ ἱ-
διου διαγωνισμοῦ ἀπὸ
τὶς στῆλες τῆς «‘Εκλο-
γῆς» προκάλεσε ζωηρὸ
τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀ-
ναγνωστῶν μας, ἂν κρί-
νουμε ἀπὸ τὴν προθυ-
μία μὲ τὴν ὁποία ἔ-
σπευσαν νὰ μᾶς στει-
λουν τὶς ἀπαντήσεις
τους, καὶ τὰ εὐνοϊκὰ
σχόλια ποὺ ἀφιέρωσαν
σ’ αὐτὴν μας τὴν πρω-
τοβουλία.

‘Απὸ τὶς 23 ἀπαντή-
σεις ποὺ πήραμε, ἄλλες
δὲν κατόρθωσαν νὰ ἀ-
ποδώσουν τὶς ποιητικὲς

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ἀπὸ τὸ 'Αλβανικὸ Μέτωπο

Τὰ «Ερανίσματα» τοῦ σημερινοῦ μας τεύχους δὲν εἶναι ἀφιερωμένα ὅπως κάθε φορά σὲ παλαιότερα κείμενα ἐπιστολῶν. Μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου δίνουμε δύο γράμματα σταλμένα ἀπὸ τὸ 'Αλβανικὸ Μέτωπο στὰ 1940-41, δημοσιευμένα στὸν τύπο τῆς ἐποχῆς. Τὸ πρῶτο γράφηκε ἀπὸ τὸν Ἀνθυπολοχαγὸ Λ. Κ. Κ. Εἶναι ἀπάντηση σὲ μιὰ περιγραφὴ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἀργυροκάστρου στοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους 1912-13, πού εἶχε δημοσιευθῇ ὅταν τὸ Ἀργυροκάστρο ἐλευθερώθηκε καὶ πάλι ἀπὸ τὸν Στρατό μας, στὰ 1940. Τὸ δεύτερο γράμμα εἶναι τοῦ νέου δημοσιογράφου Κώστα Παπαδάκη, πού σκοιῶθηκε στὴν Ἀλβανία. Τὸ γράμμα αὐτὸ ἦταν ἡ πρώτη καὶ τελευταία του ἀνταπόκριση ἀπὸ τὸ μέτωπο.

Τὰ δύο αὐτὰ γράμματα φέρουν ὅλο τὸν παλμὸ καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ πού κατεῖχε τότε τὸν Ἑλληνικὸ Στρατό, τὸν ἴδιο πού ἐμπνυχῶναι καὶ σήμερα τίς μαχόμενες δυνάμεις μας, ὅσο ἀπὸ ἐννέα χρόνια σκληροῦ πολέμου, καὶ τίς βοηθεῖ νὰ υπερασπίζονται νικηφόρα τὴν Ἑλληνικὴ Γῆ.

Κάπου ἀπὸ τὸ χιονισμένο Ἀλβανικὸ Μέτωπο, προφυλακὲς στὴν προχωρημένη γραμμὴ, στὰ μέσα Ἰανουαρίου.

— Μὲ καθυστέρηση δεκαπενθημέρου περίπου, διάβασα συγκινημένος

πρὶν ἀπὸ τρεῖς ἐβδομάδες τὴν πολεμικὴν σας ἀνάμνηση τοῦ πρώτου Βαλκανικοῦ μας πολέμου. Ἐδημοσιεύθηκε στὰ μέσα τοῦ Δεκεμβρίου νομίζω, καὶ ἦταν ἐπάνω στὸν ἀγῶνα πού διεξήγετο στὴν Ἡπειρο τότε, ὅταν εἴχατε διασχίσει καὶ σεῖς ὅλα τὰ ἐδάφη πού ἐπεράσαμε σήμερα ἐμεῖς καὶ ἀνεβήκατε τὰ βουνὰ στὴν Βόρειο Ἡπειρο, πρὶν ἀπὸ εἰκοσιπεντὶ χρόνια. Δὲν ἦσαν γέννημένοι τότε ἀκόμη. Ἠλθα στὸν κόσμο λίγα χρόνια ἀργότερα, μέσα στὸν ὀρυμαγδὸ τοῦ Μεγάλου Πολέμου, καὶ εἰμαι τώρα εἰκοσιεσσάρων ἐτῶν ἀνθυπολοχαγός. Εἶχα ἔκτοτε σκεφθῇ νὰ σὰς γράψω, δὲν ξέρω ὅμως τί ἀκαθόριστο ἦταν αὐτὸ πού μὲ ἐμπόδισε νὰ τὸ κάμω. Μὰ σήμερα τὸ πῆρα ἀπόφαση. Καλύτερα ἴσως, γιατί ἡ σκέψη εἶναι ὀριμότερη τώρα...

Υπῆρξε τότε ἡ «Γενεὰ τῆς Θυσίας» ὅλοι οἱ πολεμιστὰι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ λίγο ἀργότερα τοῦ Μεγάλου Πολέμου, καὶ εἴχατε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀσφαλιζατε τὴν εἰρήνην στὰ παιδιὰ σας καὶ στὸν κόσμον. Ἐξάισιο ὄνειρο πού ἐθώπευε τὴ σκέψη σας μέσα στίς ἀνήσυχες πολεμικὲς νύχτες. Ἀλλὰ δὲν ἦταν φαίνεται ἀρχετὴ μόνον ἡ θυσία τῆς γενεᾶς σας. Ἠλθε καὶ ἡ ἰδιὴ μας σειρά σήμερα, ἦλθε ἡ σειρά τῶν παιδιῶν σας. Γεννήματα τοῦ Μεγά-

λου Παγκοσμίου Πολέμου ἐμεῖς, ἀμεση συνέχεια τῆς «Γενεᾶς τῆς Θυσίας», δική σας συνέχεια, εἴμαστε ἡ Νέα γενεὰ τῆς Νέας Θυσίας, πού ἐκρίθηκεν ἀπαραίτητη ἀπὸ τὴν Μοῖραν ἡ ὁποία κυβερνάει τὴν Γῆ.

Καὶ ἐλπίζουμε μόνον ὅτι αὐτὴ τὴ φορά τουλάχιστον, ἡ Παγκόσμια Συνείδηση θὰ ὑψωθῇ χωρὶς συγκρατημὸ, καὶ θὰ ξεσηκωθῇ γιὰ ν' ἀνέβῃ σάν Μωϋσῆς στὸ ὄρος Σινᾶ. Καὶ θὰ διακηρύξῃ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω, μὲ τὴν φωνὴ ὀργισμένου Θεοῦ, πρὸς ὅλους τοὺς λαοὺς ὅλων τῶν ἡπείρων, τοὺς νέους νόμους, πού θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν ὑπέρτατη θυσία μας γιὰ ν' ἀσφαλίσουν τὴν γαλήνη τῆς Γῆς, καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ εἶναι βαθύτατα χαρᾶς ἀντικείμενα ἀπὸ τοὺς ἀπειραγμένοι σὲ πλάκες ἀπὸ τοὺς ἀπειρους τάφους τῶν ἡρωϊκῶν μας νεκρῶν. Τὸ πιστεύουμε ἀπόλυτα σήμερον αὐτό, ἐμεῖς πού δὲν κάνομε τὸν μηχανικὸ πόλεμο ἐδῶ ἐπάνω, ἀλλὰ ἔχομε ριχτὴ ὁλόψυχα σ' ἓναν ἀγῶνα ὅπου ὁ ὁποῖος ἐπῆρε τὴν μορφήν του εἶχαν οἱ παλαιοὶ πόλεμοι, ἐπῆρε τὴ μορφήν πού εἶχε ἡ ἀτομικὴ μάχη, τὸ πάλασμα τοῦ ἥρωα πού προστατεύει τὸ σπῆτι τοῦ, τὰ παιδιὰ του, τὴν τιμὴν του, τὴν ἐλευθερίαν του, τὴν τιμὴν του. Θυμᾶμαι, φεύγοντας ἀπὸ αὐτοῦ κάτω, τὴ μαννούλα μου, ἀγαπημένη Σπαρτιάτισσα πού ἔκρυβε τὰ δάκρυα καὶ ἐκατάπινε τοὺς λυγμούς της:

— Τὸ καὶ ἔχον σου, παιδί μου, μὲ ὅλες τίς θυσίες...
— Τίποτε ἄλλο, μαννούλα;
— Τίποτε παιδί μου, καὶ ὁ Θεὸς μαζί σου. Εἶσαι ἀξιωματικός Ἑλλήνας, καὶ μὴν τὸ ξεχᾶς ποτέ σου.
Καὶ ἡ καὶ μαννούλα ἡ γαγιά, πού δὲν μπόρεσε αὐτὴ νὰ συγκρατήσῃ ἓνα δάκρυ μ' ἐφίλησε θερμά.
— Νᾶχης τὴν εὐχή μου, μὰ πρόσχε. Εἶσαι τόσο παιδί ἀκόμη...

Ἀλήθεια!... Ἐξενικήσαμε παιδιὰ σχεδὸν ἀπὸ τὰ σπῆτια μας. Καὶ μᾶς ὤρμασαν ἀμέσως, λίγες ἐβδομάδες ὥρμασαν ἐδῶ ἐπάνω. Ἐγίναμε οἱ ὀριμὸι ἐδῶ ἐπάνω. Ἐγίναμε ὅσοι ἀντρες τῶρα, ἐξαιρετικὰ ὑπερήφανοι γιατί μᾶς ἔλαχεν ὁ κληρὸς, καὶ ἔχομε ἐμεῖς τὴν ὑπέρτατην τιμὴν

ἀνάμεσα ἀπὸ τόσα ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, νὰ εἴμαστε σήμερα — ὅπως ἄλλοτε ἐσεῖς — οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς Μοίρας. Ἐσταθήκαμε ὀρθοὶ καὶ ἐμείναμε ἀλόηφοι φρουροὶ, ἐφράσαμε μὲ τὰ κορμιά μας καὶ μὲ τὴν ψυχὴν μας τίς ἀνοικτὲς πύλες τοῦ τόπου μας ὁ ὁποῖος ἀπειλήθηκε ἀπὸ τὴν ἀχαρκτήριστη ἐισβολή, καὶ προσσπίζομε ὅλους ἐσᾶς τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ὀνόματος πού φέρουμε, καὶ τὴν προγονικὴν μας δόξα, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν μας ἐλευθερίαν. Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες ἐξούσαμε καὶ ἐμεῖς αὐτοῦ κάτω, σὰ μετόπισθεν, μὲ ὅλους τοὺς φόβους καὶ ὅλες τίς ἀγωνίες ἐνὸς ἀδελφοῦ μέλλοντος. Τὰ γεγονότα ὅμως ἄλλαξαν ριζικὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐδῶ ἐπάνω τουλάχιστον, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν πραγματικωτέρων κινδύνων ἐσυνήθισε ἡ ψυχὴ μας νὰ ἀντιστέκεται σ' ὅλους τοὺς φόβους. Καὶ ζοῦμε σήμερα μὲ τὴν γαλήνην καὶ μὲ τὴν ἡρεμίαν τῆς ἀναμονῆς, τὴν ὁποία ἔχουν οἱ καρδιὲς τῶν εἰκόσι καὶ τῶν εἰκοσιπέντε χρόνων πού εἶναι βέβαια τόσο μακριὰ τοποθετημένες ἀπὸ τὸ τέρμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅμως βρίσκονται τόσο κοντὰ, γειτονικά μὲ τὸν Θάνατο. Καὶ νὰ μᾶς εἶσι, αὐτὰ τὰ παιδιὰ πού ἔγιναν ὄριμοι ἀντρες σὲ λίγες μόλις ἐβδομάδες, γιατί διαθέτομε τὴν ψυχικὴν τηλεόραση τώρα, καὶ βλέπαμε πίσω πρὸς ἐσᾶς, ὅτι ἔχομε ἀφήσει πῶς ἀγαπημένο. Εἴμαστε οἱ στρατιῶτες πού ἀπὸ ἡμέρα σὲ ἡμέρα καὶ ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, αἰσθανθήκαμε νὰ ξεκαθαρίζεται στὴν σκέψη μας καὶ νὰ συτοκαθαρίζεται στὴν ψυχὴν μας ἡ μεγάλη ἀποστολὴ πού βαρύνει τοὺς ὤμους μας, καὶ τὸ τί βασίζεται ἐπάνω σ' ἐμᾶς.

Εἴμαστε ὑπερήφανοι γιὰ τὴν μεγάλην τιμὴν τῆς ἐθνικῆς ἀποστολῆς πού μᾶς ἀνετέθη. Μὰ ποιοὶ λοιπὸν εἴμαστε ἐμεῖς; Κυττάω γύρω μου τοὺς ζωντανούς ἀντρες τῆς διμοιρίας μου. Παιδιὰ καὶ αὐτοὶ σάν κι ἐμᾶς, λίγο μικρότερα, ἢ λίγο με-

γαλύτερα στα χρόνια. Παιδιά ίσως χθές, μα ώριμοι άντρες σήμερα. Ο Κώστας και ο Χρήστος και ο Γιαννάκης, ο Γιώργος και ο Πετρήσι κι ο Μανώλης...

— «Οι άπλοι άνθρωποι του μικρού Έλληνικού λαού, οι ταπεινοί των σχεδόν περιφρονημένων Βαλκανίων ζουν σήμερα σάν ήρωες. Στην συνείδηση όλων, και ιδίως εκείνων στους οποίους η απόσταση σκεπάζει την Ελλάδα με τόν μαγικό πέπλο του άγνωστου, σέ όλων την συνείδηση σήμερα, οι Έλληνες πολεμιστάι βρίσκονται άχώριστοι τώρα κοντά στον Λεωνίδα και τόν Θεμιστοκλή, στον Όδυσσέα και τόν Ήρακλή. Όσο μακρύτερα είναι για την φαντασία μας μία χώρα, τόσο ευκολότερα μπαίνουν οι ήρωές της στο βασίλειο του όνειρου, και του ωραίου και του μύθου, και τόσο φυσιωότερα παίρνουν τη θέση τους δίπλα στα μεγάλα πρότυπα των ανθρώπων που κάθε παιδί τα πλάττει σάν ιδανικό από τόν μάθημα της Ιστορίας, και τα φυλάει μέσα του σάν όνειρα για όλη του τη ζωή. Σ' αυτό τόν βασίλειο της φαντασίας όλου του κόσμου, έμπήκαν σήμερα οι άπλοι φαντάροι του Άλβανικού μετώπου, όλοι οι Έλληνες στρατιώται, ο Νώντας και ο Δημήτριος και ο Στρατής, κι ο Αντώνης, στις ψυχές των όποιων αυτή τη στιγμή του κινδύνου άναψεν ή Ίερή Φλόγα...»

Είναι ο πρόλογος από ένα γράμμα που μου έστειλε από τὰ μετόπισθεν ένας παλιός πατριώτης φίλος, που βρίσκεται τώρα στο φινόπρωρο της ζωής, διαθέτει όμως μίαν άπλή φιλοσοφημένη σκέψη που του άσφάλισε ή πολυτάραχη ζωή μισού αιώνα και περισσότερο. Μου άπαντούσε στο έρώτημα πώς έβλεπε τόν άγώνα μας του μετώπου, και πώς θα μπορούσε νά εξήγηση τούς άφθαστους ήρωισμούς του τωρινού Έλ-

ληνα στρατιώτη. Και έσυνέχισε τó γράμμα :

«Τί όμως σκεπτόμαστε στα τρία-βαθα της ψυχής μας έμεις που τούς ξεράμε από κοντά αυτούς τούς ήρωες; Την στιγμή που ο Θάνατός τους για την πατρίδα μας παίρνει τούς άγαπημένους μας, μετουσιώνεται βέβαια ή άνάμνησή τους προς τó Ίδανικό. Μα και έφόσον πολεμούν και είναι μακριά μας, ή άγάπη μας για την πατρίδα και ο καθημερινός μας φόβος για την ζωή τους, συντελούν νά τούς εξιδανικεύσουν στην ψυχή μας. Και τó γεγονός ότι είμαστε όλοι έδω πίσω σάν μιá ψυχή, άξιοι σύντροφοι και φίλοι δικοί σας των Μεγάλων αυτού του πολέμου, δέν άποτελεί τó μικρότερο μέρος της Ίερής Φλόγας, που άναψε αυτή την στιγμή του κινδύνου στις έλληνικές ψυχές... Ό,τι υπάρχει ωραίο σ'όν κόσμο, μπορεί νά βγῇ από οίανδήποτε ταπεινή μορφή. Και κάθε φορά που θά γεννηθῇ αυτό, είναι μιá νίκη του Πνεύματος επάνω στην Ύλη. Τó νά νοιώσουμε και νά άγαπάμε τόν ήρωα όταν είμαστε πολύ κοντά του θέλει και αυτό την Ίερή Φλόγα που νικάει την ύλη, αυτήν την Θεία Φλόγα που την αισθανόμεθα όταν άνοίγῃ την ψυχή μας προς τó ωραίο και προς τó μεγάλο, προς τόν Έρωτα, και που την γνωρίζουμε όλοι στις όμαδικές μας άνυψώσεις πατριωτικού πάθους, όταν στις σπάνιες έποχές άνθίσεως στην Ιστορία του κάθε λαού, φουντώνῃ ή δημιουργική δύναμη μιás νέας ζωής, ενός καινούργιου πολιτισμοῦ. Για τὰ μεγάλα έργα της Άνθρωπότητας δέν χρειάζονται τώρα Τιτάνες, και Θεοί, Ημίθεοι και Ήρωες των περασμένων παλαιών εποχών. Η νέα ζωή γεννιέται από την Ίερή Φλόγα. Τó μέγριο φυτοζωεί, και διατηρεί επί χρόνια τη φτώχη του υπαρχῇ. Μιá μερά όμως άνάβει ή Θεία Φλόγα της δημιουργίας, δέν ξέρουμε πώς και πούθε, αλλά ό,τι ω-

ραίο υπάρχει στον κόσμο χρωστά την ύπαρξή του σ' αυτήν. Νά την αντιμετωπίσουμε λοιπόν με θάρρος την ταπεινή μας ύλη. Αυτή τη στιγμή δέν έχουμε νά την φοβώμαστε, όπως ήθελε φλόγα της μητρικής στοργής δέν έχει νά φοβάται ό,τι άσχημο παρουσιάζει τó νεογέννητο βρέφος, και ή Ίερή φλόγα του έρωτος δέν έχει νά φοβάται τó γεγονός ότι κάτω από την ωραιότερη έπιδερμίδα και τὰ άγνότερα ιδανικά είμαστε όλοι σάρκα και αίμα. Νά την αντιμετωπίσουμε με θάρρος και με ελικορίνεια την ταπεινή μας ύλη, για νά μεθύσουμε στην άποκάλυψη του Θείου μυστικού της... Ζωή δέν υπάρχει χωρίς θάνατο. Όμορφιά δέν υπάρχει χωρίς φρίκη, μεγαλοφυία χωρίς τρέλλα, χαρά και ήδονή χωρίς πόνο, θάρρος χωρίς άπελπισία, και φώς χωρίς σκοτάδι. Από τὰ κόκκαλα βγαλμένη των Έλ-λήνων τὰ ταπεινά, τὰ φτωχά, τὰ έλαττωματικά και όμως τὰ Ίερά, γεννιέται σήμερα μιá νέα, καλύτερη Ελλάδα. Και αν δέν μπορείτε ποτέ νά τó συλλάβετε αυτό τó Μεγάλο

Μυστικό της διπλής σας ύποστάσεως, απλά παιδιά του φωτεινού λαού, θά μιλήση όμως τó έργο σας, ή ωραία Ελλάδα της αύριον σάν τὰ άνοιξιάτικα λουλούδια στα έρημα και φτωχά βράχια των άνυδρων και των ξερών μας βουνών...»

Πόση αλήθεια στην φιλοσοφημένη σκέψη του καλού μου φίλου. Η Ίερή Φλόγα των ταπεινών που άνάβει και φλογίζει και πυρακτώνει και συνεπαίρνει τίς ψυχές, καιεί απ' άκρη σ' άκρη σέ όλο μας τó πολεμικό μέτωπο. Όλα τὰ παιδιά έγιναν Ήρωες έδώ επάνω. Ο φόβος, ή φρονιμάδα, ή άνησυχία που είναι τὰ όπλα που δίνει τó ένστικτο της ζωής, δέν έχουν θέση στην καρδιά τους. Είναι οι ήρωες με την άπόλυτα διάφανη ψυχή, που έχουν λησμονήσει τόν εαυτό τους και προσφέρουν την υπαρχῇ τους στον άγώνα. Ξέρουν πώς από την παλληκαριά τους εξαρτάται ή τύχη του κόσμου!

Μά θά σάς ξεναγήσω, έλπίζω...

Ανθυπολοχαγός Α. Κ. Κ.

«Δέν θά μās λυγίσουν ποτέ!...»

ΚΑΠΟΥ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ, 3 Νοεμβρίου. — Έπτά μέρες τώρα και έπτά νύχτες πολεμούμε. Τὰ κανόνια μας, τὰ πολυβόλα μας, όλοι έροπλάνα μας, τ' άδέλφια μας, όλοι έμεις που άποτελούμε τόν ελληνικό στρατό με ψυχή γεμάτη θάρρος κι αυτοπεποίθηση, πολεμούμε. Πολεμούμε έναν έχθρό που ζήτησε νά σβήση την Ελλάδα μας από τó χάρτη της Ευρώπης, που ζήτησε ύπουλα και άνανδρα νά μās υποδουλώση, νά μās κάμῃ άποικία του. Έναν περίπατο θάκαναν τὰ Ιταλικά άρματα μάχης, για νά περάσουν τὰ σύνορά μας, νά

μπούν στον τόπο μας και νά εξασφαλίσουν στον κατακτητή αθένη τους, τόν εύκολο θρίαμβο. Έτσι ένόμιζαν. Μα έμεις, που ξέρουμε γιατί πολεμούμε, που ξέρουμε πώς ο άγώνας μας είναι ο τιμωτέρος απ' ό γόνιμος κατά καιρούς έκανε ο έλληνας, δέν θά τούς άφήσουμε νά περάσουν. Δέν θά περάσουν τὰ σύνορά μας τὰ χωρίς ψυχή παληοσίδερα του Ιταλικού στρατού. Γιατί στους αιώνας της τιμής, της δικαιοσύνης και της έλευθερίας, νικά εκείνος που πιστεύει στην νίκη, εκείνος που νοιώθει τó δικό νά θεριεύῃ μέσα του, εκείνος

πὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς πατρίδος του. Μᾶς εἶπαν ὅτι θὰ μᾶς θερίσουν τὰ τάνκς καὶ θὰ μᾶς κάψουν τὰ ἀεροπλάνα. Ἄς ἔρθουν. Ἄς ἔρθουν κι ἄλλα γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὴν τύχη ἐκείνων πὺ ἤρθαν. Θὰ βροῦν κι αὐτὰ τὴν ἀκατάλυτη θέληση τοῦ Ἑλληνος, ὅχι μόνο νὰ πολεμήσῃ, μὰ καὶ νὰ νικήσῃ. Θὰ νικήσουμε ἕναν ἐχθρὸ μεγαλύτερο καὶ δυνατώτερο ἀπὸ μᾶς γιὰ νὰ δειξομε σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τὸ δρόμο τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς. Ἦθελα νὰ μπορούσατε ὅλοι ἐσεῖς, πὺ βρῖσκεσθε μακριὰ ἀπ' τοὺς τόπους τῶν ἐπιχειρήσεων, ἤθελα νὰ βλέπατε ἀπὸ κάπου τις συμπλοκὰς μας μὲ τὸν ἐχθρὸ. Θὰ βλέπατε τὰ παιδιά σας, τ' ἀδελφία σας, τοὺς ἀγρόμητους Ἑλληνας στρατιῶτες, τὸ δίκιο καὶ τὸν πόθο τῆς ἐλευθερίας, νὰ ὀρמוῦν, νὰ πολεμοῦν καὶ ν' ἀναγκάζουν τὸν τεχνικῶς ἰσχυρὸ ἀντίπαλο νὰ φεύγῃ. Φεύγουν οἱ Ἰταλοὶ στρατιῶτες γιὰτὶ ξέρουν κι αὐτοί, πὺς δὲν θὰ μᾶς λυγίσουν κι ἂν ἀκόμη διαθέσουν δεκαπλάσιες ἀπὸ τις δικάς μας δυνάμεις, κι ἂν ἀκόμη τὸ αἷμα μας πλημμυρίσῃ τὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγκάδια τῶν συνόρων μας.

Τὸν σκύλο μας, τὸν ἀγαπημένο μας Κάπο, πὺ ἦτανε σύντροφος καὶ συναγωνιστὴς πολῦτιμος, τὸν σκότωσαν χθὲς τὰ θραύσματα μιᾶς ἰταλικῆς ὀβίδας πυροβολικοῦ. Οἱ φαντάροι μας δὲν ἄφησαν τὸ πτώμα του νὰ σαπίσῃ αἶφα στοὺς ἐχθρικοὺς ἔδαφος. Τὸν ξαναπήραμε, ἔστω καὶ νεκρὸ τὸν Κάπο, καὶ τὸν θάψαμε μὲ τις τιμὲς πὺ θάβουν τοὺς συντρόφους τοῦ ἀγῶνος. Τώρα ἕνας σωρὸς πέτρες δείχνει τὸν τόπο πὺ ἡ ἑλληνικὴ γῆ σκέπασε τὸν πιστό μας σύνδεσμο καὶ μερικοὶ φαντάροι, μὲ ἐπικεφαλὴς τὸν λοχία, ἕνα μελαχροινὸ παλληκάρι ἀπὸ τὴν Καστοριά, ἔγρα-

ψαν σ' ἕνα σανίδι: «Ἐδῶ θάφτηκε ὁ Κάπος μας, σκύλος-σύνδεσμος τοῦ 29ου φυλακίου». Οἱ ὁμοβροντίες τῶν κανονιῶν κι οἱ ριπὲς τῶν ἐχθρικῶν πολυβόλων διακόπτουν τὸ γράμμα μου. Μὰ εἶμαι σίγουρος πὺς θὰ σταματήσουν γιὰτὶ θὰ τ' ἀναγκάσῃ τὸ δικὸ μας πυροβολικόν. Τὸ πυροβολικόν μας πὺ τόσο μᾶς ἐμψυχώνει καὶ πὺς κάθε του βολὴ διαλαλεῖ στοὺς λαοὺς τῆς γῆς πὺς οἱ ἀληθινὰ ἐλεύθεροι δὲν γίνονται ποτὲ δοῦλοι. Νὰ λοιπὸν γιὰτὶ θὰ νικήσουμε.

Τώρα θὰ θέλετε νὰ μάθετε καὶ πὺς περῶμε. Τὸ τσάι μας ἐμεῖς τὸ τὸ πρῶτὸ πίνουμε μὲ ζάχαρι, κι ὁ σιτιστὴς μας ἔχει καὶ καφέ. Γιὰ τὴν ὥρα μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, δὲν μᾶς ἔλειψε τίποτε. Κάθε λίγο φτάνουν μουλάρια φορτωμένα μὲ τοὺς κόσμους τὰ καλά. Οὔτε τὸ κονιάκ, οὔτε τὸ οὔζο, τόσο χρήσιμα γιὰ ἔδω, μᾶς λείπουν. Ἔτσι, μὲ ὅλα μας τὰ ἐφόδια, καὶ πρὸ παντὸς μὲ ψυχὴ ἀκατάβλητη καὶ γεμάτη ἐνθουσιασμό, πολεμοῦμε. Ἔνα σύνθημα ἐπικρατεῖ μεταξὺ ὅλων τῶν στρατιωτῶν: Νὰ τοὺς ρίξουμε στὴ θάλασσα! Καὶ θὰ τὸ μάθετε γρήγορα. Θὰ τοὺς στείλουμε ἀπὸ ἐκεῖ πὺ ἤρθαν.

Τελειῶνω τὸ γράμμα μου γιὰτὶ τὸ τμῆμα μου εἶνε ἕτοιμο νὰ ἐκκινήσῃ γιὰ μιὰ ἀναγνώριση. Δὲν μπορῶ καὶ δὲν πρέπει νὰ σᾶς γράψω πὺς ἀκριβῶς βρίσκουμαι. Στὸ ἄλλο μου ὅμως γράμμα θὰ ἐσωκλείσω ἕνα νόμισμα πὺ δὲν θὰ τὸ γνωρίζετε. Τότε θὰ καὶ ἀλάβετε πὺς βρισκόμαστε. Ἄς μάθουν ὅλες οἱ μανιάνες πὺς ἔχουν παιδιά στὰ σύνορα, πὺς πρέπει νὰ εἶνε ὑπερήφανες γιὰτὶ στὰ παιδιά τους ἔλαχε ὁ κληρὸς νὰ δείξουν στὸν κόσμὸ πὺς ἡ ἐλευθερία δὲν χαρίζεται ἀπὸ κανέναν, ἀλλὰ παίρνεται μὲ τὸ σπαθί!...

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΙΝΔΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ

(Ἀπὸ τὸ
«The Economist»,
Λονδίνο)

Πανίτ Νεχρού

«Ὡς ποῖο σημεῖο θὰ μπορέσουν οἱ Ἰνδίες νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κομμουνιστικὸ κίνδυνον σ' ὁλόκληρὴ τὴν Ἀσία, πὺς ἔχει δεσμούς καὶ συμπάθειες μὲ τοὺς ἐθνικιστὲς, καὶ τὸν κομμουνιστικὸ κίνδυνον στὸ ἐσωτερικὸ πὺς τὸν προκαλοῦν μεγάλα κοινωνικὰ προβλήματα ;»

Μεγάλες μεταβολὲς παρατηρήθηκαν τοὺς τελευταίους μῆνες στὴ στάση τοῦ ἔξω κόσμου ἀπέναντι τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Πανίτ Νεχρού. Φαίνεται πὺς ἡ Μόσχα διαπίστωσε τελευταῖα ὅτι μιὰ «τρίτη δύναμη» ξεπροβάλλει στὴν Ἀσία, καὶ ἡ δύναμη καὶ ἡ σταθερότητά της μπορεῖ νὰ κλονίσουν ὅσα πέτυχε ὡς τώρα μὲ τοὺς κομμουνιστὲς τῆς Κίνας καὶ τῆς Μπούρμας. Τὸ Λονδίνο μὲ θαυμασμό καὶ ἀνακούφιση παρακολουθεῖ τὴν μετριοπάθεια καὶ τὴν φρόνηση μὲ τὴν ὁποία οἱ Ἰνδοὶ πολιτικοὶ κατευθύνουν τὴν χώρα τους μέσα στὰ διασταυρούμενα ρεύματα τοῦ Ἀσιατικοῦ ἐθνικισμοῦ πὺς ἀπλώνεται ἀπὸ τὴν Ἰνδονησία ὡς τὴ Μέση Ἀνατολή. Καὶ ἄλλες πρωτεύουσες Κοινοπολιτείας καταλαβαίνουν διαρκῶς περισσότερο πὺς τὸ Δελχί ἀποτελεῖ τὸ δυναμικὸ κέντρο, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖο θὰ

μποροῦσαν νὰ ὀργανωθοῦν οἱ χώρες τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὅλες αὐτὲς οἱ γνώμες θὰ ἀποδεικνύονταν πρόωρες, ἴσως ἐντελῶς παράλογες, ἂν στηρίζονταν σὲ ἐσφαλμένες ὑποθέσεις σχετικὰ μὲ τὴν ἐσωτερικὴ δύναμη τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὴν πολιτικὴ προοπτικὴ τοῦ Πανίτ Νεχρού καὶ ἄλλων σὰν αὐτόν. Κατὰ πόσο μποροῦν οἱ Ἰνδίες νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κομμουνιστικὸ κίνδυνον στὴν Ἀσία—ἔτσι συνδεδεμένος καθὼς εἶναι μὲ τὰ ἐθνικιστικὰ κινήματα ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ἔχει μεγάλες συμπάθειες—καὶ τὸν ἐσωτερικὸ κομμουνιστικὸ κίνδυνον πὺς ξεπηδᾷ ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ καὶ οικονομικὰ προβλήματα πὺς ζητοῦν ἄμεση δράση;

Ἀσφαλῶς ὁ ἱστορικὸς τοῦ μέλλοντος θὰ θεωρήσῃ ἐξαιρετικὸ παράδειγμα σωστοῦ ὑπολογισμοῦ τὴν ἐποχὴ πὺς διᾶλεξε ἡ Ἀγγλία γιὰ νὰ παραιτηθῇ

από τις 'Ινδίες. "Αν καθυστερούσε λίγο, ή αιματοχυσία δέν θά είχε αποφευχθῇ και ή διατήρηση τῆς 'Ινδοβρεταννικῆς φιλίας θά ἦταν ἀδύνατη μετά τήν ἀποχώρηση τῆς 'Αγγλίας. "Αν πάλι γινόταν δέκα χρόνια νωρίτερα, οἱ πολιτικοὶ τοῦ Κογκρέσσου δέν θά εἶχαν τήν πείρα ή ὁποία ἀπαιτεῖται γιά τήν αὐτοκυβέρνηση και τήν ὁποία ἀπέκτησαν — ἔστω και γιά λίγο διάστημα — στίς ἐπαρχίες, μετά τίς ἐκλογές τοῦ 1937, και ή «'Ινδοκοποίηση» τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν και τοῦ στρατοῦ δέν θά εἶχε προχωρήσει τόσο ὥστε ή μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας νά γίνη χωρίς νά προκαλέσῃ διοικητική ἀναστάτωση. "Ετσι μόνο στό Παντζάμπ ή μετάβαση στή νέα κατάσταση ἔφερε ἀνωμαλία και αἱματοχυσίες. "Η στρατιωτική και πολιτική ὀργάνωση πού κληρονόμησε τὸ νέο καθεστῶς ἔδωσε μιὰ καλὴ ἀρχὴ στίς 'Ινδίες, και γι' αὐτὸ μποροῦν νά εἶναι περήφανοι οἱ τελευταῖοι Βρεταννοὶ κυβερνήτες τῶν 'Ινδιῶν. Καὶ ὅμως, ὅλα θά μπορούσε νά τὰ κατάστρεφε μιὰ ἀνεπαρκὴς ή διχασμένη πολιτικὴ ἡγεσία· πραγματικά ἤρθαν στιγμὲς πού ἔλεγε κανένας πὼς ὁ θρησκευτικὸς ἀγώνας και ή ἔνταση τῶν σχέσεων 'Ινδιῶν — Πακιστάν θά ἔφερναν τὸ χάος και τήν κατάρρευση. Τὸ ὅτι αὐτὸ δέν ἔγινε, ἀλλὰ ὅτι ἀντίθετα μάλιστα, παρατηρήθηκε κάποιος κατευνασμός στό φυλετικὸ ζήτημα και κάποια συμφιλίωση με

τὸ Πακιστάν, ὀφείλεται στή σοφὴ και ψυχραὶμὴ πολιτικὴ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ κόμματος τοῦ Κογκρέσσου, ἰδιαίτερα στοὺς τελευταίους λίγους μῆνες.

Επειδὴ τὸ κόμμα τοῦ Κογκρέσσου ἦταν τὸ μόνο σῶμα πού κατηύθυνε τὸν πολιτικὸ ἀγῶνα γιά τήν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, ἔχει ἀποκτήσει ἕνα κύρος πού ὡς σήμερα δέν ἀντιμετώπισε σοβαρὴ ὀργανωμένη ἀντίδραση. Αὐτό, γιά τήν ὥρα, δίνει στίς 'Ινδίες τὸν χαρακτήρα μονοκομματικοῦ κράτους. Τὸ Κογκρέσσο ὅμως δέν ὑποστηρίζει οὔτε τὴ θεωρία τοῦ μονοκομματισμοῦ εἴτε κατὰ τὸν φασιστικὸ εἴτε κατὰ τὸν κομμουνιστικὸ τρόπο, οὔτε καὶ μιὰ παροδικὴ «κηδεμονία» ὅπως εἶχε κάνει τὸ Κουομιτάνγκ στήν Κίνα. Τὸ νέο 'Ινδικὸ Σύνταγμα ὀρίζει ὡς πολίτευμα τῆς χώρας τήν κοινοβουλευτικὴ δημοκρατία.

"Η συγκέντρωση τῆς δυνάμεως στὸ κόμμα τοῦ Κογκρέσσου ὀφείλεται κατὰ ἕνα μέρος στὸ ὅτι ἀπὸ πολὺ καιρὸ τώρα αὐτὸ κρατᾷ μὲ ὑπεροχὴ τὴν πρώτη θέση στήν ὀργάνωση τοῦ κράτους πάνω ἀπὸ τίς ἄλλες ἀντίπαλές ὁμάδες καί, κατὰ ἕνα ἄλλο, στήν ποικιλία πού παρουσιάζει ή σύνθεσή του, ἀφοῦ ἐξακολουθοῦν νά μένουν στὸ κόμμα ἀνθρώποι μὲ πολὺ διαφορετικὲς ἀντιλήψεις. Τὸ Κογκρέσσο, ἐκτός ἀπὸ τὸν ἐθνικισμὸ του δέν ἔχει ἄλλη ἰδεολογικὴ ἀρχὴ και μοιά-

ζει περισσότερο μὲ συνασπισμὸ παρὰ μὲ ἐνιαῖο σῶμα.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τὸ Κογκρέσσο ἔχει κατορθώσει νά διατηρήσῃ τὴν ἐνότητά του σὲ τρία κύρια σημεία: Στὸ διαχωρισμὸ τοῦ κράτους ἀπὸ τίς διαφορὲς θρησκευτικὲς δοξασίες, στή γεωργικὴ μεταρρύθμιση και στήν ἐξουδετέρωση τῶν ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν τῶν Κομμουνιστῶν. Τὰ δύο πρῶτα ἀποτελοῦν τὸ κλειδὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ τρίτου, γιατί ἂν ἀποτύχῃ εἴτε τὸ ἕνα εἴτε τὸ ἄλλο, οἱ συνθήκες πού θά δημιουργηθοῦν θά βοηθήσουν τὸν κομμουνισμὸ νά ἀποκτήσῃ πραγματικὴ δύναμη στίς 'Ινδίες.

Τὸ πρῶτο στοιχεῖο, ὁ διαχωρισμὸς τοῦ κράτους ἀπὸ τίς θρησκευτικὲς δοξασίες, ὅπως παρουσιάζεται στίς 'Ινδίες, δέν εἶναι εὐκόλο νά τὸ ἐκτιμήσουν στήν ἀξία του οἱ ξένοι. "Όταν ὁ Νεχρού λήσῃ σὲ ἕνα λόγο του πὼς τὸ 'Ινδικὸ κράτος πρέπει μὲ κάθε θυσία νά μείνῃ ἀνεξάρτητο ἀπὸ θρησκευτικὲς δοξασίες — σάνα ἐπρόκειτο σχεδὸν ν' ἀντιμετωπίσῃ κάποιον φοβερὸ ἐχθρὸ — ἴσως νά θεωρηθῇ ὅτι ὑπερτιμᾷ τὴ σημασία τοῦ πράγματος. Οἱ δυνάμεις ὅμως πού δροῦν ἀντίθετα στίς ἀντιλήψεις τοῦ κ. Νεχρού εἶναι τεράστιες και οἱ συνέπειές τους μπορεῖ νά εἶναι πολὺ σημαν-

τικές. "Ο κ. Νεχρού ὑποστηρίζει ὅτι παρ' ὅλο πὺ τὸ Πακιστάν μπορεῖ νά εἶναι κράτος Μουσουλμανικό, οἱ 'Ινδίες δέν πρέπει νά γίνουν 'Ινδουϊστικὲς. Οἱ 'Ινδίες ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν μιὰ μεγάλη Μουσουλμανικὴ μειονότητα και πολλοὺς 'Ινδουιστὲς και Σιχ πρόσφυγες ἀπὸ τὸ Αὐτικὸ Παντζάμπ. "Αν ἐπικρατοῦσε στίς 'Ινδίες τὸ αὐτονομιστικὸ πνεῦμα τῶν 'Ινδουιστῶν και τῶν Σιχ, τὸ ἀποτέλεσμα θά ἦταν σφαγὲς και ἔνταση τῶν σχέσεων, ἂν ὄχι πόλεμος, μὲ τὸ Πακιστάν. "Ο κ. Νεχρού και οἱ πολιτικοὶ φίλοι του εἶναι ἀποφασισμένοι νά κρατήσουν τὸ κύρος τοῦ κράτους πάνω ἀπὸ τίς θρησκευτικὲς ἀντιθέσεις και δέν παύουν νά καταπολεμοῦν τίς παραστρατιωτικὲς θρησκευτικὲς ὀργανώσεις μερικῶν φανατικῶν, ὅπως τῶν Μαχασάμπα και τῶν Σιχ. "Ακαλὴς καθὼς και τὴ Μουσουλμανικὴ ὀργάνωση Ραζακάρς.

Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Κογκρέσσου

ὅμως ὅτι οἱ ἰδιοκτῆτες τῆς γῆς πρέπει νὰ πάρουν ἀνάλογη ἀποζημίωση...

Στὰ πρῶν πριγκιπάτα, ἐπίσης, πού οἱ ἀρχηγοὶ τους πλούτιζαν πάρα πολὺ συγκεντρώνοντες στὰ θησαυροφυλάκιά τους εἰσοδήματα δημόσια καὶ ἰδιωτικά, ἡ Ἰνδικὴ Κυβέρνηση, χρησιμοποιοῦντας τὶς νέες τῆς δυνάμεις, πραγματοποίησε σπουδαῖες οικονομικὲς μεταρρυθμίσεις, παρ' ὅλο ὅτι ἄφησε στοὺς πρίγκηπες μεγάλα εἰσοδήματα. Ἡ ἀπειλὴ ριζικώτερης κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ πείσῃ τοὺς περισσότερους Ἰνδοὺς μεγαλογαιοκτῆμονες νὰ συμβιβαστοῦν μὲ ἕνα καθεστῶς πού κάνει κάποια προσπάθεια νὰ ἀνακόψῃ τὸ κακό. Κάθε πολιτικὴ ἀναταραχὴ τῆς γῆς, ὅταν πρέπη νὰ δοθοῦν ἀποζημιώσεις, εἶναι δαπανηρὴ, καὶ τὸ μόνο στὸ ὁποῖο βασίζονται οἱ Ἰνδῖες γιὰ νὰ δώσουν στὸ πρόβλημα μόνιμη λύση, εἶναι ἡ βελτίωση τῆς παραγωγῆς τους, καὶ εἰδικῶς τῆς βιομηχανίας τους.

Στὴν προσπάθειά της νὰ ἀνυψώσῃ τὸ ἐπίπεδο τῆς παραγωγῆς, ἡ Ἰνδικὴ Κυβέρνηση συνεργάζεται στενὰ μὲ μιὰ ομάδα βιομηχάνων πού συνετέλεσε πολὺ στὴ δημιουργία τοῦ κόμματος τοῦ Κογκρέσσου. Καὶ ἀκριβῶς ἡ βιομηχανικὴ ἐξέλιξη καὶ ἡ κεφαλαιοκρατικὴ ὁργάνωση εἶναι πού ξεχωρίζει τὴν οικονομία τῶν Ἰνδῶν ἀπὸ τὶς φεουδαρχικὲς συνθηκὲς πού ἐπικρατοῦν στὴν Κίνα καὶ τὰ ἔξω—ἐλεγχόμενα ἀ-

ποικιακὰ συστήματα τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας. Στὴν Κίνα οἱ Κομμουνιστὲς ἰσχυρίζονται ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔχουν τὴν ὑποχρέωση νὰ ὁδηγήσουν τὴ χώρα στὸ «ἀστικοδημοκρατικὸ» στάδιο τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως, γιατί τὸ Κομμουνιστὶκὸ εἶναι πολὺ ἀντιδραστικὸ γιὰ νὰ κάμῃ κατὰ τέτοιο· στὴ Νοτιοανατολικὴ Ἀσία πάλι, ἀρκοῦνται νὰ εἶναι ἀντι-ιμπεριαλιστές, ἐνῶ ἀντίθετα στὶς Ἰνδῖες ὁ κομμουνισμὸς βρίσκει ἀντιμέτωπο ἕναν ἰσχυρὸ καπιταλισμὸ πού ὑποστηρίζεται ἀπὸ ἕνα ἰσχυρὸ κράτος μὲ συγχρονισμένη ὁργάνωση.

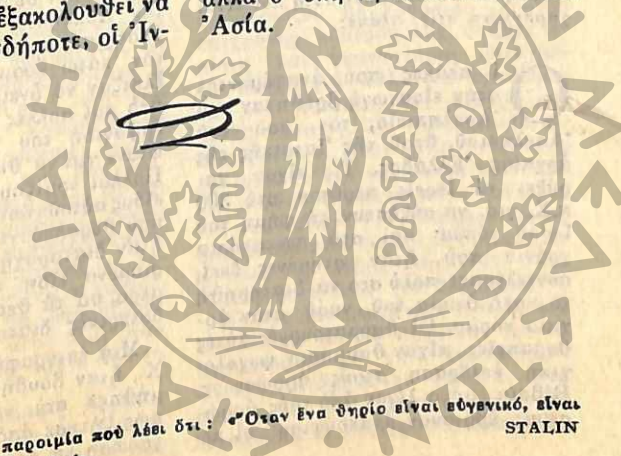
Μὲ πολὺ λίγες ἐλπίδες νὰ ἀποκτήσουν πραγματικὴ πολιτικὴ δύναμη, εἴτε μὲ συνταγματικὰ μέσα εἴτε μὲ ἐπανάσταση, οἱ κομμουνιστὲς τῶν Ἰνδῶν ἔχουν στρέψῃ τὶς προσπάθειές τους στὴν καταστροφὴ τῆς παραγωγῆς μὲ ὁποιοδήποτε μέσον καὶ ὅπου εἶναι δυνατόν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι, ἔξουδετερώνοντάς τὴν προσπάθεια τοῦ ἔθνους γιὰ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς, θὰ προκαλέσουν οικονομικὴ κατάρρευση. Κατ' ὁρθωσαν νὰ εἰσχωρήσουν στὰ ἐργατικά συνδικάτα καὶ ἰδίως στοὺς σιδηροδρομικοὺς, ὅπου ἔχουν ἀντιπάλους τοὺς Σοσιαλιστές. Ἡ Ἰνδικὴ Κυβέρνηση ἔλαβε δραστηκὰ μέτρα ἐναντίον τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἔκαμε πολλὰς συλλήψεις, κατηγορώντας τὸ κομμουνιστικὸ κόμμα ὅτι μὲ τὴ βία πού ἐξασκεῖ καὶ μὲ τὰ σαμποτάζ προκαλεῖ ζημιὰς στὴ βιομηχανία. Ὁ κομμουνισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἐξα-

λειφθῇ μόνο μὲ τὴν ἀστυνομικὴ καταδίωξη. Πάντως, ἡ τόλμη μὲ τὴν ὁποία οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Κογκρέσσου χειρίζονται τὸ ζήτημα δείχνει ὅτι καταλαβαίνουν τὸν κίνδυνον καὶ ὅτι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴν ἐπιτρέψουν στοὺς κομμουνιστὲς νὰ ὑπονομεύσουν τὸ νέο ἔθνικὸ κράτος ἐκμεταλλεόμενοι τὸν φιλοσοβιετισμὸ τοῦ Κογκρέσσου, τὴν ἐποχὴ πού ἦταν ἀκόμη ἕνα ἐπαναστατικὸ σῶμα.

Μ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ συμφωνεῖ μιὰ ἄλλη ἀντίληψη πού ξεκαθαρίζει μὲ τὸν καιρὸ ἀκόμη περισσότερο, τοῦλάχιστον μεταξὺ τῶν ἐπισήμων κύκλων· ὅτι τὰ συμφέροντα τῶν Ἰνδῶν συμπίπτουν μὲ τὰ συμφέροντα ἄλλων ἐθνῶν πού ἀντιστέκονται στὴν πίεσιν καὶ στὴ διείσδυση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Ἡ ἀρχικὴ πρόθεσις τῶν Ἰνδῶν νὰ κρατήσουν αὐστηρὴ οὐδετερότητα μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων πολιτικῶν στρατοπέδων, τυπικὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ, καὶ ὁπωσδήποτε, οἱ Ἰν-

δῖες δὲν εἶναι διατεθειμένες νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ἀπόλυτη ἀνεξαρτησίαν τους στὴν ἐξωτερικὴ τους πολιτικὴ. Οἱ κίνδυνοι ὅμως πού συσσωρεύονται πάνω ἀπὸ τὶς Ἀσιατικὰς χώρες βγάζουν τὶς Ἰνδῖες ἀπὸ τὴ μέση ὁδὸ. Ἄν ἐξακολουθήσουν νὰ εἶναι ἡ πρωταγωνίστρια δύναμις τοῦ ἀσιατικοῦ ἐθνικισμοῦ ἐναντίον τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων πού δὲν ἀναγώρισαν τὶς βασικὰς τους ἀπαιτήσεις, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι θὰ αἰσθάνωνται ἐχθρότητα ἀπέναντι στὴ Δύση καὶ ἀποδείχτηκε ὅτι αὐτὸ δυσχεραίνει πολὺ τὴ Μόσχα, πού ἔτσι παύει νὰ ἔχῃ τὸ μονοπώλιο τοῦ ἀντιιμπεριαλιστικοῦ κεραυνοῦ.

Οἱ Ἰνδῖες ἔχουν δεσμοὺς μὲ διάφορα κράτη, οἱ στενότεροι ὅμως εἶναι μὲ τὰ ἔθνη τῆς Κοινοπολιτείας καὶ φαίνεται ὅτι ἤδη σήμερα ἔχουν τετὴ οἱ βάσεις τῆς εἰρήνης καὶ τῆς σταθερότητας, ὅχι μόνο στὶς Ἰνδῖες, ἀλλὰ σ' ὅλη τὴ Νοτιοανατολικὴ Ἀσία.

Εἶναι πολὺ σωστὴ ἡ παροιμία ποὺ λέει ὅτι: «Ὅταν ἕνα θηρίο εἶναι εὐγενικὸ, εἶναι STALIN πρὸς ἐπικίνδυνον ἀπὸ ἕναν ἐχθρό».

ΤΟ ΒΙΣΜΠΑΝΤΕΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ἀνάδημα εὐγνωμοσύνης πρὶν ἀπὸ 2.000 χρόνια

Τοῦ Dr J. A. G. VAN DER VEER

(Ἀπὸ τὸ «Nieuwe Rotterdamse Courant», Ρότερνταμ)

Ρωμαϊκὸ νόμισμα ποὺ κυκλοφόρησε
ὅταν ἰδρύθηκε τὸ πρῶτο Ρωμαϊκὸ
Ἀσκληπιεῖο, τὸ 294 π.Χ.

Στὰ 1890 βρέθηκαν στὴν Ἐπίδαυρο, τορεῖς πέτρινες πλάκες ποὺ ἐπάνω τους ἦταν χαραγμένες θαυματουργές θεραπείες. Τὴν ἐποχὴ ποὺ βρέθηκαν οἱ ἐπιγραφές ἡ λατρικὴ ἐπιστήμη θεωροῦσε τίς θεραπείες αὐτὲς ἀπάτες, προλήψεις τῶν ἱερέων. Σήμερα ἡ σύγχρονη ψυχολογία τίς βλέπει μὲ διαφορετικὸ μάτι καὶ ἐξετάζει μὴ πῶς ἔχουν κάποια βάση αὐτὰ ποὺ εἶναι χαραγμένα στίς πλάκες.

Οἱ πλάκες ποὺ ἀναφέρονται στὴν εἰσαγωγὴ βρέθηκαν στὸ Ἀσκληπιεῖο, τὸν ναὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, θεοῦ τῆς ἱατρικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Τίς ἔχουν χαραγεῖν οἱ ἱερεῖς περίπου στὸ 300 π.Χ. γιὰ νὰ ἀυξήσουν τὴ φήμη τοῦ ἱεροῦ τόπου· καὶ στὰ πεντακόσια χρόνια ποὺ ἦταν σημεῖνες ἐκεῖ, συντελέσανε πολὺ στὸ νὰ διατηρηθῇ τὸ καλὸ ὄνομα τοῦ ναοῦ στὸν ἀρχαῖο κόσμο. Οἱ θαυματουργές αὐτὲς θεραπείες εἶχαν θαυμάσια ψυχολογικὴ ἐπίδραση στοὺς ἀρρώστους. Βέβαια μόνο λίγοι ἀπὸ τοὺς ἀρρώστους ἐβρίσκαν ἀνακούφιση· οἱ πε-

ρισσότεροι γύριζαν στὴν πατρίδα τους ἀπογοητευμένοι, αὐτὸ ὅμως δὲν δυσφήμιζε τὸ ὄνομα τὸ ἱερό.

Οἱ ἀρρωστοὶ ποὺ πῆγαιναν στὸν ναὸ ὑποβάλλονταν στὴν «ἐγκοίμηση», δηλ. ξάπλωναν καὶ κοιμοῦνταν στὸ πάτωμα τοῦ ναοῦ γιὰ νὰ βρεθοῦν σὲ ἀμεσώτερη ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἀσκληπιὸ ποὺ ἦταν «χθόνιος» θεοῦ, δηλαδή προσερχόταν ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο. Στὸν ὕπνο τους ἔλπιζαν νὰ ὄνειρευτοῦν τὸν ἴδιο τὸ θεὸ καὶ πολλὲς φορὲς καὶ μόνο ἡ ἐμφάνισή του στὸ ὄνειρό τους, ἔφτανε γιὰ νὰ θεραπευτοῦν γρήγορα. Πολλοὶ νομίζουν ὅτι αὐτὸ εἶναι ἕνα εἶδος αὐτοὑπνωτισμοῦ· οἱ ἀρρώστειες ποὺ θεραπεύονταν μ' αὐτὸ τὸ μέσον ἦταν διαταραχὴ τῆς ὁμιλίας καὶ ὠρισμένα εἶδη παραλλήσεως ποὺ σήμερα θὰ τὰ θεωρούσαμε νευρικές ἢ ὑστερικές διαταραχές.

Μιά ἐπιγραφὴ λέει: «Ἡ Ν. Ν. τοῦ Χ., ἦταν βουβὴ πολλὰ χρόνια. Κοιμήθηκε στὸ ναὸ καὶ ὄνειρεύτηκε πῶς ζήτησε ἀπὸ τὸ θεὸ νὰ τῆς ξαναδώσῃ τὴ φωνή της καὶ ὅτι ὁ θεὸς

τῆς ἀγγίξε τὴ γλῶσσα. Ὅταν ξύπνησε, ἄρχισε ἀμέσως νὰ μιλά καὶ γιὰ τρεῦτηκε.» Μιά ἄλλη εἶναι ὁ πρόδρομος τῆς σύγχρονης θεραπευτικῆς ποὺ βασίζεται σὲ ψυχολογικὲς παρορμήσεις: «Ἐνα κορίτσι ἦταν βουβό. Ὅπως περπατοῦσε γύρω ἀπὸ τὸ ναὸ, εἶδε ἕνα φεῖδι νὰ κατεβαίνει ἀπὸ ἕνα δέντρο. Τρελλὴ ἀπὸ φόβο φώναξε τὴ μητέρα καὶ τὸν πατέρα της· ἐφυγε θεραπευμένη.» Ἐδῶ πρέπει νὰ πῶ πῶς τὰ φεῖδια συχνὰ ἀναφέρονται στίς θεραπείες τῆς Ἐπίδαυρου· τὸ φεῖδι—χθόνια θεοῦ—ἔχει θεραπευτικὴ δύναμη, καὶ ἔχει γίνῃ σύμβολο τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Σήμερα τὸ βλέπουμε νὰ τυλίγεται γύρω ἀπὸ τὸ ραβδί τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἔμβλημα τῶν γιατρῶν.

Οἱ ἐπιγραφές ἐπίσης ἀναφέρουν καὶ περιπτώσεις παραλύσεως ποὺ γιαιερύτηκαν ἀμέσως. Τὸ παρὰ τὰ κομμάτι εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα γιὰτὶ μᾶς δίνει τὴν ψυχολογικὴ κατάσταση τῶν ἐπισκεπτῶν—μᾶς μιλά γιὰ ἕναν ἄπιστο ὁμα: «Ἐνας ἄνδρας ἤρθε ἱκέτης στὸ θεὸ, γιὰτὶ δὲν μποροῦσε νὰ κινήσῃ παρὰ μόνο ἕνα ἀπὸ τὰ δάχτυλά του. Ὅταν εἶδε τίς ἱερὲς πλάκες στὸ ναὸ, δὲν πίστεψε ὅσα ἔγραφαν καὶ ἄρχισε νὰ κοιμῇ. Ὅταν ἔπρεπε ὅμως γιὰ νὰ κοιμηθῇ μέσα στὸ ναὸ ὄνειρεύτηκε ὅτι ἔπαιξε κόσια· ὅταν ἐτοιμαζόταν νὰ κἀνὴ μιά ριζιὰ, παρουσιάστηκε ὁ θεός, τοῦ ἔπιασε τὸ χεῖρ καὶ τοῦ ἔντωσε τὰ δάχτυλα. Ὑστερὰ ἔκλεισε τὸ χεῖρ του, τὸ ξανάνοιξε τεντώνοντας τὰ δάχτυλά του ἕνα-ἕνα. Καὶ τότε τὸν ρώτησε ὁ θεός ἂν πίστευε αὐτὰ ποὺ ἔγραφαν οἱ ἱερὲς πλάκες. «Τώρα τὰ πιστεύω» ἀπάντησε. «Ἐπειδὴ δὲν πίστεψες τίς θεραπείες ποὺ ἀξίζαν νὰ τίς πιστέψῃς, ἀπὸ δῶ καὶ ἐμπρὸς θὰ ὀνομάζεσαι «ὁ ἄπιστος»· εἶπε ὁ θεός. Καὶ ὅταν ξημέρωσε ὁ ἀρρωστός ἐφυγε ἀπὸ τὸ ναὸ θεραπευμένος.»

Ἐνας ἄλλος ἀρρωστός παράλυτος, εἶδε στ' ὄνειρό του ὅτι ὁ θεός τὸν διέταξε νὰ σκαρφαλώσῃ σὲ μιά

σκάλα ποὺ ἔφτανε ὡς τὴ στέγη τοῦ ναοῦ. Φοβισμένος ὁ ἀρρωστός προσπάθησε νὰ ἐκτελέσῃ τὴ διαταγὴ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ ἀπέτυχε καὶ ὁ θεὸς θύμωσε. Ὅταν ξύπνησε σκέφτηκε πῶς ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσῃ· ἡ θέλησή του ξεπέρασε σὲ δύναμη τὴ σωματικὴ του ἀναπηρία.

Οἱ θεραπείες δὲν γίνονταν πάντα τόσο γρήγορα. Ἀναφέρεται ἡ περίπτωση ἑνὸς παραλυτικοῦ ποὺ χρειάστηκε νὰ ὑποβληθῇ σὲ θεραπεία ποὺ κράτησε τέσσερες μῆνες. Οἱ λεπτομέρειες τῆς θεραπείας δὲν ἀναφέρονται, ἴσως ὅμως νὰ ἦταν μασσὰς ποὺ γινόταν στὸ λατρικὸ γυμναστήριο, ἕνα εἶδος θεραπείας ποὺ τὸ εὐνοοῦσαν πολὺ οἱ Ἕλληνες γιατροί. Σ' ἕναν ποὺ ὑπέφερε ἀπὸ πονοκεφάλους σύστησαν νὰ κἀν σπῶρ, συχνὰ ὅμως ὁ Ἀσκληπιὸς ἔδινε μόνο συμβολικὲς δόσεις καὶ οἱ ἱερεῖς τίς ἐρμήνευαν μὲ πρακτικὲς συνταγές (ποὺ, ὅπως ὑποστήριζαν, ἀντανάκλουν τὴ θέληση τοῦ θεοῦ). Συνιστοῦσαν συνήθως λουτρά, δαίτια καὶ γυμναστική.

Μὲ τὸν καιρὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἐγίνε μιά λουτρόπολη σὰν τὸ Σπά ἢ τὸ Βισμπάντεν. Πίσω ἀπὸ τὸ ναὸ μπορεῖ κανεὶς ἀκόμη νὰ δῇ τὰ εἰρεῖα μιάς θάλας ποὺ αὐτόματα τὴν παρομοιάζει μὲ τούρικο λουτρό σύγχρονης λουτρόπολης· ὑπῆρχε ἐπίσης καὶ γυμναστήριο φτιαγμένο εἰδικὰ γιὰ ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα καὶ παιδιές, καὶ θέατρο γιὰ 15.000 θεατές. Τὸ Ἀσκληπιεῖο, ὅπως φαίνεται, ἦταν μιά πολυτελὴς λουτρόπολη γιὰ τὴν καλὴ κοινωνία καὶ πολλοὶ πῆγαιναν μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ «πᾶνε»· δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία πῶς πολλοὶ ἄνθρωποι, ἀπὸ ὅλες τίς τάξεις πῆγαιναν στὴν Ἐπίδαυρο εἰδικὰ γιὰ θεραπεία.

Πολλὲς παντρεμένες γυναῖκες ποὺ δὲν ἔκαναν παιδιά πῆγαιναν γιὰ νὰ θεραπευθοῦν μὲ τὴν «ἐγκοίμηση». Ἐπίσης οἱ ἀρρωστοὶ ἐβλεπαν στὸ ὄνειρό τους ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποστοῦν ἐγχείρηση, οἱ περιγραφές ὅμως τῶν

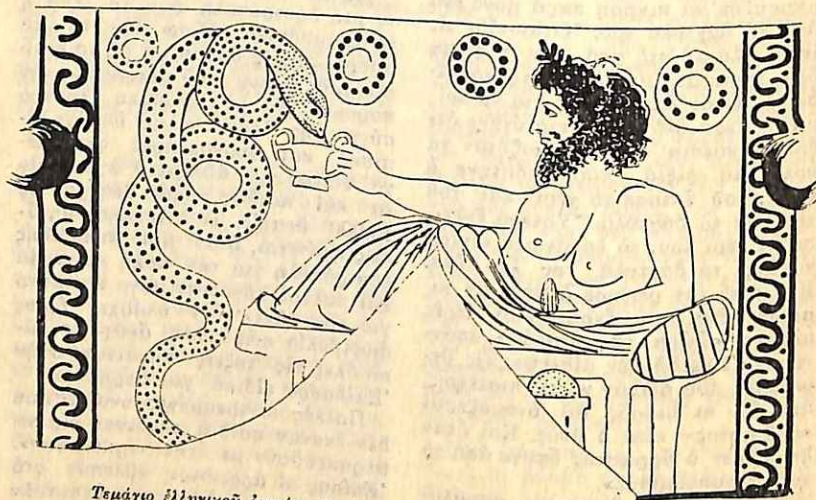
έγχειρήσεων είναι τόσο αφάνταστες, πού καταλαβαίνει κανείς ότι είναι ιδέες χειρουργικής πού μόνο άμφοτεροί άνθρωποι μπορούσαν νά πιστέψουν.

Όπως ξέρουμε όλοι, οί Έλληνες θαύμαζαν τήν όμορφιά· γι' αυτό ζητούσαν τή βοήθεια του Άσκληπιού άκόμη και γιά τή θεραπεία τής φαλάκρας: ό Ήρας από τή Μυτιλήνη ταξίδεψε 185 μίλια γιά νά πάη στό ναό. Ή έπιγραφή λέει: «Δέν είχε ούτε μιά τρίχα στό κεφάλι του και πάρα πολλές στό σαγόνι του. Ντρεπόταν πού οί άλλοι τόν κοροΐδευσαν γι' αυτό ήρθε νά κοιμηθώ στό ναό· ό θεός ευλόγησε τό κεφάλι του και τά μαλλιά ξαναβγήκαν».

Οί άνθρωποι τής κλασικής εποχής, όπως φαίνεται, αντιδρούσαν μέ διάφορους τρόπους, άκριβώς όπως και οί σύγχρονοι. Γελούσαν, κοροΐδευσαν—όπως φαίνεται από μιά κωμωδία του Άριστοφάνη όπου ό ποιητής χτυπά πιδό πολύ τήν άπληστία τών γερόνων παρά τό γεγονός ότι οί συντα-

γές χωρούσαν συζήτηση. Όσοόσο εκείνοι πού θεραπεύονταν άφηναν πολλά δείγματα τής ευγνωμοσύνης τους, από τά όποια μερικά σώζονται ως σήμερα: άσημένα ή χρυσά όμοιώματα του μέλους του σώματος πού είχε γιατρευτεί, μιά έπιγραφή πάνω σέ μιά πέτρινη πλάκα, γιά νά περιγυράσουν και νά δοξάσουν τό γεγονός.

Ό 19ος αιώνας άδιαφόρησε γιά τς θαυμαστές συνταγές τής 'Επιδαύρου· ό 20ός όμως δέν μπορεί νά άγνοήσθ τά άποτελέσματα πού είχαν τότε οί άρχές τής σύγχρονης ψυχολογίας. Άνακαλύφθηκε ότι ψυχολογικά αίτια μπορούν νά προξενήσουν σωματικές παθήσεις. Έπίσης είναι γνωστό ότι ό άσθενής έχει μιά άσυνειδητή θέληση γιά ν' άναρρώση πού ό γιατρός πρέπει νά τήν εκμεταλλευθώ. «Σημασία γιά τή θεραπεία δέν έχει τί άρρώστεια έχει ό άσθενής αλλά τί νομίζει ότι έχει». Αυτή είναι ή γνώμη τών γιατρών. Ή άπόσταση άνάμεσα στό σύγχρονα συμπεράσματα τής Ιατρικής και στό θαύματα τής 'Επιδαύρου είναι μόλις ένα βήμα.

Τεμάχιο ελληνικού άγγείου άγνώστου χρονολογίας· παριστάνει τόν Άσκληπιό νά δίνει νερό στό φίδι του.

Ο ΣΟΠΕΝ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Του ROBERT KEMP

(Από τό «France Illustration», Παρίσι)

Στις 17 Οκτωβρίου του 1949 στις 2 τό πρωτό συμπληρώθηκαν έκατό χρόνια από τήν ήμέρα του θανάτου του Σοπέν. Τή μισή του ζωή σχεδόν, ό Σοπέν τήν πέρασε στό Παρίσι. «Πέρασε άνάμεσα μας σάν όπτασιο» έλεγε ό Αίστ. Τήν όπτασία όμως αυτή όλοι τήν άγάπησαν πολύ και τήν άγαπούν ακόμα. «Άγαπητέ, καλέ μου Σοπέν...» του έγραψε ό μεγάλος ζωγράφος Ντελακρουά πού δέν συνήθιζε νά σκορπάη τή στεοργή του. «Ήταν άγνός σάν δάκρυ» είπε κάποιος άλλος. Τό έργο του μέ τή φινέσα του και τήν πρωτοτυπία του άφήνει έκστατικούς τούς άνθρωπους. Τά παιδιά μαθαίνοντας πιάνο σκοτώνουν άλύπητα τά «Νυκτερινά» και τς «Μαζούρες»—τίς μαζούρες πού είναι, γιά τούς Γάλλους, δυσκολώτερες άπ' όλα τά άλλα κομμάτια του—του άφιερώνουν όμως όλη τους τή θέληση. Οί κοπέλλες μπορεί νά παιζουν άσχημα, όνειροπολούν όμως τόσο ώραία!

Τό χάρισμα τής μουσικής του είναι ότι ένώνει τς ψυχές τών ανθρώπων όλων τών χωρών, πλούσιους και φτωχούς.

Αυτός ό νοσταλγός, αυτή ή όπτασία έζησε στό Παρίσι «άποζητώντας τόν τόπο της» σάν τήν Μινιόν. Κανείς τότε δέν ήξερε ότι ό Σοπέν ήταν μισο-Γάλλος, άφού ό πατέρας του ήταν γνήσιο παιδί τής Λωρραίνης και είχε γεννηθώ στό Μαρκενβίλ κοντά στό Σιόν, στις 15 Άπριλίου του 1771. Γιατί ό Σοπέν—τουλάχιστον φαινομενικά—άποσιωπούσε πάντα αυτό τό ζήτημα, μένει μυστήριο. Ό πατέρας του, πού έφυγε πολύ νέος και πήγε στή Βαρσοβία, δέν του

έλεγε άραγε ποτέ τίποτα γιά τή Λωρραίνη;

Ό γυιός του δέν μιλούσε ποτέ γι' αυτό· δέν θέλησε νά έπισκεφθώ τή χώρα από όπου καταγόταν ή οικογένεια του πατέρα του. Ύπαρχει βαθύτερος λόγος πού ή καρδιά του Σοπέν μεταφέρθηκε στή Βαρσοβία. Ό πατριωτισμός του δέν ήταν διχασμένος. Τόν έθαψαν στή Γαλλία στό Πέρ· Λασαίτ, αλλά έρραναν τόν τάφο του μέ γή τής Πολωνίας, αυτήν πού του είχαν δώσει οί γονείς του μέσα σ' ένα φυλαχτό, όταν έφευγε.

Στό Παρίσι ό Σοπέν άλλαξε όκτώ σπίτια. Φθάνοντας στή Γαλλική πρωτεύουσα μέ έλάχιστα χρήματα και τή μαγευτική του δεξιοτεχνία, έγκαταστάθηκε σ' ένα πολύ μικρό διαμέρισμα τής λεωφόρου Πουασσониέρ. Από τό μπαλκόνι του έβλεπε νά περνούν τά άμάξια, οί πολιτικές διαδηλώσεις. Δέν του χρειάζονταν παρά λίγα λεπτά γιά νά πάη στήν όπερα ν' άκούση τόν Λομπλός και τήν Μαλιμπράν, νά κάτση ίσως δίπλα στόν συνομηλικό του Μυσέ—είχαν γεννηθώ και οί δυό στό 1810—και νά μεθύση μέ τή μουσική του Μπελλίνι. Ό Μπελλίνι γοήτευε τόν Σοπέν μέ τς μακρόχες μελωδίες του, λιτές, μέ τόσο άπολαυστικές, σάν γοργά φτερουγίσματα χαλιών σόν καθαρό ούρανό. Ποιός μπορεί νά έξηγήσθ τή γοητεία τής «Κάστα Ντίβας»; Και ποιός μπορεί νά αναλύσθ τή μαγεία τής μουσικής του Σοπέν, πού είναι σάν δαχτυλίδι καπνού πού γλυστερά και χάνεται σόν άέρα. Από τό σπλί αυτό πήγε μέ συστατικά γράμματα στόν Πατέρ και τόν Καλκμπρέννερ

για νά τοῦ διδάξουν μουσική. Ὁ Καλκμπέρνερ τοῦ εἶπε πὼς ἔπρεπε νά μελετήσῃ τρία χρόνια. Ὁ μέγας αὐτοῦ δάσκαλος τοῦ πιάνου ἔδειξε περισσότερη ὑπερηφάνεια ἀπὸ τὸν Διστ μπροστὰ στὸ ταλέντο τοῦ Σοπέν. Ὁ Διστ μαγεύτηκε καὶ σκλαβώθηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸ σίγουρο «toucher» τοῦ Σοπέν δὲν κουραζόταν νά σκύβῃ πάνω ἀπὸ τὸ πιάνο καὶ νά παρακολουθῇ τὰ δάχτυλά του, λὲς γὰρ νὰ τοὺς πάρῃ τὸ μυστικό τους.

Ἀπὸ τὸ ἴδιο σπίτι ξεκίνησε ὁ Σοπέν, ντυμένος ὅσο καλύτερα μπορούσε, γιὰ νὰ δώσῃ στὴν αἴθουσα Πλεγιέλ, τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1832, τὸ πρῶτο του ρεσιτάλ. Ὅλοι οἱ Πολωνοὶ τοῦ Παρισιοῦ βρίσκονταν ἐκεῖ. Ὁ Σοπέν ἀρχίζει νά δίνει μαθήματα πού γρήγορα πληθαίνουν. Τὸν παρουσιάζουν στὴν οἰκογένεια Ρότσιλντ. Ἐφάνε νὰ τὸν ἀκούσῃ κανεὶς γιὰ νὰ θαμπαωθῇ... Οἱ Πολωνοὶ ἀριστοκράτες, οἱ πρόσφυγες, τὸν θεωροῦν δικό τους καὶ παρασύρουν στὸ θαυμασμό τους τοὺς ἀριστοκράτες καὶ τοὺς πλούσιους Παρισίους. Ὁ Σοπέν ἀγοράζει ἕνα ἀμαξάκι καὶ ἄσπρα γάντια. Συχνὰ μοῦ ἔλεγε ἡ νοιά μου πὼς εἶχε δὴ μὲ τὰ μάτια της τὸν Σοπέν νά ἀφήνῃ ἐπὰν στὸ πιάνο τὸ καπέλλο του καὶ τὰ ἄσπρα αὐτὰ γάντια γιὰ νὰ ἀκούσῃ τίς μαθητηριές του νὰ «ντεσιφράρουν» τὰ πρῶτα κομμάτια τοῦ δασκάλου τους. Ποιὸς νὰ ἔχῃ κρατήσῃ ἄραγε γιὰ ἐνθύμιο τὰ γάντια πού ζέσταναν τὰ κρύα, εὐκίνητα χέρια, πού ὅταν ἀνοίγαν ἔπιαναν χωρὶς καμιά δυσκολία ἐντεκα νότες;

Μένει λίγο δάσκειμα σ' ἕνα μικρὸ ξενοδοχεῖο καὶ μετὰ πηγαίνει σ' ἕνα ἄλλο διαμέρισμα τῆς ὁδοῦ Σωσσέ ντ' Ἀντέν. Τρίτος σταθμὸς στὸ Παρίσι.

Εἶναι μιὰ φωτεινὴ περίοδος τῆς ζωῆς του. Φαίνεται πὼς στὸ σπίτι αὐτὸ ὁ Σοπέν δεχόταν πολὺ συχνὰ τοὺς μεγάλους καλλιτέχνες φίλους του. Ἦταν ὁμως ἀπὸ τότε διάφανος, ἀδυνατισμένος. «Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ

παθαίνει» ἔλεγε μὲ κάποια εἰρωνία ὁ μουσικὸς Ὁμπέρ. Τὴν ἐποχὴ πού ἔμεινε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι διαδραματίστηκε τὸ δεύτερο εἰδυλλίό του, ὁ ἄρραβῶνας του στὴ Δρέσδη μὲ τὴ Μαρία Βοτζίλσκα, μιὰ κοπέλλα 17 χρόνων, πού δὲν στάθηκε ἱκανὴ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ γιὰ πολὺ καιρὸ, νὰ τὸν ἀγαπᾷ ἀπὸ μακριά. Ὁ ἔρωτας αὐτὸς πέρασε ἀπὸτομα ἀπὸ τὴν αὐγὴ στὸ σούρουπο. Τὴν παραγοριὰ—ἀραγε παρηγορήθηκε ποτέ;—τὴν ἔφερε ἡ δυνατὴ, ἀπαιτητικὴ καὶ προστατευτικὴ Γεωργία Σάνδη πού τὸν πήγε ἀμέσως στὸ γιατρό. Αὐτὸς δὲλωσε πὼς ὁ Σοπέν δὲν ἦταν φυματικός καὶ οἱ τὸ κλίμα τῆς Μαγιόρκας θὰ τοῦ ἔκανε καλὸ. Ἐφυγαν λοιπὸν ὅλοι μαζί, ἡ Σάνδη, τὰ δυὸ παιδιά της, ὁ μουσικὸς. Τὸ Παρίσι ἔχασε τὸν Σοπέν. Ἀπὸ τὴ θλιβερὴ διαμονὴ στὴν Πάλαμα τῆς Μαγιόρκας, οἱ Παριζιάνοι δὲν ἔχουν πιά κανένα ἐνθύμιο. Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, στὸ σπίτι τῆς Βάνδας Λαντόφσκα, τῆς μεγάλης Πολωνίδας πιανίστριας, ὑπῆρχε τὸ πιάνο πού εἶχε ὁ Σοπέν στὴ Μαγιόρκα. Οἱ κατακτητὲς ὁμως τοῦ 1940 λεηλάτησαν τὸ σπίτι καὶ ἡ Λαντόφσκα ἔφυγε στὴν Ἀμερική. Κανεὶς δὲν ξέρει τί ἔγινε τὸ πιάνο. Ἦταν ἕνα πιάνο Πλεγιέλ πού ζήτησε ὁ Σοπέν νὰ τοῦ στείλουν στὸ ἐρημητήριό του τῆς Μαγιόρκας. Σ' αὐτὸ ἔπαιξε γιὰ πρώτη φορὰ τὰ Πρελούδια του καὶ μάλιστα ἐκεῖνο πού ἔγραψε ὕστερα ἀπὸ μιὰ νύχτα θύελλας ὅταν εἶχε μείνει μόνος στὸ πένθιμο σπίτι. Εἶναι τὸ πρελούδιο τῆς «στάλας τοῦ νεροῦ». Ποιὸ εἶναι ὁμως ἀκριβῶς; Τὸ 6ο, τὸ 8ο, τὸ 13ο ἢ τὸ 17ο; Ἡ συζήτηση δὲν ἔχει ἀκὸμῃ τελειώσει.

Τὸ καραβάνι Σάνδης-Σοπέν γυρίζει στὸ Παρίσι στίς 11 Ὀκτωβρίου 1839, καὶ μένει σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ δυὸ «παριγιόν» πού εἶχε νοικιάσει ἕνας φίλος του γι' αὐτὸν καὶ τὴ Γεωργία Σάνδη. Ἐκεῖ ὁ Σοπέν παίξει μπροστὰ στοὺς φίλους τῆς Σάνδης. Πιὸ πολὺ ὁμως ἔμεινε κλει-

σμένος στὸ δωμάτιό του μπροστὰ στὸ πιάνο γράφοντας καὶ σβήνοντας ἀδιάκοπα, ἀνικανοποίητος ἀπὸ τίς συγχωριδίες του. Οἱ ἐκδότες ὡς σήμερα ἔχουν διαρκῶς σκοτοῦρες μὲ τὰ χειρόγρατά του. Ὁ «Ραφαὴλ τοῦ πιάνου...», ὅπως τὸν ὠνόμασε ὁ Χάινε, δούλευε τὰ χρόνια περισσότερο ἀπὸ τὸν Ραφαὴλ. Δὲν μελετᾷ τὴν παιδαριώδη ἁρμονία τοῦ Ὁμπέρ. Ἀνακαλύπτει, προφητεύει.

Ὑστερα ἀπὸ τρία χρόνια ὁ Σοπέν πηγαίνει νὰ ζήσῃ σ' ἕνα ἄλλο, πρὸ ἡσυχου σπίτι τῆς πλατείας τῆς Ὀρλεάνης. Ἀπὸ κεῖ κάνει μιὰ ὕστατη προσπάθεια γιὰ ἕνα ταξίδι στὴν Ἀγγλία καὶ τὴ Σκωτία. Οἱ σχέσεις του μὲ τὴ Γεωργία Σάνδη εἶχαν ὁ κοπῇ. Ὑστερα ἀπὸ τὸν χωρισμὸ ὁ Σοπέν δὲν μπορεῖ νὰ εἶχε παρὰ μιὰ μόνο ἐπιθυμία. Νὰ φύγῃ ἀπὸ ἕνα περιβάλλον δυσάρεστο καὶ ταλαιπωρῶν. Δὲν εἶχε ὁμως χρήματα. Ἡ ἀδυναμία του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ δίνει συναυλίες. Τὸ τελευταῖο κοντσέρτο τὸ ἔδωσε στὴν Αἴθουσα Πλετσέρτο τὸ ἔδωκε στὴν 16 Φεβρουαρίου 1848. Τὰ γιὰ στίς 16 Φεβρουαρίου 1848. Τὰ δάχτυλά του ἄγγιζαν ἀνάσφαρα τὰ πληκτρα καὶ οἱ νότες μόλις πού ἀκούγονταν. Καὶ τὰ μαθήματα εἶχαν τελειώσει. Δὲν εἶχε πιά τὴ δύναμη ν' ἀσχοληθῇ μὲ τίς ὑποθέσεις του καὶ ἡ Σάνδη τὸν εἶχε ἐγκαταλείψει.

Οἱ φίλοι του τοῦ βρῆκαν ἕνα φθινοπώρο διαμέρισμα στὴν ὁδὸ Σαγιό. Γιὰ τὰ μαθήματα πληρώνονταν 20 φρ. τὴν ὥρα. Ἦταν ὁμως ἀκόμῃ λιγότερα γιατί δὲν μετροῦσε ποτὲ τὸν καιρὸ του καὶ χάριζε τίς ὥρες του γενναϊόδωρα. Δυὸ κυρίες φίλες του προσπάθησαν μὲ μεγάλη διακριτικότητα νὰ τὸν βοηθήσουν δίνοντάς του 25.000 φράγκα. Ὑπέφερε τὰς τοῦ 25.000 φράγκα. Στὸ πολὺ γι' αὐτὸ, διαμαρτυρήθηκε. Στὸ τέλος δέχτηκε τὰ μισά. Στὸ μικρὸ φθινοπώρο διαμέρισμα ἔμεινε μόνο ἕξη ἑβδομάδες. Ὑστερα μεταφέρθηκε στὸ ἐβρομάδες τοῦ Παρισιοῦ πού τόσο ἀγαποῦσε, στὴν πλατεία Βαντόμ.

Ὁ γδοὺς καὶ τελευταῖος σταθμὸς ὁ θάνατος. Ἐχουν ἀκουστῇ τὸ-

σες διαφορετικὲς λεπτομέρειες γιὰ τίς ὥρες τῆς ἀγωνίας τοῦ Σοπέν, ὥστε ὁ θάνατός του ἔχει γίνῃ ρωμαντικὸ μυθιστόρημα. Ποιὸς δὲν ἔχει δὴ τὸν πίνακα στὸν ὁποῖο ἡ πιστὴ του φίλη, ἡ κόμισσα Ποτόκα, ὄρθιια μπροστὰ στὸ πιάνο πού εἶχαν τραβήξῃ κοντὰ στὸ κρεβάτι του, τραγουδαὶ κλαίγοντας; Ἄλλοι λένε πὼς τραγουδαὶ μιὰ ἄρια τοῦ Μπελλίνι, ἄλλοι τοῦ Περγκολέζε. Ἡ ἀνεψιὰ ὁμως τοῦ Σοπέν ἀρνεῖται πὼς ἔγινε κατὰ τέτοιο, καὶ αὐτὴ ἤξερε ἀρκετὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ τοῦ Σοπέν, τὴ Λουίζα, πού εἶχε τρέξῃ ἀπὸ τὴ Βαρσοβία κοντὰ του. Οὔτε πιάνο, οὔτε τραγοῦδι. Τόσο τὸ χειρότερο. Ὁ μύθος εἶναι τόσο ὁμορφος... Ψέμα καὶ ἀλήθεια ἐνάθησαν σ' ἕνα ἀδιάσπαστο σύνολο. Βέβαιον εἶναι μόνο ὅτι ὁ γλύπτης Κλέβικερ πού εἶχε παντρευτῇ τὴν κόρη τῆς Σάνδης ἔβγαλε τὸ ἐκμαγεῖο τοῦ Σοπέν, αὐτὸ πού ἔβρουσε ὅλοι, καὶ πὼς ὁ γιατρὸς Κρυβεγιέ ὑπακούοντας στὴν ἐπιθυμία τοῦ Σοπέν πού φοβόταν ὅτι «ἡ γῆ θὰ τὸν ἔπνιγε ἂν τὸν ἔθαβαν ζωντανό», ἀνοίξε τὸν νεκρὸ καὶ ἔβγαλε τὴν καρδιά του.

Ὁ μεγαλύτερος ἐρμηνευτὴς τῆς μουσικῆς τοῦ Σοπέν πού ἀκούσαν ποτὲ οἱ ἄνθρωποι τοῦ αἵωνα μας ἦταν ὁ Παντερέφσκι. Κανένας ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μεγάλο Πολωνὸ δὲν μπορούσε νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ νὰ μιμνήσκῃ καλύτερα τὴ μαρτυρικὴ του παρτίδα μέσα ἀπὸ τὴ μουσικὴ τοῦ Σοπέν, τὴ φλογερὴ ἀνασάτωση μιὰς Πολωνέζας, τὰ ἀγροτικὰ θέματα καὶ τίς χορούμενες γιορτὲς μιὰς Μαζούρκας, τοὺς θρούλους, τὰ ἐθνικὰ ποιήματα πού ἐμπνέουν τίς Μαζούρκες, τίς οὐνεροπολήσεις τῶν Νυκτερικῶν. Ὁ Παντερέφσκι δὲν ἔπαιξε Σοπέν. Δεχόταν μέσα του τὴν ψυχὴ του. Ἐνσάρκωνε τὴν ὁπτασία του. Νομίζω πὼς προτοτυπερῶσε καὶ σκληρύνουν τὰ χέρια του πού τοὺς ἔκανε μασσὰς προτοῦ καθίσῃ στὸ πιάνο, ὁ Παντερέφσκι εἶχε βρῇ τὸ «toucher» τοῦ Σοπέν. Ὅταν ἀκούῃ κανεὶς ἄλλους μεγάλους

Καλαδιώκοντες τὸς λαθρεμπόρους ναρκωτικῶν

Ανέλαβα τὴ διοίκηση τῆς Ἀστυνομίας τοῦ Καίρου ἀπὸ τὸν Χάρβεϋ Πασᾶ στὰ 1917 καὶ ἀπὸ τὰ 1919 ὡς τὰ 1924 τὰ πολιτικά κινήματα καὶ οἱ δολοφονίες δὲν μοῦ ἔδωσαν πολὺ καιρὸ γιὰ νὰ σκεφθῶ τίποτ' ἄλλο. Γι' αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ πῶ πότε ἀκριβῶς ἄρχισε νὰ γίνεται σοβαρὸ τὸ ἐμπόριο ναρκωτικῶν ὥστε νὰ γίνῃ ἀφορμὴ νὰ ἀρχίσῃ ὁ ἀγώνας. Ὑποθέτω πὺς αὐτὸ ἐγίνε σιγά-σιγά.

Τὰ χρόνια πού ἔμεινα στὶς ἐπαρχίες δὲν ἀντιμετώπισα σχεδὸν καθόλου αὐτὸ τὸ πρόβλημα, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγῳ ὅτι δὲν ὑπῆρχε παρὰ μόνον στὶς φτωχοσυνοικίες μερικῶν μεγάλων πόλεων ὅπως π.χ. ἡ Τάντα. Οἱ φελλάχοι ἦταν γεροὶ καὶ εὐτυχισμένοι καὶ δὲν χρειάζονταν τονωτικὸ γιὰ νὰ ἐργάζωνται στὰ χωράφια τους. Μόνον ὅταν εἶδα ἀπὸ κοντὰ τὰ φρικτὰ ἀποτελέσματα τῆς ἡρωΐνης ποτίστηκα μὲ φοβερὸ μίσος ἐναντίον ἐκείνων πού πλούτιζαν ἐνθαρρύνοντας τοὺς συνανθρώπους τους νὰ καταστρέφουν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ τους.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἔκανα νυχτερινές ἐρευνες καὶ ἤξερα ἀπ'

ἔξω τὶς φτωχογειτονίες ὅπου τὶς φιλονεικίες καὶ τὰ νευρικά γέλια τῶν χασισοποτῶν εἶχαν ἀρχίσει νὰ τὰ ἀντικαθιστοῦν οἱ σκελετωμένες σκιές τῶν ἡρωϊνομανῶν πού γλυστοροῦσαν γύρω ἀπὸ τοὺς τενεκέδες τῶν σκουπιδιῶν.

Στὰ 1928 ἄρχισα νὰ καταλαβαίνω πὺς γινόταν κάτι πού δημιουργοῦσε ἓνα νέο πληθυσμὸ στὶς φτωχοσυνοικίες τοῦ Καίρου, πληθυσμὸ πού ὁμοίό του δὲν εἶχαμε δῆ ποτὲ πρὶν. Γιὰ πρώτη φορὰ τότε μάθαμε γιὰ τὶς ἐνδοφλέβιες ἐνέσεις τῆς ἡρωΐνης καὶ γρήγορα εἶδαμε τὰ θύματά της. Γρήγορα παρουσιάστηκε ἓνα νέο στοιχεῖο στὴ συνοικία Μπουλάκ. Ἄλλοτε ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς τῆς πυκνοκατοικημένης συνοικίας τοῦ Καίρου ἀποτελεῖτο κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἀπὸ τοὺς τραχεῖς ἐργατικούς τύπους τῆς Ἀνω Αἰγύπτου πού, ἀφοῦ κάθε χρόνον μετανάστευαν ἀπὸ τὰ νότια χωριά τους — (ὅπου δὲν ὑπῆρχε δουλειὰ τὴν ἐποχὴ τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου) — ἔμεναν στὸ Κάιρο, στὴν Ἀλεξάνδρεια ἢ στὸ Δέλτα γιὰ νὰ βροῦν δουλειὰ.

Τώρα ἀρχίσαμε νὰ βρίσκουμε ἀνθρώπους ἐρεΐπια ξαπλωμένους στὰ χωράφια τοῦ Μπουλάκ, σκε-

λετωμένα χλωμὰ φαντάσματα πού δὲν ἔμοιαζαν μὲ τοὺς τύπους πού ἔεραμε· καὶ ὅταν τοὺς ρωτοῦσαμε παραδέχονταν ὅτι ἡ ἡρωΐνη τοὺς εἶχε καταντήσῃ ἔτσι. Στὴν ἀγορὰ ἡ ἡρωΐνη ἦταν ἀκόμη τότε σχεδὸν ἀνόθευτη καὶ γι' αὐτὸ πολὺ δυνατὴ· τὸ νοσοκομεῖο τοῦ Μπουλάκ γρήγορα γέμισε μὲ ἀνθρώπινα συντρίμια ἀπὸ κάθε τάξη τῆς Αἰγυπτιακῆς κοινωνίας. Μιὰ νύχτα περικύκλωσα ὅλη τὴν περιοχὴ καὶ μάζεψα 200 ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀξιολύπητα πλάσματα καὶ τοὺς ἀνέκρινα ὁ ἴδιος. Ἦταν ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε τάξη, ἐργάτες, γυιοὶ μικροκαταστηματάρχων, σωφῆρες, βιοτέχνες, υπάλληλοι κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἀκόμη καὶ γυιοὶ πλουσιῶν πολιτῶν. Ὅλοι ἐρεΐπια ἀπὸ τὴν ἡρωΐνη. «Πὺς ζοῦσαν;» θὰ ρωτοῦσατε. Δὲν ζοῦσαν· ἀπλῶς ὑπῆρχαν. Δυὸ δόσεις τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὴν ἐποχὴ κόστιζαν περίπου τρία σελλίνια. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ἀκόμη ἀρκετὰ δυνατοὶ ὥστε νὰ βγάσουν λίγα πιάστρα μὲ τὴ δουλειὰ τους, οἱ ἄλλοι ὅμως ζοῦσαν ζητιανεύοντας ἢ κλέβοντας, καὶ τὴ λίγη τροφὴ πού χρειάζονταν τὴν ἔβρισκαν ψαχουλεύοντας στοὺς τενεκέδες τῶν σκουπιτιῶν διὼν ἔξω ἀπὸ τὶς πίσω πόρτες τῶν ξενοδοχείων καὶ τῶν ἐστιατορίων.

Ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἄρχισε ἡ ἀστυνομία νὰ μαζεύῃ πεθαμένους ἀπ' αὐτὴ τὴ συνοικία. Στὴν ἀρχὴ νομίσαμε ὅτι ἦταν ἀπλῶς τοξικομανεῖς πού ὄχι πεθάνει ἀπὸ ἐξάντληση ἢ ὑπερβολικὴ δόση ναρκωτικῶν, ὡ-

σου μὴ μέρη οἱ ὑγείονομικὲς ἀρχὲς δήλωσαν ὅτι ὁ θάνατός τους ὀφειλόταν σὲ κακοήθη ἐλνοσία καὶ ὄχι σὲ δηλητηρίαση ἀπὸ ναρκωτικά. Ὅρισμένα σημάδια πού εἶχαν στὰ χέρια τους ἔδειχναν ὅτι ἦταν τοξικομανεῖς· ἡ ἐρευνα ἔδειξε ὅτι εἶχε ἀρχίσει ἐπιδημία κακοήθους ἐλνοσίας καὶ χωρὶς ἀμφιβολία αἰτία ἦταν ἡ βελόνα καὶ ἡ σύριγγα πού τὴν χρησιμοποίησαν σὲ κάποιον πού ἔπασχε ἀπὸ ἐλνοσία καὶ ὕστερα τὴν ξαναχρησιμοποίησαν χωρὶς ἀπολύμανση καὶ στοὺς ἄλλους πού περίμεναν οὐρὰ.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1929 ὁ Μουχάμεντ Μαχμούντ Πασά, τότε πρωθυπουργός, εἶχε τρομοκρατηθῇ, ὅπως κι ἐγώ, ἀπὸ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἡρωΐνης, ὄχι μόνον στὶς πόλεις ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε χωριὸ τῆς χώρας. Τὰ εἰρηνικά, εὐτυχισμένα χωριά τῆς ἐποχῆς πού ἤμουν ἐπιθεωρητής, εἶχαν καταστραφῇ ἀπὸ τὰ ναρκωτικά καὶ δὲν γινόταν καμιά σοβαρὴ ἐνέργεια γιὰ νὰ τὰ ἐμποδίσουν. Ἄν τὸ κακὸ περιοριζόταν στὶς ἀνώτερες καὶ μορφωμένες τάξεις τῶν πόλεων δὲν νομίζω ὅτι θὰ μὲ ἀναστάνε τόσο· ἀλλὰ ὅταν συγκέντρωσα ὅσους ἀριθμούς ἦταν δυνατό καὶ ὑπολόγισα ὅτι ἀπὸ συνολικὸ πληθυσμὸ 14.000.000 ὁ μισὸς ἴσως ἦταν σκλάβος τῶν ναρκωτικῶν, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι πού ἀποτελοῦσαν τὴ σπονδυλικὴ στήλη τῆς χώρας, σκέφθηκα πὺς αὐτὴ ἦταν μιὰ δουλειὰ πού ἔβριζε τὸν κόπο νὰ γίνῃ

βαθμὸ τοῦ Λέουα (ἀντιστράτηγος) καὶ τὸν τίτλο τοῦ Πασᾶ. Ἀργότερα ἔγινε Γενικὸς Διοικητὴς τῆς Κεντρικῆς Αἰγυπτιακῆς Ὑπηρεσίας Διῶξεως Λαθρεμπορίων τοῦ «Ἡ ὑπηρεσία μου στὴν Αἴγυπτο 1902-1946», πού ἐξεδόθη στὸ Λονδίνο ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Τζὼν Μάρραιη, ἀφηγεῖται τὴ δράση του στὴν Αἴγυπτο ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια.

από δοκιμές που είχε κάνει, είχε βρή ότι από όλα τα κόκκαλα του ανθρώπινου σώματος, μόνο το κρανίο αν κοπανιζόταν καλά έδινε το κατάλληλο υλικό για να νοθεύσει την μικρή ποσότητα της ήρωϊνης που μπορούσε να αγοράσει. Και όπως ζούσε κοντά στα παλιά νεκροταφεία, γύρω από τους τάφους των Μαμελούκων, δεν της ήταν δύσκολο να βρείσκει άφθονα κρανία σκορπισμένα στα αρχαία αυτά νεκροταφεία και ύστερα με όλη της τη δύναμη να τα κοπανίζει και να φτιάχνει ένα φθηνό νόθευμα πού, όπως φαίνεται, δεν ένοχλούσε τα σκληρά ρουθούνια των λατόμων της συντοκίας Χαλίφα.

Ένα από τα πιο σπουδαία χαρακτηριστικά των τοξικομανών της Αιγύπτου ήταν η φλογερή επιθυμία που είχαν να γιατρευτούν από το πάθος τους. Κατεστραμμένοι από τα ναρκωτικά δεν είχαν οι ίδιοι τη δύναμη να σταματήσουν και όσα μπορούσαν να κερδίσουν ή να κλέψουν τα ξόδευαν για να αγοράσουν αυτό το δηλητήριο. Χιλιάδες φορές ήρθαν άνθρωποι στην αστυνομία και κατήγγειλαν τον εαυτό τους ως τοξικομανή, δείχνοντας για απόδειξη τα ναρκωτικά που είχαν στις τσέπες τους και παρακαλώντας να τουςβάλουμε στη φυλακή γιατί αυτό θα ήταν η μόνη ευκαιρία για να τα ξεσυνηθίσουν.

Το μόνο που μπορούσε κανείς να κάνει ήταν να θεωρήσει την τοξικομανία και την κατοχή ναρ-

κωτικών ως ποινικό παράπτωμα και να καταδικάσει τα θύματα σε αρκετά μεγάλη φυλάκιση για να ξεσυνηθίσουν τα ναρκωτικά και να ξαναγυρίσουν στην παληά τους ζωή και στα παληά τους ενδιαφέροντα. Πολλές φορές οι ιατρικές αρχές της Αγγλίας και της Γενεύης μας επέκριναν για την φαινομενικά σκληρή μας συμπεριφορά απέναντι ανθρώπων που έπασχαν διανοητικά και που δεν ήταν εγκληματίες. Έγώ όμως νομίζω πως με τις συνθήκες εκείνες αυτό ήταν κάτι που δεν μπορούσαμε να το αποφύγουμε και τ'αποτελέσματα με δικαίωσαν. Είναι φανερό πως αν χρησιμοποιούσαμε αυτό το μέτρο σε ορισμένες περιπτώσεις, θα είχε μοιραία αποτελέσματα· δεν συνέβη όμως έτσι και με τους Αιγυπτίους εργάτες. Η αλήθεια είναι ότι τις πρώτες ημέρες υπέφεραν φοβερά από τη στέρηση του ναρκωτικού, δεν πέθαιναν όμως και σε λίγο καιρό έπαιναν να υποφέρουν και να το επιθυμούν.

Δέν χρειάστηκε να περάσει πολύς καιρός για να εφαρμοστεί τις θεωρίες της η καινούρια Κεντρική Υπηρεσία Διώξεως Λαθρεμπορίου Ναρκωτικών. Το πρόγραμμά μου ήταν να αγνοήσω, προς το παρόν, το τοπικό λιανικό εμπόριο και να συγκεντρώσω όλη μου την προσοχή στην ανακάλυψη της Ευρωπαϊκής πηγής—απ'όπου χιλιάδες κιλά ήρωϊνης έμπαιναν στη χώρα.

Το καλύτερο μέρος για κυνήγι ήταν τα λιμάνια, κυρίως ο Πειραιάς και η Ίσταμπούλ. Ήμασταν πολύ τυχεροί, στην εκλογή των πρακτόρων που είχαμε στην Ίσταμπούλ στα 1930, τότε που ένα έργοστάσιο στις όχθες του Βοσπόρου ήταν η πηγή του λαθρεμπορίου μορφίνης και ήρωϊνης που γινόταν με την Αϊγυπτο. Το έργοστάσιο είχε αποβάθρα, μπορούσε όμως κανείς να πάει και από τη ξηρά. Έπειδή ο Βόσπορος ήταν πάντα γεμάτος από μικρά πλοία, για ένα ή δυο παραπάνω δεν γινόταν λόγος, και μια μέρα ο πράκτορας μας από τη βάρκα του παρακολούθησε μια βενζινακάτο να ξεφορτώνει κάτι βαρειά σακιά στο έργοστάσιο και να φορτώνει καμιά δεκαπενταριά ξύλινα κιβώτια που ύστερα πήγε και τα ξεφόρτωσε σε μια άδεια αποθήκη του Γαλατά.

Μυστικές έρευνες επιβεβαίωσαν ότι τα κιβώτια αυτά περιείχαν ήρωϊνη και οι πράκτορες άρχισαν να παρακολουθούν συνεχώς την αποθήκη. Τέσσερεις ή μέρες αργότερα είδαν να μεταφέρονται στην αποθήκη 60 καινούριοι τενεκέδες πετρελαίου των 4 γαλλονιών και η δουλειά άρχισε με κλειστές τις πόρτες. Την άλλη μέρα αγόρασαν 750 κιλά λακτόζη από ένα φαρμακοποιό της Ίσταμπούλ και τα μετέφεραν στην αποθήκη· την άλλη μέρα πάλι πήγαν εκεί τέσσερεις υδραυλικοί που εργάστηκαν ως τη νύχτα για να κολλήσουν

τους τενεκέδες. Αφού όλα τελείωσαν, το άλλο πρωί έβαλαν αριθμούς με μογιό στα 15 κιβώτια που περιείχαν τους τενεκέδες και τους πήγαν με αυτοκίνητο σε μιαν άλλη αποβάθρα και από εκεί με βενζινακάτο σ'ένα ιταλικό πλοίο. Ως τότε ο πράκτορας μας είχε μάθει ποιός ήταν ο κάτοχος του εμπορεύματος όπως και οι τέσσερεις συνεταίροι του που είχαν πάει πολλές φορές στην αποθήκη και έμπαιναν μέσα αφού έδιναν το σύνθημα, τέσσερεις κτύπους στην πόρτα.

Τότε ο πράκτορας μας μας τηλεγράφησε στο Κάιρο και μας έδωσε τις διαστάσεις των κιβωτίων, τους αριθμούς τους και συγχρόνως μας πληροφόρησε ότι είχαν φορτωθεί στο βαπόρι και είχαν καταγραφεί στον κατάλογο εμπορευμάτων ως «άποσυντεθειμένη λακτόζη» και ότι προσορισμός ήταν η Νεάπολη. Μόλις η Υπηρεσία πήρε αυτές τις πληροφορίες επικοινωνήσε με τις Ιταλικές αρχές που τηλεγράφησαν στον πλοίαρχο του βαποριού για να τον ειδοποιήσουν για το περιεχόμενο των κιβωτίων και συγχρόνως στην αστυνομία της Νεάπολης για να παρακολουθήσει ή να συλλάβει όποιον θα πήγαινε να τα παραλάβει. Φαίνεται όμως ότι κάποιος θα τους είχε ειδοποιήσει γιατί πέρασαν δέκα μέρες και δεν πήγε κανένας να παραλάβει το εμπόρευμα. Τότε η αστυνομία και οι τελωνειακές αρχές άνοιξαν τα κιβώτια· επτά από τα δεκαπέντε περιείχαν 84 κιλά ήρωϊ-

νης. Ἡ ἡρωίνη, χωρίς ἀμφιβολία, θὰ φορτωνόταν ἀργότερα γιὰ τὴν Αἴγυπτο, ὅπου ὁ ἔμπορος θὰ κέρδιζε 120 αἰγυπτιακὲς λίρες στὸ κιλό. Ἔτσι χάρη στὴν ἱκανότητα τοῦ πράκτορά μας καταστράφηκαν ναρκωτικὰ ἀξίας 10.000 λιγρών Αἰγύπτου.

Ἡ Ὑπηρεσία μας μὲ ἱκανοὺς πράκτορες σὲ ξένες χώρες γρήγορα κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ ἐξαιρετικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν ὁργάνωση τοῦ ἐμπορίου ναρκωτικῶν στὴν Εὐρώπη καὶ γιὰ τὶς ἀποστολὲς ποὺ προορίζονταν γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Διαρκῶς συγκεντρώνονταν ὅλο καὶ περισσότερες ἐνδείξεις ὅτι ἡ Ἰσταμπούλ εἶχε σχεδὸν πάρει τὴ θέση τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ὡς κέντρο τοῦ ἐμπορίου ναρκωτικῶν καὶ ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ πηγὴ ὅλης τῆς ἡρωίνης ποὺ ἐρχόταν στὴν Αἴγυπτο. Οἱ ἔμποροι ἄρχισαν νὰ μὴ νοιώθουν ἀσφάλεια στὰ παλιά τους λιμέρια στὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη ἐνῶ οἱ συνθῆκες ποὺ πρόσφερε ἡ Τουρκία φαίνονταν ἐξαιρετικὰ εὐνοϊκὲς γιὰ τὴ δουλειά τους. Ἦταν μιὰ χώρα στὴν ὁποία ἐπιτρεπόταν ἡ καλλιέργεια ὀπίου καὶ μάλιστα χώρα ποὺ ἔβγαζε τὴν καλύτερη ποιότητα ὀπίου ποὺ ὑπῆρχε στὸν κόσμος. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνηση δὲν δεσμευόταν ὅπως ἄλλες ἀπὸ τὶς διεθνεῖς συμφωνίες τῆς Γενεύης, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες μιὰ χώρα μποροῦσε νὰ κἀνῃ ἐξαγωγή ναρκωτικῶν σὲ μιὰ ἄλλη μόνο ἂν ἔπαιρνε ἄδεια ἐξαγωγῆς ἀπὸ τὴν ἐνδιαφερόμενη χώ-

ρα. Ἐπίσης ἡ Τουρκία εἶχε πολλὰ παράλια ἀπὸ ὅπου μπορούσαν νὰ φορτώνωνται κρυφὰ τὰ ναρκωτικὰ στὰ πλοῖα.

Τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1931 ἐπῆγα στὴ Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Γενεύης καὶ εἶχα τὸ δυσάρεστο ἔργο νὰ ἐκθέσω τὰ γεγονότα σχετικὰ μὲ τὴν Τουρκία. Αὐτὸ ἔγινε κάπως πιὸ εὐκολο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνηση εἶχε ἤδη δηλώσει ὅτι τοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1930 εἶχε στείλει στὸ ἐξωτερικὸ δύο τόννους μορφίνης καὶ τέσσερις ἡρωίνης. Ὡστόσο δὲν ἦταν κι εὐχάριστο νὰ πρέπη νὰ ἐξηγήσω ὅτι αὐτὸ ποὺ ἐκείνη θεωροῦσε νόμιμη ἐξαγωγή, ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν τὸ θεωροῦσε παράνομο. Ἡ συζήτηση ἦταν μᾶλλον ζωηρή, τὰ γεγονότα ὅμως ἦταν καθαρὰ καὶ τὸ ἴδιο φθινόπωρο πῆρα τὴν ἄδεια ἀπὸ τὴν Κυβέρνησή μου νὰ συνεχίσω τὶς ἐρευνες στὴν Ἰσταμπούλ καὶ στὴν Ἀγκυρα, ὅπου ὁ Ἰσμέτ Πασὰ μὲ δέχτηκε μὲ τὸν πιὸ φιλικὸ τρόπο. Ἐπρεπε τώρα ὁ Ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς στὴν Τουρκία νὰ ἐκθέσῃ τὴν κατάσταση στὸν Μουσταφὰ Κεμάλ Πασά· καὶ αὐτὸς ἀμέσως ὄχι μόνο κατάλαβε ὅτι ἡ Ἰσταμπούλ ἦταν ἀπειλὴ γιὰ τὴν υἱεῖα τοῦ κόσμου ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ χρῆση τῶν ναρκωτικῶν ἄρχισε νὰ ἐπεκτείνεται καὶ στοὺς ἀξιωματικούς τοῦ στρατοῦ του.

Γι' αὐτὸ διέταξε τὴν Τουρκικὴ Κυβέρνηση νὰ κλείσῃ τὰ τρία μεγάλα ἐργοστάσια καὶ ἔβγαλε νέους καὶ αὐστηροὺς νόμους ἐ-

ναντίον τοῦ ἐμπορίου ναρκωτικῶν. Οἱ ἀστυνομικοὶ τῆς Ὑπηρεσίας μας στὴν Ἀλεξάνδρεια διασκέδασαν πολὺ ὅταν ἀνακάλυψαν μιὰ ὁμάδα λαθρεμπόρων—ἄνδρες καὶ γυναῖκες—ποὺ, συνεννοήθηκαν μὲ τοὺς καμαρότους ἑνὸς πλοίου ποὺ βρισκόταν στὸ λιμάνι, καὶ πῆγαν νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦν μεταμφιεσμένοι σὲ καλόγηρες καὶ καλογέρους. Τοὺς συνέλαβαν τὴ στιγμὴ ποὺ ἀποβιβάζονταν, τοὺς ἔκαμν ἔρευνα καὶ βρῆκαν ὅτι εἶχαν κρυμμένα ἐπάνω τους πακέτα μὲ ἡρωίνη.

Μιὰ ἄλλη φορὰ σημαντικὲς ποσότητες χασίς καὶ ὀπίου ἤρθαν στὴν Αἴγυπτο μὲ τὰ ἔμπορικὰ τραῖνα τῆς Παλαιστίνης. Αὐτὸ ἔγινε ἀπὸ τοὺς σιδηροδρομικοὺς ποὺ στὸ κενὸ ὥρισμένων

ἐξαρτημάτων τῶν μηχανῶν εἶχαν τοποθετήσει πλάκες ναρκωτικῶν. Ὅσο γιὰ τοὺς μικρολαθρεμπόρους, αὐτοὶ δὲν ὑπῆρχε μέσο ποὺ νὰ μὴν τὸ χρησιμοποιοῦσαν. Ἀπὸ τὶς μαοῦνες ποὺ μετέφεραν ζῶα ἀπὸ τὴ Συρία ἔρριχναν στὶς ἀκτὲς ψόφια πρόβατα ποὺ ἡ κοιλιά τους ἦταν γεμάτη χασίς καὶ τὰ μάζευαν οἱ πράκτορες τους. Οἱ καμαρότοι ἔρριχναν ψόφια κοτόπουλα μὲ τὶς σγάρες τους γεμάτες ναρκωτικὰ καὶ οἱ ἀχθοφόροι ἔκρυβαν κουτιά μὲ ναρκωτικὰ ἀπὸ καουτσούκ ἢ μέταλλο στὰ πιὸ ἀπίθανα μέρη τοῦ σώματός τους.

Πολλὲς φορὲς κατώτεροι ὑπάλληλοι ξένων ἀποστολῶν ἔκαναν κατάχρηση τῶν διπλωματικῶν τους προνομίων καὶ μετέφεραν ναρκωτικὰ. Στὶς περιπτώ-

σεις αυτές τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα γιατί αν οι αποσκευές των διπλωματικών υπαλλήλων δεν είχαν ναρκωτικά, οι τελωνειακοί υπάλληλοι ή οι αστυνομικοί βρίσκονταν σε δύσκολη θέση.

Μια και σκοπεύω να ασχοληθώ με τον πόλεμο έναντι των εμπόρων ναρκωτικών που κράτησε περισσότερο από 20 χρόνια, αξίζει τον κόπο να μιλήσω για το πώς άρχισε και πώς τελείωσε ή ένοπλη αντίσταση των λαθρεμπόρων. Οι πιο τολμηροί και οι πιο επικίνδυνοι ήταν οι Άραβες της ερήμου. Την παλιά εποχή όπου το λαθραίο χασίς ερχόταν αποκλειστικά από την Ελλάδα και μεταφερόταν κρυφά με αραβικά καραβάνια στην Αίγυπτο μέσα από την Σαχάρα από τα λιμάνια της Κυρηναϊκής, οι Άραβες αυτοί ήταν καλά όπλισμένοι, καλύτερα από τους άντρες της παράκτιας αστυνομίας, και δεν δίσταζαν καθόλου να χρησιμοποιήσουν τα όπλα τους.

Την εποχή εκείνη ή Έρημος της Σαχάρας δεν είχε ακόμη χαρτογραφηθεί και ήταν άγνωστος τόπος για όλους, εκτός από τους ίδιους τους Άραβες, την παράκτια ένοπλη αστυνομία και λίγους εξερευνητές. Σήμερα πολλές χιλιάδες στρατός δικός μας έχει πολεμήσει στην έρημο, με τη διαφορά όμως, ότι ο χρόνος και η απόσταση έχουν εκμηδενιστεί από το αυτοκίνητο ενώ

στην εποχή μου το μόνο μεταφορικό μέσο ήταν η καμήλα.

Οι λαθρεμπόροι του χασίς είχαν δυο δρόμους να χρησιμοποιήσουν για να φέρουν το έμπορεύμα στην Αίγυπτο. Ο πρώτος ήταν να το ξεφορτώνουν στην Ντέρνα ή στη Βεγγάζη, στην Κυρηναϊκή, και να το μεταφέρουν προς το νότιο μέρος της ερήμου, να συνεχίζουν προς τα νότια στο Τζαγκμπάμπ και ύστερα προς την Όαση Αϊν Ντάλλα και Νταχλά από όπου ήταν εύκολο να μπουν στην Κοιλιάδα του Νείλου. Ο άλλος δρόμος ήταν να μεταφέρουν το έμπορεύμα με πλοίο σε ένα σημείο της ακτής μεταξύ Μάρσα Ματρούχ και Αλεξανδρείας και να προσπαθήσουν να το φέρουν στα περίχωρα της Αλεξανδρείας ακολουθώντας τον δρόμο μεταξύ Σαμπάχα και ακτής. Και οι δύο δρόμοι είχαν τις δυσκολίες τους. Ο νότιος δρόμος ήταν μακρύς, ανώμαλος, με μόνο δύο πηγάρια, αλλά ο παράκτιος δρόμος βρισκόταν ανάμεσα στη θάλασσα και στη Σαμπάχα και η παράκτια αστυνομία τον φύλαγε με πολλές περιπολίες κάθε μέρα.

Την εποχή εκείνη ο μεγαλύτερος και φοβερότερος από όλους τους λαθρεμπόρους της Ερήμου ήταν ο Άμπντ έλ-Άτι έλ Χασσούνα, ένας Άραβας από την Τρίπολη. Βάση του ήταν η Βεγγάζη, στην Κυρηναϊκή, όπου ωργάνωνε τα καραβάνια του ήσυχος και είχε καλά όπλισμένους

άνδρες για να τα προστατεύουν στην Αιγυπτιακή έρημο και να πολεμά με όποιον του έφερνε αντίσταση. Ένα χρόνο πριν μπώ στην αστυνομία είχε κάνει μάχη κοντά στο πηγάδι της Αϊν Ντάλλα, και ένας άνδρας της Παράκτιας Αστυνομίας — που την αποτελούσαν Σουδανέζοι — είχε σκοτωθεί. Ένας επιλοχίας συγγενής του, το είχε πάρει για οικογενειακή προσβολή και είχε αποφασίσει να εκδικηθεί το θάνατό του.

Στην παράκτια περιοχή μεταξύ Μάρσας Ματρούχ και Αλεξανδρείας γίνονταν κάθε μέρα περιπολίες από τους παράκτιους σταθμούς της Ντάμπα και του Έλ-Ίμαγίντ ως τους γκρεμούς της Σαμπάχα. Προσπαθούσαν να βρουν τα ίχνη των λαθρεμπόρων που πήγαιναν ανατολικά και αν τα ανεκάλυπταν υπήρχε η πιθανότητα να τους προλάβουν προτού φθάσουν στην Αλεξανδρεία. Ο Άμπντ έλ-Άτι όμως αντιπαθούσε αυτό το τμήμα της χώρας γιατί σχημάτιζε ένα επικίνδυνο στενό μόνο 30 μιλ. πλάτος απέναντι στο Έλ-Αλαμίν, κυρίως όμως γιατί βρισκόταν σε κακές σχέσεις με τους Άραβες. Ωλάντ Άλι που ζούσαν στην έρημο και που θα ειδοποιούσαν άμέσως την Παράκτια Αστυνομία. Γι' αυτό πάντα επαιρνε την κατεύθυνση Τζαγκμπάμπ Νταχλά και βασιζόταν στους όπλισμένους άντρες του και στο απόθεμα νερού που είχε φορτωμένο στις καμήλες όπου να

μπορέσει να μπή στην κοιλάδα του Νείλου.

Η Παράκτια Αστυνομία για να μπορέσει να φυλάει και να ελέγχει τα σύνορα αυτά της Λιβύης ίδρυσε ένα ισχυρό σταθμό στην Όαση Γκίρμπα, που απέχει με καμήλα δυο ώρες από την Σίονα και από εκεί έστελνε καθημερινά περιπολίες σε μια ακτίνα 40 μιλ. Έτσι η Γκίρμπα έγινε ο πιο σημαντικός προκεχωρημένος σταθμός των περιπόλων της Παράκτιας Αστυνομίας της Μάρσα Ματρούχ, του Σίντι Μπαράνι και της παράκτιας Ντάμπα.

Ο Άμπντ έλ-Άτι ήταν τότε ο υπ' αριθ. 1 έχθρος της Αστυνομίας και ο Ρόουλ διοικητής της στη Μάρσα Ματρούχ έμεινε στην ύπαιθρο πάνω από ένα χρόνο χωρίς να γυρίσει στην πόλη προσπαθώντας να τον συλλάβει περιπολούσε ως το Άμπντ Μινκάρ μέσα στη Σαχάρα πάνω από 200 μίλλια στα νότια της Σίονα και 50 μίλλια δυτικά της Φαράφρα, ελπίζοντας πάντα να βοηθήσει τα ίχνη του και να κανονίσει μ' αυτόν τον παλιό λογαριασμό του. Στην αρχή του καλοκαιριού του 1903 η διοίκηση της Παράκτιας Αστυνομίας της Αλεξανδρείας πληροφορήθηκε από τους πράκτορές της στην Ελλάδα ότι ο Άμπντ έλ-Άτι επρόκειτο να παραλάβει νέο μεγάλο φορτίο χασίς στην Κυρηναϊκή. Ύστερα απ' αυτήν την πληροφορία οι παράκτιοι αστυνομικοί σταθμοί και κυρίως η Γκίρμπα, διπλασίασαν την παρακολούθη-

σή τους. Ένα πρωί ένας ανιχνευτής που είχε ξεκινήσει από την Γκίρμπα γύρισε τρέχοντας στο σταθμό και είπε ότι είχε βρή τη γην του καρβανιού του "Αμπντ έλ-Ατι που άπειχε μιá μέρα δρόμο νοτιοανατολικά από τó Τζαγκμπάμπ. Χωρίς νά καθυστερήση ούτε λεπτό όλη ή στρατιωτική δύναμη της Γκίρμπα, ξεκίνησε με τις καμήλες της για νά παρακολουθήση τά ίχνη του, άσχετο ως πού θά έφταναν.

Η δύναμη ήταν ένας νεαρός αξιωματικός, πού είχα γνωρίσει στο Μέξ, και πού μου διηγήθηκε άργότερα την ιστορία, ό Σουδανέζος έπιλοχίας, συγγενής του δολοφονημένου στρατιώτη, 17 στρατιώτες και 4 ανιχνευτές, όλοι πάνω σε καθαρόαιμες Σουδανέζικες καμήλες πού ή κάθε μιá τους σήκωνε σανό για τέσσερεις ήμέρες και 5 γαλλόνια νερό για τούς άντρες.

Μόνο μέρα μπορεί κανείς νά καταδιώξη με καμήλες τόν έχθρό γρήγορα, γιατί τη νύχτα είναι αδύνατο νά βρή τά ίχνη, άκόμη και με φεγγάρι, γιατί πρέπει νά τά ξεετάξει και νά τά ξεχωρίζη βήμα πρós βήμα.

Σάν κυνηγετικά σκυλιά πού παρακολουθούν τó θήραμα, οι άνδρες έτρεξαν με τις καμήλες τους έλπίζοντας νά έρθουν σε έπαφή με τόν έχθρό, και τó ήλιοβασίλεμμα της άλλης μέρας ή προφυλακή τών Σουδανέζων με τις καμήλες πλησίασε τούς λαθρεμπόρους και άμέσως άρχισε νά πυροβολή την όπισθοφυ-

λακή τους πού ξέφυγε με εύκολία στο σκοτάδι. Νικημένοι από τη νύχτα οι άστυνομικοί έπρεπε νά περιμένουν νά ξεμερώση για νά ξαναβρούν τά ίχνη τών λαθρεμπόρων και νά συνεχίσουν την καταδίωξη. Ύστερα από κουραστικό κυνηγητό μιás ήμέρας ή προφυλακή τών Σουδανέζων ήρθε πάλι σε έπαφή με την ίσχυρή όπισθοφυλακή τών λαθρεμπόρων, πού είχαν όχυρωθή πίσω από ψηλούς άμμόλοφους. Χωρίς νά περιμένουν τόν αξιωματικό τους και τούς άλλους άνδρες με τις καμήλες πού προχωρούσαν άργότερα, τούς ξαναχτύπησαν, ξανανικήθηκαν από τó σκοτάδι και οι λαθρέμποροι ξεφύγανε χωρίς νά πάθουν τίποτε.

Την τρίτη νύχτα ή θέση τών άστυνομικών ήταν άπελπιστική: άντρες και καμήλες πεθαμένοι από την κούραση, οι τροφές και τó νερό είχαν τελειώσει και ό θάνατος τούς περίμενε άν γύριζαν πίσω, και τó ίδιο άν συνέχιζαν την καταδίωξη χωρίς έπιτυχία. Περιμένοντας άνυπόμονοι την πρώτη άχτίδα της αύγης, όλοι οι άνδρες με έπικεφαλής τόν γενναίο ήλικιωμένο έπιλοχία στέκονταν πλάι στις καμήλες τους: όταν ξεμέρωσε ξεκίνησαν στην άρχή πολύ άργά: ύστερα όσο τó φώς δυνάμωνε μαστίγωναν τις καμήλες τους αναγκάζοντας νά τρέξουν, κι αυτές κουρασμένες προχωρούσαν πάνω στην άπαλή άμμο. Όλων τά μάτια ήταν κολλημένα στα ίχνη πού

διαγράφονταν, όλο και πιό καθαρα. Με προσοχή οι άνδρες παρατηρούσαν τά ίχνη στην άμμο: έδω ήταν τά ίχνη μιás φορτωμένης καμήλας πού έσερνε κουρασμένη τά πόδια της: έκει μιá άλλη καμήλα είχε πέσει και είχε πάλι σηκωθεί μαστιγωμένη: καμιá καμήλα δέν είχε μείνει πεσμένη παρ' όλο πού τά σημάδια έδειχναν ότι άνθρωποι και ζώα ήταν έξαντλημένοι από την κούραση.

Μαστιγώνοντας τις καμήλες και τρέχοντας στην φλογερή άμμο, ένώ ό ήλιος μεσουρανούσε, ή περίπολος επί τέλους αντίκρουσε την όπισθοφυλακή τών λαθρεμπόρων πού έτρεχε άπελπισμένα. Αφού σταμάτησαν τά ζώα τους σε τέτοια άπόσταση πού νά είναι ασφαλή, οι άστυνομικοί κατέβηκαν, σκορπίστηκαν στους άμμόλοφους και άρχισαν νά πλησιάζουν σιγά σιγά. Τίς πρώτες ώρες της μάχης οι διψασμένοι στρατιώτες είδαν με μεγάλη τους χαρά ότι μιá από τις καμήλες του "Αμπντ έλ-Ατι φορτωμένη με τά άσκιá τó νερό είχε πέσει και ότι οι "Αραβες πάνω στη φλόγα της μάχης δέν είχαν σκίσει τά άσκιá —όπως κάνουν πάντα για νά μην πέση τó πολύτιμο φορτίο στα χέρια τών έχθρών τους.

Οι άντρες πήραν θάρρος απ' αυτό και δυνάμωσαν την έπίθεση: άσπου ό "Αμπντ έλ-Ατι και οι έπτά σύντροφοί του πού άποτελούσαν τη σωμαφυλακή του ύποχώρησαν στους άμμόλοφους και έγκατέλειψαν στην τύχη τους

τούς υπόλοιπους άνδρες και τó καρβάνι. Ο άδελφός του "Αμπντ έλ-Ατι, δύο του έξάδελφοι και τέσσερεις άντρες σκοτώθηκαν. Οι μόνοι αίχμάλωτοι ήταν δέκα ζωντανές καμήλες με 28 σακκιá, πού τó καθένα περιείχε 50 κιλά χασίς, έπτά καλά τουφέκια και δύο σακκιá πυρομαχικά.

Η μάχη έγινε στο κέντρο της αιγυπτιακής Σαχάρας μεταξύ Μπαχρέιν και "Αϊν Ντάλλα, κάπου 300 μίλια από την κοιλάδα του Νείλου σε μιá χώρα με πελώριους άμμόλοφους, πού καθένας έχει μήκος πολλές εκατοντάδες μέτρα: ή άμμος έκει είναι λεπτή σαν ρευστό και πρέπει κανείς νά περάση τούς λόφους κοφτά γιατί τó νά έπιχειρήση νά τούς διασχίση από πάνω σημαίνει θάνατο από έξάντληση για τις καμήλες πού βουλιάζουν ως τά γόνατα μέσα σ'αυτά τά ρευστά βουνά. Μπορεί κανείς νά φανταστή την εικόνα εκείνης της νύχτας: οι νικητές Σουδανέζοι ήπιαν νερό από τά λάφυρα τών έχθρών τους: έσπασαν τις σέλλες τών λαθρεμπόρων και άναψαν φωτιά, έκοψαν κρέας από τις νεκρές καμήλες πού γρήγορα άρχισε νά ψήνεται στις φλόγες της φωτιάς και ζύμωσαν πρόχειρα ψωμί από τó άλεύρι πού βρήκαν. Οι καλοί καμηλιέρηδες πρώτα περιποιήθηκαν τις κουρασμένες τους καμήλες. Μισό γαλλόνι νερό ήταν όλο πού μπορούσαν νά διαθέσουν για τά διψασμένα ζώα, άρκετό όμως για νά μπορέσουν νά φάνε τó σανό πού εί-

σθέτει αυτό το τέλος και πόσην αλήθεια κρύβει. Οι ιστορίες και η ζωή στην πραγματικότητα δεν έχουν τέλος. Έτσι, πολύ σωστά, η Κάθριν Μάνσφελντ προτιμά, να κόψω μία ιστορία απότομα, παρά να δώσω ένα συμβατικό και βεβαιωμένο τέλος.

Φαίδρ. Νάγρ., Αθήνα

Μόλις πρό ημερών διάβασα με προσοχή τις σελίδες σου από κάποιο τεύχος που έλαβα και για να είμαι ειλικρινής έμεινα ένθουσιασμένος από την καλή τοποθέτηση των παγκοσμίων θεμάτων που πραγματεύεσαι και τη σαφήνεια της γλώσσας που μεταχειρίζεσαι. Και εύγνωμωνώ και αυτόν που πρότεινε να μου στείλεις το τεύχος και ξένα που το έστειλες. Θα σάς παρακαλέσω να με εγγραφείτε συνδρομητή. Αντίτιμο της συνδρομής μου σάς στέλλω με ταχυδρομική επίταγή.

Δ. Μ., Αργοςτόλι
Ευχαριστούμε πολύ. Τα τεύχη έστάλησαν.

Θά ήθελα να συμπληρώσω τα τεύχη που μου λείπουν δηλ. από τον Δεκ. 1948 ως τον Σεπτ. 1949. Γράψε με αν υπάρχουν και πόσο κοστίζουν.

Γεώργ. Τραγάκης, Αθήνα
Τα τεύχη υπάρχουν και στοιχίζουν 2.000 το ένα. Μπορείτε να μās γράψετε αν τα θέλετε στέλνοντας το αντίτιμο με ταχυδρομική επίταγή.

Σχετικά με τις αντιρρήσεις των αναγνωστών σου ως προς την μονομέρεια της όλης σου ή την έλλειψη τούτου ή του άλλου ζητήματος, φρονώ ότι είναι ανθρώπινη αδυναμία να κρίνεται το κάθε τι υποκειμενικά και στην προκειμένη περίπτωση μεταφράζεται ότι κάθε αναγνώστης δυσαρεστείται αν, άνοιγοντας την «Εκλογή», δεν βλέπει να γίνεται λόγος για το θέμα που άμέσως τον έν-

διαφέρει και που έκ των προτέρων περιμενε.

Δυστυχώς στην άδυναμία αυτή όπο-κύπτω και εγώ και σέ παρακαλώ να δημοσιεύης περισσότερα άρθρα σχετικά με τη Χημεία. Επίσης συμφωνώ με τους άναγνώστες σου που αισθάνονται την έλλειψη άρθρων σχετικώς με τη μουσική. Όσο για την έλλειψη φιλολογίας νομίζω ότι έχουν έντελώς άδικο εκείνοι που όποστηρίζουν μία τέτοια γνώμη, γιατί και οι φιλολογικές σελίδες της «Εκλογής» είναι πάντα από τις πιο έκλεκτες του κάθε τεύχους, αλλά και περισσότερες μπορεί να βρή κανείς σέ ειδικά περιοδικά.

Α.Α. Π.Α., Φοιτητής, Θεσσαλονίκη

ΖΗΤΟΥΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ευχαριστώ θά δεχόμουν να έλληλογραφήσω με νέους και νέες άνω των 18 έτών από όποιοδήποτε μέρος της Ελλάδος, που θά ενδιαφέροντο για Φιλολογία, Τέχνη, Φιλοσοφία και Πολιτική. Η διεύθυνσή μου είναι:

Σ. Θωμόπουλος, Δαμασκηνού 10, Κόρινθος

Επιθυμώ πολύ να έλληλογραφήσω μόνο με νέους άνω των 19 έτών που να ενδιαφέρονται για ζητήματα φιλοσοφικά, για ποίηση και πεζογραφία.

Κωνσταντίνος Θωμάς, Φοιτητής Νομικής,
Αγίας Σοφίας 1 (Κατηχητικά Σχολεία)
Θεσσαλονίκη

Θά ήθελα πολύ να έλληλογραφήσω γαλλικά ή άγγλικά με νέους και νέες από την Ελλάδα. Είμαι ναυτικός, 19 έτών, αγαπώ πολύ τη μουσική, το θέατρο, τα ταξίδια. Θέλω πολύ ν' άποκτήσω φίλους στην Ελλάδα μια χώρα που τη θαυμάζω πολύ. Η διεύθυνσή μου είναι:

DESGANS Jean, 2848. T. 49 5ème Groupe
Secrétaire, Ecole des Fourriers
Cherbourg (Manche) FRANCE

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην «Εκλογή» με την άδεια των δικαιούχων εκφράζουν τις υπεύθυνες άπόψεις των συγγραφέων. Απαγορεύεται ή άναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

Η «Εκλογή» πωλείται σέ όλα τα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα Αθηνών και άλλων πόλεων. Κυκλοφορεί κάθε μήνα με 100 εικονογραφημένες σελίδες. Παλαιότερα τεύχη μπορείτε να προμηθευθήτε από το «Πρακτορείον Έφημερίδων Εθνικού Τύπου», Τμήμα Βιβλίου, Σωκράτους 43, Αθήνα.

ΤΗ, ΥΠΕΡΜΑΧΩ

Έσύ οδηγείς το χέρι του Στρατιώτη,
το μαύρο σου ύβριστή να τιμωρήσει,
κι όρμας κοντά του στη γραμμή την πρώτη,
της μάχης το έγερτήριο σάν ήχησή.

Έσύ του έχθρου το λογισμό ταράξεις
και τη δειλία του φέρνεις μες στά στήθη.
Έσύ γλυκιά παρηγοριά σταλάξεις
στον άξιό Σου Λαό, που έτυραννήθη!

Έσύ βοηθάς την άκακη Έλληνίδα
άλύγιστη Σπαρτιάτισσα να γίνη,
και στο παιδί, που έκάλεσε ή Πατρίδα,
τη δοξασμένη άσπίδα να του δίνη.

Έσύ, Γλυκοφιλούσα, ζωντανεύεις
του λαβωμένου το σβησμένο μάτι.
Έσύ τη δάφνη άμάραντη φυτεύεις
πλάι στού Πολεμιστή το θείο κρεβάτι.

Γονατιστός Σέ προσκυνά ό λαός Σου
κ' εύχαριστίας ανάβει θυμιατήρια...
Έλα, και στη χαρά του φανερώσου,
Υπέρμαχε. Για Σέ τα νικητήρια!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Εἴκοσι τέσσερις ὥρες ἀπὸ τὴν ζωὴν ἐνὸς μέσου ἀνθρώπου

Μέσα σὲ 24 ὥρες:

Σ' ὅλο τὸ σῶμα κυκλοφορεῖ αἷμα	22,75 λίτρες
*Ο σφυγμὸς κτυπᾷ	103,690 φορές
*Ἡ ἀναπνοὴ γίνεται	21,600 φορές
*Ο ἀέρας ποὺ εἰσπνέεται καὶ ἐκ- πνέεται εἶναι	126 κυβ.μ.
Μὲ τὴν ἐφίδρωση ἀποβάλλεται ἀπὸ τὸ σῶμα	0,625 λίτρα
Τὰ μαλλιά μεγαλώνουν (ὡς ἐλπί- ζουμε) κατὰ	0,46 χλστμ.
Πρέπει κανεῖς νὰ πίνῃ ὕγρᾳ	2,64 λίτρες
Καὶ νὰ τρῶῃ τροφῆς	1,588 χλγ.
*Ἐκκρίνεται σῖελος	1,988 λίτρα
Τὰ μάτια ἀνοίγοκλείνουν	12,240 φορές
Γιὰ νὰ μένῃ τὸ κεφάλι στητὸ χρη- σιμοποιοῦνται	20 μῖς
Στὸ περπάτημα χρειάζονται	300 μῖς
Ξοδεύονται γενικά	3,210 θερμίδες
*Ο ἀνθρώπος κοιμᾶται	7 ὥρ. 47 λεπτά
*Ὡσπου νὰ κοιμηθῇ χρειάζεται	13 λεπτά
*Ἐχει ἀνάγκη ἁλάτος	5,67 γραμμ.
Μπορεῖ νὰ χρησιμοποίησῃ ἀπὸ τὰ κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου	12,000 ἐκάτομ.
*Ἐχει ἀνάγκη σὲ βιταμίνες	0,113 γραμμ.

